

ГАЗАВАТ

ВОЛОДИМИР

ХУДЕНКО

Книга молодого талановитого українського автора, що написана одразу в кількох жанрах: від постапокаліптичної фантастики і до історико-містичного фентезі.

Людство — далеко не перші жителі нашого світу, які створили власну цивілізацію і вважали себе єдиними господарями тут. Багато-багато років тому... Краще так, дуже багато років тому тут, на нашій Землі вже існувала могутня цивілізація джинів і джиній. Але загордилися вони і стали вважати себе могутнішими за самого Аллаха. За що весь їхній світ був зруйнований і знищений. І лише деякі з наймогутніших джинів і джиній вціліли, але були заточені за свої гріхи навіки в містичні судини.

Проте не чари, владу або вічне виконання бажання принесуть вони своїм визволителям. А тільки смерть. Жахливу, нелюдську смерть. Чи зупинить таке знання самозакоханих людей сучасності? І що може стати навіть гірше смерті для таких засліплених?

Володимир Худенко ГАЗАВАТ

*«Скажи: «Господи! Я вдаюся до Тебе від мани дияволів. Я вдаюся до Тебе, Господи,
аби вони не наблизились до мене»
(аль-Мумінун 23: 97–98)*

ВСТУП

Інформація заступника начальника Генерального Штабу Збройних Сил СРСР в Апарат президента СРСР за фактом несанкціонованого початку операції «Аль-Масіх Аль-Каззаб»
22.08.1991

Апарат Президента СРСР
Надзвичайно секретно

Генеральний Штаб Збройних Сил СРСР інформує про наступне.

В період подій 18–21 серпня цього року групою невстановлених осіб, імовірно усупереч законодавству санкціонованих минулим злочинним керівництвом Генерального штабу, були виконані заходи першої і другої фази операції «Аль-Масіх Аль-Каззаб». Нині по лінії МВС та КДБ нам достеменно відомо про трьох приведених в Ахирет Аль-Масіх Махді, проте місця їх знаходження залишаються невідомими.

Ми продовжуємо робити все можливе задля найшвидшого виявлення координат комплексів та їх подальшого знешкодження. Просимо дозволити нам якнайширше використання збройних сил для цих цілей.

Заступник начальника Генерального Штабу Збройних Сил СРСР
Маршал Радянського Союзу Шапошиников Є. І.

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

(Аль-Масіх Махді)

1

Покинутий піонерський табір в ранковій тьмі липня.

Лиш хащі та височенні трави між будов, а тротуари встелені перегнилим листям давно минулих літ.

Лиш блідий туманець вздовж стадіону та розбиті очниці вікон.

Та гайне з полів п'янкий літній вітер — внесе в обшарпані коридори запах пшеничних нив, полину, тяжкий туманний дух далеких боліт, глинисті пахощі вологої куряви обочин.

І вітер хитатиме трави. А десь на селі витимуть пси.

А тоді поволі стане світати, і кривава зоря спалахне над руїнами колгоспного двору та школи, над сонними вуличками запустілого села, над покинутим піонерським табором в отім його тужливим сні липня.

2

Соломія була проти цього місця, бо воно їй не подобалося з дитинства. Вона пам'ятала один випадок, так — безглуздий спогад, словом, коли їй було ще років шість, перед самою школою, то тато прийшов додому з роботи пізно ввечері і вигукав маму надвір. Там вони про щось довго гомоніли, а тоді, зайшовши в хату, накинули куртки і вдягли також Солю. За тим, як стемніло, вони втрьох рушили притихлою сумовитою вуличкою села до покинутого піонерського табору. Батько звернув на півдорозі й пішов спочатку обніжком через людські городи, а тоді стежкою через хащі — нею зазвичай ходили доярки на ферму, коли та ще животіла.

В ті часи, в одну і ту ж пору вранці і ввечері, на все село зачинали гудіти доільні апарати, і дівчинку це чогось завжди веселило — їй затим довго не вистачало того гулу, коли колгосп збанкрутував і розвалився.

Так от — тоді вони втрюх зайшли на територію покинутого піонерського табору і пройшли по густих травах, по потрісканому засміченому асфальту тротуарів до будівлі кухні й столової. Тато з мамою за тим витаскали з приміщення важезний і здоровенний металевий стіл, а Соля в цей час тинялась коло гойдалок, ніби як назирці, і їй було якось незатишно.

Тоді вони вдвох із мамою тягли цей стіл додому по вулиці, а Соломія йшла слідом. Не дуже вже й ховались, бо час був пізній і ніде в хатах не світилось.

— А чого треба ховатись? — спитала Соля в батьків. — Бо ми цей стіл вкрали?

— Не вкрали, бо він нічий, — огризнувся батько. — А дурнове — то чортове...

— Не вчи дитину дурницям, — не надто впевнено мовила мама.

— А що їй казати? — впівголоса звернувся до неї батько.

Мати мовчала.

— А якщо нічیه, то за чим ховатись? — знов поцікавилась Соля, трохи боязко.

— Щоб інші не одняли, — хихикнув батько, а Соля на те примовкла.

Інші. Це Інші — от хто це. Інші нападуть на них з татом і мамою, і однімуть стіл, і взагалі — бозна, якого лиха можуть наробити оті таємничі Інші.

То от хто, виявляється, чатував на неї там, коло гойдалок, в липневій тьмі покинутого піонерського табору. От чого їй там було так незатишно і наче аж мурашки по шкірі — це Інші чатували на неї із заростей, з високих трав довкруг стадіону, з хащ уздовж засмічених алей і з розбитих вікон облуплених, понівечених будиночків піонерів, з дверей котельної і столовки, з площі танцполу і оброслої кленками будки кіномеханіка. От чому на території табору так якось неприємно знаходитись завше, та на нього й дивитись неприємно, навіть з дороги, коли ідеш до магазину, особливо восени, коли дрібно мрячить і все довкруг застилає туман.

Бо там живуть Інші.

Хто ж вони, ці Інші? Соломія не знала. Їй тільки здавалось, що це якісь недобрі істоти. Хижі і лиховісні. Можливо, вони схожі на людей, цілком можливо, але та схожість вкрай оманлива — насправді вони зовсім не люди, насправді вони — це щось зовсім інше.

Звідки ж вони взялись, га?

Можливо, вони лишилися в таборі ще з тих часів, коли сюди на великих автобусах приїжджали піонери з міста. Спереду і ззаду тієї вервиці автобусів інколи їхали міліцейські машини зі смішними мигавками. А автобуси завертали між тим на курну дорогу через невелике пшеничне поле і проїжджали під залізною аркою: «Ласкаво просимо! Табір «Орлятко». Там з них виходили піонери з вихователями і потім до вечора носились тротуаром зі сміхом і криками. А ще вони інколи ходили купатись до річки, і тоді сільські діти, і Соля разом з ними, чіплялись за міськими і також гралися на території табору. Батьки тоді, правда, лаялись, бува, бо то далеченько від їхнього дому, а вона ще дуже мала, та й вихователі з табору були також наче не дуже раді гостям, але то таке.

То, може, Інші залишилися в таборі ще з тих часів. Усі піонери роз'їхались, а Інші лишилися. І тепер чатують з хащів, з літнього присмерку. Чатують на селян, що поволі розкрадають піонерський табір.

Можливо.

А можливо, вони живуть тут із часів ще більш давніх, і піонери з вихователями були лиш гостями в їхнім домі, як були гостями в таборі Соля та інші сільські діти? А можливо, ми всі, всі люди на землі — лише тимчасові гості в їхнім домі?

3

Руслан знов відволік Соломію від її спогадів.

— То як? — спитав він уже, либонь, десятий раз за ранок.

— Ніяк, — огризнулася дівчина.

Теж мені райцентрівський мачо, думала вона про себе. Він чогось вважає, що як все життя прожив у місті і в нього батьки торгують якимись шмотками в двох палатках на базарі, а всілякі шалави вішаються на нього, аби він покатав їх на татовій тачці, то тепер будь-яка його ідея апріорі має вважатися вдалою.

Ну не факт, взагалі-то. І ще в нього є дебільна звичка набратися десь різноманітного сленгу і корчити з себе чи то бандита-рецидивіста, чи то хіп-хоп-супер-стар з російського MTV.

І до всього — він, як і очікувалось, вважає Солю селючкою. Ні, ну — в принципі, в певному сенсі так воно і є, звичайно. Тобто — переїхали вони з батьками до міста не так і давно (як батьків брат помер і йому залишив квартиру), і Соля хоч і закінчувала вже міську школу, але в селі ж прожила досить довго. В Сулимах тих злочасних, і хата навіть там лишилась, хоч і обдерта, і впаде скоро, і двір обріс бур'янами, а все ж — хатинка в селі.

Було б продати краще, так ніхто не купив. Де? В Сулимах? Ага, найшли недоумка купувати хату в

Сулимах. Ото подивись — не я там уже побіг хату в покинутому селі купувати? Ну як покинутому... В Сулимах ще лишилися люди, але в основному пенсіонери, та й тих небагато. А що ви хотіли — автобус в Сулими ходить двічі на тиждень — вранці і ввечері. Перша ходка і остання. Од траси далеко. В радянські часи хоч колгосп був великий, мільйонник ніби, та і ще ж той піонерський табір...

Ні, ради правди — ідея та сама по собі, може, й нічого. Тобто ідея з'їздити групою на природу. Практика скоро закінчується, і прощай миршавий заводик. А там туди-сюди — і дивись, вже диплом, і захист, і прощай провінційний інститут. І тоді всі роз'їдуться хто куди, в основному рватимуться в столицю, звичайно. Або хоча б в обласний центр. Може, й не звидяться більше по-нормальному, а так хоч пам'ять буде.

Тільки от чого в Сулими? Поїхали б ото на Сейм банально, або хоч куди. Що там путнього в тих Сулимах нещасних?

Ясна річ, Соля не мала на увазі свої дитячі страхи і забобони стосовно піонерського табору. Вона завше була фантазеркою, і всі це знали — і батьки, і шкільні товариші. В основному все, що собі навігадує, вона забувала тут же — на другий день або й раніше. І потім вигадувала щось нове. Словом — то таке, дитячі дурощі. Але ж Сулими — то всього-на-всього задрипане село, в якому майже не лишилось жителів. Природи там особливої нема, як-не-як не заповідник. Річечка невелика — купатись можна, але на те ще й місце знайти треба, бо подекуди затягло жабуринням, та й міліє з кожним роком дужче й дужче.

А там, де не мілко і вода чиста — там паша, і там скотина змісила глину і мул, і пройти ніяк, і сісти ніде, і коров'ячий та гусячий гид минати треба. І вода майже стояча, а через те — п'явок до гибелі.

І комарня, і оводи... Ну, припустімо, цього добра і на Сейму вдосталь, це Соля, звичайно, перегнула.

Але за решту — видить бог, що так і є.

Крім цього — де ставити намети? На березі? Це виключено. По-перше, як уже було сказано — на березі паша, і корів, хоч їх там і лишилось десятка зо два, ганяють на ту пашу кожен день. Далі в поле дуже позаростало, так що не пролізеш, не кажучи того, що там торфовища, і можна провалитись, як там повигорало (а може, й нині горить, липень-бо, спекота), не кажучи, що там місцями досі болото непролазне. От. Ближче до села намети ставити? Хе... Та хто ж тобі їх там дасть лаштувати, як там скрізь людське сіно? Ви, значить, міські шибеники, наркомани і неформали, понапиваєтесь, чи обкуритесь, чи обколетесь, зачнете здуру серед ночі ватру палити, і хай горить до самих городів, так виходить? Ну, скажімо, пики їхній ватазі, може, ніхто чистити й не явиться — побоїться (молоді бо в селі майже не лишилось), а міліцію викличуть дуже навіть просто. Треба нам такі проблеми? Ото ж що не треба.

І де ж тоді, питається, ночувати? У старій Солиній хаті, як пропонував ото Руслан та решта? То вони, сердеги, не бачили тої хати... А то б примовкли трошки, еге ж. Та й хіба сама лиш тільки хата? А через двір пройти? Ворота, либонь, давно впали (або хто вкрав, хоча — навряд...) або ж похились на хвіртку, так що хіба перелазь, а зарості ж, зарості! Вони з батьками півтора року тому їздили, еге ж — предки думали, чи може город посадити, і ніби як під дачу. Фазенда! — сміялась із них Соля. Куди там дача, батько потім сказав, що хіба підпалити та й забути за те. Та там, чого доброго, в тій хаті стеля впаде з дня на день і сих туристів нещасних привалить, в хліві он щось таке вже й робилось — тріщина пішла. А в самих будовах та в дворі — геть нічого нема, батьки ще тоді вигребли все чисто, а якби що й забули, так знайдуться охочі за ці роки — хіба ж ні?

Та й чим там тоді всі вихідні займатись? На табір той дивитись покинутий (чогось всім її одногрупникам дався той табір нещасний), а чи блудити по селу і витріщатись на пенсіонерів та алкашню місцеву, ага — теж мені забава. Купатись ото тільки? Та ще пак хлопці збирались порибалити — де там вони будуть, придурки, рибалити — понапиваються скоріш і дурітимуть, або роздушать булік і будуть тоді місяць по всьому місту галдіти, як вони в Сулимах план хапали. Ну нема ума — не вставиш.

І взагалі не хотілось Солі, щоб вони бачили хату, і двір, і вуличку її дитинства. Ні на що там нині дивитись — одна пуста скорботна та тлін. Та й дитинства того наче не було.

4

— Ну то як?

Внадився той Руслан, наче не перед добром.

Соля зітхнула і прилаштувала до корпусу останній контакт транзистора, передала Оленці — та складала їх рядами в щось на кшталт коробочки для подальшого спаювання. Солі не був до кінця зрозумілий повний цикл виготовлення даних приладів у тутешніх цехах, хоч вона вже майже й закінчила факультет електроніки. Проте нині вони працювали в збиральному цеху, і тут все було більш-менш ясно: Юля сортувала деталі приладу — контакти до контактів, корпус до корпусу, видобуваючи їх з пакунка, потім Соля збирала прилад, а Оленка вставляла в ту продовговату штуку.

Взагалі ця їх практика — це якийсь суцільний фарс, і це Солю бісило. Їх по документах усіх призначили

помічниками начальника цеху! Причому їхнього профільного. А працювали вони по прибутті на завод в якості «принеси-подай» де тільки завгодно, в основному — в металістів. Інколи доводилось навіть тягати на собі не надто легку арматуру з числа шахтного обладнання! Одна була розрада — цехи там великі і дуже легко можна де-небудь загубитись ненароком. І ще вони інколи катались на візочках-підйомниках, немов на самокатах.

Сьогодні ж оце при прибутті за прохідну їх, трьох дівчат, перехопили жіночки з їхнього профільного відділення підприємства і забрали до себе допомагати. А це приперся Руслан (видно, злиндив од металістів — як же ще) і нумо про той пікнік, чи турпохід, чи як його це назвати. І в їдальні на перерві, напевне ж, знову всі будуть про се тепеліти.

— А она большая? Ну деревенька эта... А? — Юля копирсалась у пакунку з деталями.

Вона була кримчанка, з Джанкою. Невисока миловидна дівчинка. Круглолиця, з густим каштановим волоссям і великими зеленими очима, добродушна, вона була улюбленицею всієї групи, але людей, що її знали мало, часто дратувала притаманна їй неухважність. Дівчина була вся в собі, і часто починала щось перепитувати, коли розмова вже давно закінчилась, або забувала якісь елементарні речі. У Конотопі жила Юлина бабуся по батьку, і ніхто до ладу не знав, чого її відправили навчатися в цей задріпаний райцентр. Питати було якось не дуже зручно, а хто й питає, то отримував не надто чітку відповідь. Чутки ходили різні — дехто навіть казав, що в Криму Юля була наркоманкою і лікувалась. І нібито батьки відправили її сюди, аби ізольовати від тамтешньої широманської компахи. В це важко було повірити — в усякому Солі. Тобто — якщо обоє Юлиних батьків не зуміли контролювати її вдома, то тут з нею мали вправитися сама сімдесятилітня Юлина бабця? Як на Солю — абсурд. Але, може, в цьому й є якийсь сенс.

Якось Соля ходила разом з Юлею в автошколу — вчилися на права. І от тоді вони проходили медкомісію, теж разом, і Соля мимохідь бачила крізь розчинені двері кабінету, як при здачі крові з вени медсестра довго бурчала на Юлю, а тоді стала забирати з кисті. А не з ліктя, як то зазвичай буває. Хоча — мало там що це могло значити...

Юля чудово розуміла українську, але не говорила на ній досі добре — навіть після майже трьох років навчання тут.

— Та яка вона там велика... — роздратовано почала Соля.

— Так то ж іще краще! — перебив її той придурок Руслан. — Тиша, природа, романтика... Дівчата, ви чого?

І жартівливо обійняв їх з Юлею.

— Одчепись! — відштовхнула його Соля, а Юля тільки байдуже пирхнула.

— Заночувати по суті ніде, а дорога... — Соломія знов почала заводитись, як і вранці в заводській їдальні. — Ти подумав, яка там дорога? Грунтова, розбита... Лесть не через саме болото. Ото застрянемо там до ночі — будеш знати!

— Та може ж, якось проїдемо... — то вже Єгор.

Соля й не помітила, як вони з Сашком ввійшли в кімнату, і одразу якось знітилась. Ну якщо й Єгор хоче...

Єгор був музикант-самоучка і співав щось таке до біса альтернативне в самодіяльному групешнику, що збирався на репетиції в актовому залі їхнього технікуму. А ще Єгор подобався Солі з самого першого курсу. Вони навіть типу потоваришували, але далі того не дійшло. Вона часто ходила на їхні репетиції і сиділа сама в темі актового залу, а вони відривались на сцені — вона плескала в долоні і казала щось середньої тупості підбадьорливе, а потім Єгор зазвичай проводжав її додому. Одного разу навіть запросив на щось на кшталт жартівливого побачення. Ну як запросив — Соля його непомітно сама до того підвела. Вони обоє тоді якраз були типу як вільні.

За це треба сказати окремо. Єгор подобався Солі, а Солю скоріше за все вважав просто «хорошою дівчиною». Він зустрічався з молодою викладачкою їхнього ВУЗу. Ну як молодою — це дивлячись для кого молодою. Вона була старша за Єгора майже на десять років... Йому нині було 19, а їй 29 — Соля навмисне визнавала точно. Ну і зустрічались вони... Словом, Соля вважала, що Світлана Дмитрівна з нього вірвовки плете — і всі стосунки. У них часто бували скандали, він жив то в неї, то вдома, то десь у друзів, то взагалі — в товаришів у гуртожитку. Бував добряче напідпитку після тих скандалів. Він їй, бувало, трохи де про що жалівся, але не детально, звичайно.

І от тоді вона якраз сама порвала зі своїм старшокурсником, дебільний був роман, їй-бо... Словом, порвала, а він в черговий раз пішов від своєї відьми і запросив Соломію в кафе, а потім вони гуляли під ручку парком, а потім ще забрели на якийсь патріотичний фестиваль в центрі міста і збиткувались там зі всяких дебільів і дебілок у вишиванках. Словом — чудовий був вечір, і Солі було так хороше тоді. А потім все закінчилось. Дуже швидко — пару раз після того здзвонились, і він знову вернувся до своєї відьми, а хай би їй пусто було!..

Ні, Світлана Дмитрівна була жіночка ефектна — це навіть Соля мусила визнати. І вдягалась ефектно, і

поводила себе відповідно. Більшість хлопців з її курсу з самого початку навчання мріяли з нею переспати і по чорному заздрили Єгорові, та й до всього вона нібито була якоюсь родичкою ректору, хоча цього й не афішувала.

Соля, звичайно, як і будь-яка закохана дівчинка її віку, не думала, що Єгор міг би зустрічатись з тою Світланою через її службове положення, так би мовити. Він, звичайно, був із бідненької сім'ї, і коли переїхав до Світлани, то став помітно краще вдягатись, і гроші в нього з'явилися, але ж не міг він через гроші, і тому подібне... Ні, дурниці! Він же такий хороший. Ну просто найліпший у світі.

5

На місто лягають сутінки, і на розбиті провінційні дороги лягають сутінки, і на села та хутірці вкруг міста лягають пізні липневі сутінки. І довжаться лячні тіні, і над химерними болотами, над меліораційними каналами в очеретах та вербах, над рядами тополь вздовж доріг і над хащами вздовж залізничних насипів підіймається густий біластий туман. І сонце сідає за далекий обрій, плутаючись в дротах високовольтних ліній.

І очманілі електропоїзди сунуть крізь дурну провінцію, поєднуючи острівці міст, і в містах загораються дурманні примарні вогні, і машини розрізають фарами тьму доріг, і псують шинами скорботний розбитий асфальт, і тривожать псів у будах, аби ті затим не давали спати своїм хазяям у тихих напівмертвих селах.

І в вишині на сході блищать близькі зорі середини літа, зорі мінливі, п'янки зорі юності.

І туман встає над покинутим піонерським табором в Сулимах, над його лиховісними хащами і його високими густими травами.

І там чутно людські голоси.

— Ото дурбелік, і скільки тут тої міді, га?

— Та ось завали рот! Тут сама табличка кілограм десять, онно поваж возьми. Попробуй, ну...

— Сука, мало того, що перлись ще, млядь, через усе болото, так поки ще розколупали той пам'ятник, я гребу... Аж упрів на...

— «Дітям-піонерам майбутнього від...» — що це за херня?

— «Від їх ровесників...», дурбелік ти...

— Та ось завали... «Від їх ровесників, дітей-піонерів 1984-го року. Відкрити в 2084...» Це що, через сто років, виходить?

— Ну ти, блін, каліка, порахуй возьми. Чи тільки до десяти, а далі ні? Капсула часу називається, чув таке? Ану дай хоть подивлюсь, що вони там накалякали... А то ми до дві-84-го не доживем з таким життям собачим... Ну.

— Та тут шось важке, мля...

— Ось не гони.

— Мля буду, ану, Вітя, поможи лишень...

— Ну давай, тягни вже!

— Ніхера собі грамота. Може, це бомба яка... Сука! Шо це за херня?

— Ану дай сюди... Та важке, бля. Ану достань ліхтар з сумки, вже не вижу ніхера... Що це за поїбень? «Власність Міністерства оборони СРСР», тут іще номери якісь... Шо таке Ахірет, ти знаєш?

— Ні...

— Блядь, оце ми шось нашли... Тут іще шось, Масіх якийсь, що за Масіх? Код для активації офіцеру та командиру групи... Ага, ось. Та шо ж за поїбень?... Оце ми шось нарили, чуєш?

— Шо там написано?

— Не відкривати контейнер, смертельно небезпечно. Повідомити персоналу. Тут вибито на кришці типу. А то шо, бумага якась?

— Ні, алюміній. Пластинка алюмінієва... Чуєш — поклади ось його, може там газ який, або то міна. А прикинь, то бомба ядерна?

— Я в армії такої херні не бачив... Осььо стрілка показує на кришку, а на кришці... Шо це таке? Не по нашому шось. Б... Ба'д ас-самах... йа сакені... н-нар. Шо це значить?

— Це значить: «Дозвольте-но, жителі вогню», — проказав за їхніми спинами м'який жіночий голос з помітним східним акцентом, і обоє чоловіків, злякано обернувшись, гепнулися у високу траву коло пам'ятника дітям-героям.

Один з них випустив з рук важкий контейнер, який чогось наче одразу полегшав між тим, чи то йому так здалося...

За ними в густій траві, по-мусульманському склавши ноги, сиділа якась дівчина. Її густе смоляне і хвилясте волосся було розпущене і навдивовижу довге — воно спадало вниз так, що не можна було бачити лиця. Вбрана вона була в щось на кшталт армійської куртки, чи то пак комбінезон — чоловіки помітили

маскувальні плями ще радянського зразка, такий камуфляж бував у радянських десантників у фільмах і на фотографіях. Рукава були закочені по лікті, руки по зап'ястя губилися в траві, а ноги в неї були босі — на ногах були якісь дивні штани, чи то спортивні, чи якісь чудернацькі шаровари. Але на босих ногах один із чоловіків угледів шкіру дівчини — синювату, немов мервецьку, і якусь слизьку. Чи то, може, йому так здалося.

А інший чоловік спитав, трохи оговтавшись:

— Чого підкрадаєшся? Ти хто така? Місцева? Як тебе величати, ти?

— Мене-бо? — спитала дівчина, не піднімаючи голови і не прибираючи волосся з лиця. — Звати мене... ну, скажімо, Аль-Узза. Тобі це про щось говорить?

Чоловік почав підійматись і обтрушуватись од бур'яну і торішнього листя.

— Шо, ти якась мусульманка? — він недоладно хихикнув. — Чи хто? Тут наче таких нема... Чи ти насміхаєшся? Ти відки? Чия будеш?

— Я? — здавалось, жінка задумалась. — Звідки? Ну, скажімо, з Ірану. Так годиться? А чи мусульманка я? Ну... Можна й так сказати. Думаю, так, мусульманка.

— Шось ти таке плетеш... — подивився на неї чоловік, що піднявся. — Чого ти прийшла?

— Я прийшла, ібн Адам Абу аль-Башар, аби з'їсти ваші душі.

І вона підняла голову і прибрала волосся з лиця. І вони побачили її лице, о, її лице!.. О, її прекрасне і жахаюче лице джінері...

і ці ікла з-під губ...

і ці суцільні більма замість очей...

* * *

Покинтий піонерський табір в ранковій тьмі липня.

Лиш хащі та височенні трави між будов, а тротуари встелені перегнилим листям давно минулих літ.

Лиш блідий туманець вздовж стадіону та розбиті очниці вікон.

Та гайне з полів п'янкий літній вітер — внесе в обшарпані коридори запах пшеничних нив, полину, тяжкий туманний дух далеких боліт, глинисті пахощі вологої куряви обочин.

І вітер хитатиме трави. А десь на селі витимуть пси.

А тоді поволі стане світати, і кривава зоря спалахне над руїнами колгоспного двору та школи, над сонними вуличками запустілого села, над покинутим піонерським табором в його тужливим сні липня.

Зоря залле своїм м'ясним світом похмурі алейки і стіни столової, розжене перегода ранкові тумани. Тумани зблякнуть, розійдуться, зберуться в вологу, в холодну росу і окроплять за тим дрібно високі трави між алейок, павутину в розбитих вікнах. І в ранішньому світі оті краплинки будуть чимось схожі на кров.

Але й крові буде немало. Під розбитим пам'ятником дітям-героям вона також оросить високі трави і стомлену курну землю, потрісканий асфальт. І там буде нудотно тхнути кров'ю, але буде там не сама лише кров, а і розтерзані спотворені людські останки, розкидані навсібіч. І шматки одежі, і обгризені кістки.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

(Аль-Каззаб)

1

До всього суцього Всевишній Аллах сотворив з бездимного вогню джинів і заселив ними пусті землі од обрїю до обрїю. Всевишній велів їм жити і процвітати в його світі і поклонятись Йому і славити створений Ним світ.

Так задовго до творення Адама з Хаввою джини, або ж жителі вогню, населили собою всі землі. Певний час вони так і жили згідно волі Всевишнього Всемилоствого і Всемилосоудного, але з часом світ джинів наповнився смутою та погібеллю, ба навіть скверною на самого Аллаха, адже джини в гордині своїй, порушивши іман, забажали над Ним звеличитись і самим зробитись аль-Джаліль подібно Йому Всевеликому і Всемилосоудному.

Джини всуціль розбестились та розпустились у своїм падінні, їхні общини і царства занепали, почались міжусобні війни, і міста джинів тепер палали в огнях. Війська сходились в кривавих бійнях, несучи смерть мільйонам і суцільні руїни, а також хвороби і голод — сю смуту нарекли Газават Аль-Джаннат і прокляли в віках, позаяк, бачачи безчестя своїх творинь і прогнівившись на них у своєму серці, Всевишній Аллах наслав своїх малаїк, аби ті спустошили від джинів райські сади, багатьох із них там понищивши.

Так занепав і згорів світ джинів, лишившись в пам'яті людей, що прийшли за ним, неясним спогадом.

Але Сини Адама мають бути пильними, адже задля їх випробування Аллах не знищив усіх джинів, і в місцях безвісних пробувають в ув'язненні імами з числа джинів — наймогутніші і найбільш зловісні з них, ахль аль-Кітаб часто йменують їх Духами Пустелі.

Чоловіки їхні йменуються джини, а жінки — джінері. Вони можуть здатися подібними людині, але та подібність оманлива — джини мають цілком чужорідну людині природу. Вони мають незрівнянну з людьми могутність — можуть перекидатись на будь-яку живу й неживу істоту, вмить переміщатися з місця на місце та навіть заволодіти розумом людини. Вони володіють могутнім чаклунством, можуть проникати за межі сього світу, але з волі Аллаха від них приховано потаємне, на відміну від людей.

У своїй істинній яві скидаються на людину, але мають синювату і слизьку, немов мервецьку шкіру, гострі хижі ікла, а очі суцільно білі без зіниць, немов у якого сліпця. Вони полюбляють болота та кладовища, також зустрічаються на полях бойовищ, де в сутінках поїдають трупи. Всі вони харчуються мертвечиною, і то для них найліпша їжа — вони розривають могили і поїдають мерців, а також можуть підстерегти людину в пізній час, аби вбити і з'їсти, можуть викрадати малих дітей.

Джин може вселитися в тіло людини, може захопити її душу, і тоді людина та стає Абд Іджх, і ходить, як живий мрець, і служить своєму імаму. Також джини можуть піднімати мерців, вселяючи в них свою волю — можуть навіть наростити плоть на кістках і жити тоді в такому тілі, або ж одночасно в багатьох тілах.

2

Воно і починався ж той день якимось по-дурному. Ну, буквально. Треба було вставати на ту пастівню чуть світ, а дурнота підіймалась по горлу, і голова тріщала, і всі жили по тілу викручувало. Ну, а чого — перебрав. Видить Бог, не сам же лигав, а з тим тестем, короста би його побила, сякого! Ні, базару нема — він як козу привести, то й не дурень на таку справу. Та ну і потеревенити під се... Але ж баран з барана, сука, баран з барана...

Ні, ну — розсудіть самі лишень. Діма зі своєю ненаглядною Іришкою приїхав з міста в акурат вчора ввечері. На своїй машині, між іншим — і того, й сього привезли, вони тут, матір їх бери, тих селюків, нічого путнього й не їдять, як на Діму, не дивлячись, що хазяйство держуть. Ковбаси там пару палок, копченостей привезли, ну і оселедця, і консервів там — шпротів тих же... Онно де навіть бананів-мандаринів — коли там вони що таке бачать, еге. А круп та розкруп притаранили? Словом — затарились в супермаркеті перед тим нічогенько. Ну і явились, а тут теща та... Ні, є її вина в тому — чого вона полізла з тою наливкою? Домашненька, домашненька, еге ж...

Воно б то випили тої наливки, на тому й кінець, аби ж не тесть. Тещі при зятю невдобно було його приструнити, а він — по пиву та по пиву. Ну, пішли в генделік. Словом — і горілка найшлась за тим.

А до того — ніхто ж не збирався зятя будити зрання. А тільки ж випадало на сей тестям череду гнати на пашу, а тесть зрання, ще до світу, як пішов похмелятись, так оце, либонь, і понині нема. Теща, правда, думала кого найняти... Та і найняла би, аби не та Іришка його, ну сказано — село селом. Дівка з села вийде, а село з дівки ні в яку. Зачала будити Діму. Давай, мовляв, поженем лишень удвох. Діма би її послав, та...

Був у нього грішок, і він його боявся. А ще та вчорашня кумедія...

Що ж це було? Ага... Вони вже були добряче вмекані тоді, як прийшла міліція. Та ну як міліція — дільничний тутешній з якимось у цивільному, вже ніч була. Діма й протверезів трошки од того. Бо подумали всі, що то знов Ольку Пасічникову шукають. А зникла вона, як казали, з тиждень тому — вийшла на гульки з такими ж, як і вона, шалавами, і не явилась, і оце досі нема, і ніхто ніби й не бачив. Там і Ольці тій років п'ятнадцять всього, школярка... А шльондра знатна — либонь, з половиною району перетягалась. Кажуть, могла і за гроші, могла і так.

З Дімою була так.

3

З місяць тому, в тому ж клубі, тут же, в Сулимах. П'яний, такий як і нині, а вона, мабуть, повелась на те, що міський. І він тепера боявся, не знати, чого більше — чи міліції, чи своєї Іришки. Воно то, може, й минеться... А то теж мені дивина — з ким вона тільки не скліщувалась? Либонь, ото і порішив хто по п'яному ділу, абощо. А міліція тепер другу неділю з села не вилазить, тусуються тама коло сільради і теж бухають собі потроху, а що їм ще робити?

Але виявилось, що на цей раз явились у іншій справі. Розпитували спочатку те саме все — коли приїхали гості, та чи не бачили до цього чужих у селі. Записували. А тоді, як уже ішли, то теща й спитала дільничного, мовляв, що там зчинилось знов, чи Ольку там не нашли. Дільничний і повів скупю (й не дуже охоче), що так і так, пришили якихось двох черметчиків із сусіднього села. Вони, мовляв, у піонерському таборі покинутому метал дерли тої ночі, а що там за тим сталось, ще до ладу ніхто й не знає.

Певне, дільничний засоромився теці — ото й розказав. Вона ж у школі викладала до пенсії — і його, певніш за все, вчила.

Попри все зранку довелось встати і займати корів, не дивлячись на ту дурноту з головним болем та викручуванням всіх жил. Діма займав найбільшу череду з двох наявних — пройшов аж на інший край похмурого світанкового села, минув загалом дві вулиці. В селі людей мало, але воно розкидане по пригірках — ноги наб'єш, поки тільки займеш, а ще ж таскай ту череду на вигін, та тягни за собою рюкзак з пожитками за плечима.

Діма мляво ляскав батогом, доходячи до околиці, хай виганяють уже — не одному ж йому чуть світ мучитись. Ох, лягти б нині отам ото коло автобусної зупинки під дорогою, прямо на землю — байди що росяно, лавочки в самій будці все 'дно зірвані давно. Вкутався би в дошовик абощо, та й дрімав або так просто лежав, заплющивши очі. Дурнота дереться по горлу і нудить нормально так, але вирвати не виходить, та наче, диви, й не хочеться — недобрый знак. Так йому хтось казав, з цього, мовляв, алкоголізм починається. А руки дрижать? Та наче й не дуже... Хтозна.

І яке ж ще до всього противне це село... Не те щоб Діма був такий уже і міський — не раз і не два літував у батькової матері в Новомутині, тут же, в районі, тільки з другого боку міста, а все ж... Може, йому там більше подобалося? Хтозна, чи більше. Там село також запустіле, але не наскільки, і піонерський табір є, але не покинутий. Назвали просто — дитячий табір відпочинку, і возять дітей по профсоюзних путівках там різних. Там Сейм, на Сейму добре влітку, не те що тут — і річки путньої нема. Та й узагалі — там якось веселіше, чи що... А може, просто в дитинстві воно все веселішим видається?

4

Зайняв ту розтрикляту череду, як сонце вже дерлось угору, піднявшись трошки над обрієм, над дорогою з села і придорожніми тополями вздовж неї. Погнав, значить, та трохи побігав по хашах за двома вередливими телицями, поки догнав у центр. Воно й не хотілось бігати, але поки бігав, то трошки впотів, і наче навіть попустило його од того. Як минали школу, то скося зиркнув на її вибиті вікна і зарослі клумби. Видить бог, з дня на день почнуть шифер з даху знімати, та мо' двері висадять. Лише тої осені став дітей автобус забирати в Дубов'язівку, а сюди вже, видно, навідувались. Казав хтось (чи та ж Ірина?), ніби лазили з того боку, де парк, і витягли через вікно історичного класу картину покійного вчителя малювання «Переяславська рада». От на чорта? Цього Діма ніяк втямити не міг — кому треба та самодіяльність?

Коло сільради знов ошивалась міліція — стояло дві машини з міліцейськими номерами і ще один джип, а коло нього стояв і курич, обпершись об двері, якийсь чувак у камуфляжі. І що воно за кент?

Дімі не хотілось переходити на той бік дороги, щоб краще роздивитись незнайомця, але він і відси вгледів, порівнявшись, що то якийсь солдат, у звичайній формі, в тільнящі і в кепчику, погонів звідси було не розібрати. Скидається на те, що водій джипа (бо якось він надто безцеремонно об нього обперся), але це, виходить, якесь вояцьке начальство в Сулими явилось — за чим? Треба буде в тестя ввечері розпитати, як той проспиться трохи, абощо.

Звернув, значить, в прогон, а тієї халяви й досі нема. Ну точно ж із кимось стояла й тринділа посеред дороги! Постояв хвилі зо дві — жене онно свої десять корів. Головне — сама піднялась той скот гнати і не може тепер до ладу з тією жменькою корів впоратись. Ну сказано — халява. Діма аж сплюнув презирливо... Корчить із себе батьківську помічницю, а зараз же зачне стогнати, як їй важко, та як вона пилюки набралась, та як впарилась на сонці. Тьху! Яка там вона помічниця — папка й мамка мазали з дитинства, до міського життя готували свою принцесу — ага, мені на шию, — сердито скривився Діма. Ну нічого, осььо я на полі відіграюся, ляжу спати, а вона хай гасає ту череду завертати хоч і до самого обіду.

В принципі, так воно і вийшло — проспав Діма ледь не до самого обіду тоді. Але й Ірі особливо бігати не довелось, скотина паслась сумирно.

Другий раз як гнали, то Діма джипа з водієм коло сільради не побачив уже, а догнавши до болота, й забув уже за нього благополучно. Перед вечором дурнота його наскільки попустила, що він навіть поїв із жінкою видобутими з рюкзака вареними яйцями та ковбасою з часником. Ну і погнали, значить, в без десяти вісім, як і годилось. І тут і трапилась ця неприємність...

Словом, як Діма догнав вже до своєї околиці села, то виявилось, що одної з тих дурнувятих телиць в череді нема. Довелось бігти до тестів по велик і мотатись оце тепер з Іришкою по болоту.

— Скоро тьотка Людка й сама з чоловіком набіжить, а він у неї знаєш який вредний? Зек! — почала причитати перелякана Ірина, коли стало сутеніти. — Лаятись будуть!

— Та хай лаються... — махнув рукою Діма.

Вони вже облазили обидва краї поля, що збоку від боліт, ходили й до річки, а Діма навіть лазив по зарослій лісопосадці на краю колгоспних нив, обв'язавши батіг навкруг шиї, як вішалку, аби той не згубився ненароком в бур'янах.

— Давай... — легенько штовхнув він Іру, зиркнувши на захмарений та закривавлений обрій. — Давай, іди лишень до ставка, а я тоді по крайніх городах пройдуся, поки ще світло. Ну давай, бігом, чого ти стала, я зараз там швидко пробіжусь, але ж і ти не волочись до ночі...

Він сердито глянув на дружину і та мовчки, похнюпившись, пошкандибала в бік ставка, повісивши батіг на плече. Ну яка тільки не самотійна, хай Бог милує! — подумав він. Точно буде лазити там до ночі або ще й сама заблудиться, гляди — її як за ручку не поведеш, то вона нічого зробити сама не може, неначе п'ять рочків!

Він ще зиркнув на неї і поплентався вздовж городів. І думав про себе, що він справдешня наволоч.

Так, звісно — він розумів, що ті муки совісті є, мабуть, не що інше, як наслідок алкогольної інтоксикації, проте не хотів за те навіть згадувати, і не заспокоював себе, а ще дужче вкинувся в самокартання. Подумав, що і напився вчора за те. А через що хіба? Він перед Ірою винуватий, і винуватий сильно. Хіба ж ні? А вона ж хороша, і він її любить, як і раніше, як в ті роки, коли зустрів її — юну студентку-селяночку на якійсь дискотеці в їхньому технікумі. Він любить її, а злиться він не на неї, а на себе. Бо чого ж злитись? Що вона несамостійна? На бога — ця її несамостійність так його окриляла в перші роки їхнього знайомства! Він відчував себе таким мужнім і таким сильним, піклуючись про неї! В інших дівчатках його і коробила якраз ота їхня надмірна діловитість, що межувала з меркантильністю і якимсь вульгарним міщанством. А Іра не така, вона в магазині продуктів не купить, якщо її за ручку не відведеш, а як і купить сама, то щось не те. Йому ж так подобалось проводити її на вокзал кожні вихідні, і купувати білет, і садовити в автобус, і проганяти різноманітних безбілетників з її місця, якщо такі траплялись...

А потім він зняв квартиру на власні гроші, котрі надибавав на заробітках в столиці, і вони стали жити разом. Господи — та вони ж і досі не наважувались на дитину лише з його ініціативи, якщо вже розібратись. Він просто боявся за неї. Як їй буде при цьому, вона ж така безпомічна, а він її так любить.

А тепер він її зрадив. Так, на п'яну голову, так — та шалава і мізинця її не варта, але все ж...

Що тепер робити? Вчора сп'яну Діма був подумав, що аби її, тії Ольки Пасічник, не найшли зовсім. Мовляв, тоді ніхто не дізнається. Страшнувате таке думати. Врешті — вона йому не винна, що він в гречку стрибнув з нею. Та і її шкода — дівча те, по суті й справді — вона лише школярка. Хай тупа, як пробка, хай і шльондра малолітня, але ж по суті ще дитина.

Він згадав, як вона йому повідала різні нісенітниці про своє життя в селі, так щиро, так по-дурному і так якось навіть зворушливо. Як вона відбирала в свого відсталого братика якесь яблуко-гниличку, а тоді як мати прийшла п'яна, і ще за шось... Ага, це ж вона йому про вкрадену «Переяславську раду» і повіла, а не Іра, точно. І що ж тепер йому, Дімі, робити, га — питається?

Деручись обніжками, Діма вирішив зараз же все повісти Ірі. Так і вирішив. От просто зараз — найдуть телицю і, йдучи додому, він скаже Ірі за те, і скаже, мовляв, роби як знаєш, але я все одно тебе люблю. А там як знаєш. Ото і все.

Але тут же він почув звідкись віддалік Ірин крик.

Він одразу кинувся стрімголов у той бік — чогось одразу зачув недобре, і воно, те недобре, немов у саме серце кольнуло шилом.

Біг і біг, доки назустріч не показала Іра — вона так само швидко бігла високими болотними травами, розхристана і простоволоса, згубила, видно, десь свою біласту хустину. Батіг скажено теліпався у неї в руці.

— Що сталось? Що сталось?

Діма спіймав її в обійми, вона плакала, лячно здригаючись.

— Що?

— Дімо... — вона захлиналась слізьми.

— На, утрись, — він достав носовичок — вона вічно забувала собі взяти, і він постійно приберігав для неї.

— Я... Я найшла корову в шлюзі. Найшла корову, а вона там...

— Що корова? Втопилась?

— Убилась... Убилась, певне, скрутила в'язи, а... Не можу!

— Ну, не плач, не плач... Ну, Іринко. Ну заплатимо, а що ж? Ну, в мене ж нині гроші є, ну ось не плач, заради бога. Біс з нею, з тою скотиною.

— Дімо, там не корова, а вона!

— Хто? — Діма ледь відсторонився, аби глянути на неї.

— Олька Пасічник в канаві лежить! — знов розридалась.

Діма видихнув.

— Мертва?

— Я... — Іра вхопила його за руки. — Я зразу думала, що мертва. Ну вона аж синя, лежить, і у воді там, у мулі... Ну так як не перший день. Я трохи підійшла глянути, а вона встала! Встала і пішла на мене, Дімо!

— Так, тихо... тихо...

«Привиділось. З переляку чого тільки не привидиться», — думав Діма.

— Вона там... Вона там ходить!

— Іро. Іро. Іринко, — він взяв її за плечі. — Іди додому і зви міліцію. Вони там у сільраді сидять. Або хай я сам тоді заявлю, а ти йди додому зараз. Я піду гляну...

— Та вона ж там ходить, куди ти підеш?! — обхопила його в обійми.

— Іро, тобі здалося.

— Я боюсь сама йти болотом... І тебе не залишу. Ідім додому, прошу Дімочко!

— Іро, я маю глянути.

«Мало там що їй привиділось в присмерку? Може, й нема там ніякої Ольки, га?»

— Дімо, вже сутеніє, ідім додому!

— Як хоч, підожди мене тут, я швидко гляну й назад. Де вона, коло першого шлюзу?

— Я боюсь тут залишатись сама... — знов гірко розплакалась, як дитина. — Я піду з тобою тоді.

— Ну ходім, показуй, куди йти.

Корова дійсно лежала в меліораційному шлюзі нежива — видно, спіткнулась і впала туди, і зламала шию абощо, онно де і кров наче видніється. В шлюзі і самій канавці води не було вже бозна й одколи, хіба дощі, бувало, наллють трошки, а мул в канаві все одно вогкий, сказано — болото.

Так от — ніде в тому мулі Ольчиного трупа не було. І ніяких ознак, що він там був до того, хоч Іра і вказувала на мулисте місце під низькою розлогою вербичкою, метрів за п'ять від самого шлюзу. Мул там і правда наче щось змісило, та певніш за все, сама ж корова, воду шукаючи, або хоча б і гуси цього дня чи минулого.

Іра ж вперто говорила, що Ольга встала і пішла.

— На ній і юбки не було, ноги голі... І кофта обідрана.

— Іро, привиділось...

— Ні, Дімо, ні!

— Привиділось, сонце...

Йшли додому мовчки, Діма спереду, а Іра трохи позаду, похиливши голову.

Він міркував про те, що прийдеться одчахнути чималеньку суму господарям телиці зі своїх заробітків тепер, а про що міркувала Іра в цей час, він і не здогадувався.

Вона перша звернулась до нього.

— Я знаю за те, Дімо, — сказала вона досить спокійно.

— За що? — перепитав він, вже по суті й не сподіваючись на іншу відповідь.

— За тебе і Ольку.

— Іро... — він спинився, не обертаючись, почув, що спинилась і вона. — Я хотів тобі сказати. Хоч вір, хоч ні, от просто зараз думав сказати... Я... Вона для мене нічого не значить, це було на п'яну голову... Ти, звісно, можеш мені не вірити... Що це я плету й справді. Чого я раніше цього не сказав?

Він присів навпочіпки і обхопив долонями лице — повернутись до неї так і не наважився.

— Я, чесно, не знаю, нащо я це зробив... Я так жалкую, Іро. Правда. Хочеш, вір, хочеш... Боже, як це все, либонь, гидко звучить для тебе. Уявляю. Але їй-бо не знаю що й казати.

— Тобі сподобалось з нею?

— Зачим ти знущаєшся? — він встав. — Маєш право, звичайно... Але навіщо це?

— А ти би міг привести її до нас. І жити з нею і зі мною одночасно. Я б не образилась, чесно-чесно! А хотів би, щоб я спала з нею на твоїх очах, як би це тобі подобалось? Ну зізнайся, що ти цього хотів, га?

І вона дзвінко розсміялась якимсь диким відьомським сміхом.

Це все було так на неї не схоже, що Діма різко розвернувся від подиву.

І вгледів її, свою Іру.

Її струнку жадану постать на тлі туманних боліт і занедбаного поля, на тлі далеких колгоспних нив і вмираючої заграви.

Її тьмяні коси під п'яним вітром...

Її суцільні більма очей...

5

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Надзвичайно секретно, негайно

Доповідна записка
Президенту України

У зв'язку з несанкціонованим виконанням завершальної фази операції «Аль-Каззаб»

Генеральний штаб вповноважений інформувати Вас про наступне:

Другий джин, відомий нам за ім'ям Аль-Узза, був пробуджений з ахірету минулої доби на території села Сулими Конотопського району Сумської області.

З самого початку джин почав проявляти агресію — він вбиває і вселяється в тіла людей, також, імовірно, вселяється в мерців — нам вже відомі як мінімум два таких випадки. Крім цього, всупереч наявним у нас даним, Аль-Узза є імамом, і його можливості не еквівалентні можливостям спітакського джина, випадково пробудженого на території Вірменської РСР в грудні 1988-го року.

Ми робимо все можливе задля мінімізації руйнівної діяльності джина, але контролювати його не можемо. Більше того — нам стало відомо, що джин мовбито одночасно вселився в тіла очільників силових відомств міста та району і примусив їх покінчити життя самогубством, деяких при цьому примусив вбити членів своїх сімей. Щоправда, дана інформація поки що є неперевіреною.

За Вашим наказом Збройні Сили України в ці хвилини приводяться в повну бойову готовність.

Заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-майор

І. М. Чубенко

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

(Дар аль-харб)

1

Мерці вставали з могил. Тяжкої, невимовної ночі суховійного і терпкого літа вони вилазили з своїх могил — блукали тихими цвинтарями в блідих туманах, пробирались крізь тривожні хащі та буйні трави, зрідка виходячи на людські городи.

Вони були різні — на деяких геть не було одержі, на деяких — стліле і обірване ганчір'я. Деякі молодші, деякі — старші, деякі — зовсім діти. Але всі як живі.

І у всіх — суцільні більма на місці очей.

Пахкої і сумовитої, пронизливої липневої ночі вони стогнали і брели вулицями запустілих сонних сіл, лякали псів у будах, повертали на безлюдні дороги в полях.

Глупа дурманна ніч, лунка і безкрая, розстигалась, мерехтіла непевними зорями.

І мерці шукали живих.

2

Неясне світання жевріло над містом дитинства, коли Соля нехотя вибралась із обшарпаного під'їзду. Перед тим довго совалась спросоння в квартирі і гуркотіла посудом, готуючи собі сніданок. Добре, мама на вахті в столиці, а тато з ночі стирчав на прохідній свого забитого провінційного заводика — а то б, певне, усіх домашніх побудила.

Треба було укласти в наплічник всю одіж, і телефон, і «приблуди» до нього, і термос із кавою про всяк випадок, і дощовик так само — та багато чого. Взяла навіть легенькі, але цупкі кеди ще про запас, штанів спортивних пару, спреї від комарів (учора в аптеці прикупила), цупку вітровку з воєнторга (ледве що не даром), цілу купу пігулок і каламарчики з перекисом, йодом... За медикаменти особливо переживала — навіть антибіотики прихопила нацось. Потім сиділа серед кімнати і думала — на біса хоч ті антибіотики? Не на край же світу їдемо — півтори, дві години від міста. І від нудоти ось, к приміру, і активоване вугілля... Ну, вугілля, скажімо, хай буде — перед гулянкою ковтну декілька штук, аби не так п'яніти. Але решта всього? Ледь не всю аптечку вигребла... Про запас. Ну а чого, правда — вони всі такі міські, а на ділі — дурбелики. Ось зараз почнеться — де мобільний зарядити, а де магазин, а де аптека? Мобільний — хіба у сусідів (як пустять), «на фазенді» в нас вже давно відключили електрострум, води напиться — теж іди до сусідів і проси з насосу або ще через три двори до колодязя, бо той, що під хатою — замулився давно. Магазин? Магазин найближчий майже через десять кілометрів — у Жовтневому. Ну, як через поле — то заледве чотири, але можна ж і в болото забрести, або й просто в канаву, теж не надто й вилізеш. А ще мікроавтобус приїжджає з райцентру зі всяким крамом, але тільки в вівторок, четвер та неділю (не завжди). Хочеш — дожидайся. А аптека... Ну як тобі сказати, де аптека? Тутечки десь. Зараз піду пошукаю.

Взагалі-то Соля не була відповідальною за, так би мовити, матеріальне забезпечення цієї поїздки. Мали впоратись самі хлопці, в основному — той же Руслан, та ще Оленка хазяйовита мала б допомогти, але... Де

там вони впораються. Ото ж Соля і забила необхідним повен наплічник, та ще й чималу сумку довелося брати, та важезну до того.

Вона вигреблась із під'їзду і рушила млявим світанковим містом до точки збору, тутечки неподалік, коло покинутого стадіону, ганяючи в плеєрі свій улюблений «The Crimson Idol».

3

«Boy, you think you're clever don't ya?

Girl, you think you're so smart?

Come with me to another side in a world so cold and so dark...»

Текст був, звичайно, ідіотським, але Солі подобалася музична тема, тому вона й не вимкнула магнітолу.

Вона саме сиділа в Руслановій машині, потроху дрімуючи під музику, поки решта її друзів розважались на березі річечки. Дехто купався, голосно плюскаючись, хлопці смажили шашлики, будши вже трохи захмеленими.

Молодь виїхала з міста рано вранці на трьох машинах. Поткнулись було в центр, але на проспекті Миру всі зачули міліцейську сирену, і гучномовець наказав всім цивільним автомобілям притиснутись до обочини, аби пропустити чималу військову колону. Посунули БТри та військові вантажівки — з них визирали втомлені, а чи мо' й просто заспані солдати в маскхалатах і з автоматами в руках. Студенти почали обговорювати, до чого б ця непевна колотнеча, і Руслан скомандував по мобільнику решті машин, аби ті повертали в околичні райони, мовляв, ще спине патруль, а у нас бо салони під зав'язку забиті. Береженого бог береже.

Він бо, той Руслан, попри всю свою показну сміливість, із самого рання добряче нервував, коли ледь не вся їхня група впакувалася в тачки. Ну так, під зав'язку — це ще й слабо сказано: в передній машині їх їхало сім чоловік, і в решті також було не просторніше.

Але доїхали в цілому без пригод. Кілометрів за десять перед Сулимами Соля, що сиділа на передньому сидінні як провідник поруч з тим дурнуватим Русланом, порадила йому звернути на непримітну ґрунтову дорогу під лісосмугою — якраз між краєм болота та пшеничними нивами. Тут-бо вже навряд щоб хто на них чатував, а сама дорога добротна — не дивлячись, що ґрунтова.

Сиділи тепер оце на березі і розважались хто як. Незважаючи на Солині побоювання, вони знайшли не дуже широку, але чисту смужку на березі річки, та ще й хащі верболозу приховували їх ватагу з боку села. В усякому разі — накупалися вже вволю, але Солю трохи турбував той факт, що хлопці починали набиратись, і чим далі, тим дужче.

До того часу було вже далеко за полудень, і ниви аж до обрію вкрились дрижким тягучим маревом, що наповзало спроквола од боліт, в повітрі пахтіло мулом та стоячою загнилою водою, терпким духом підсохлих польових трав, словом — пахтіло млосним липневим полуднем, самою серединою душного літа.

— Спиш?

То Єгор підкрався до неї непомітно, він якось і до того згубився кудись із її поля зору.

— Спу, — всміхнулась вона мляво.

— Тобі тутечки не душно?

— Та двері ж відчинені... Де ти був?

— А... також сидів, куняв на березі.

— То мо' тебе після чарки в сон кидає? — Соля збиткувалася, але не зло ясна річ.

— Ні, я не пив. Я ж маю ще всіх в село везти типу як. Сам же зголосився.

— Так, а що ви, власне, надумали робити?

— Ну... ось посидимо годинки дві і двинемо до тебе, мабуть. Чи ти пропонуєш намети тут ставити?

— Та чиніть, як хотіть, — Соля байдуже махнула рукою. — Не маю ж я вас тут увесь уйкенд няньчити, га?

— Й чого ти така люта? — Єгор широко всміхнувся.

— Та... забий, — вона ліниво відкинулась на спинку сидіння, а потім смикнула за важіль, трохи його опустивши, поправила сонцезахисні окуляри.

— Ходім поплавасмо ще як хоч? — не надто жваво запропонував Єгор.

Він стояв, обпершись ліктем об відчинені дверці, в плавках та змокрілій сорочці, накинутій на плечі — видно, сам недавно виліз із води.

— Наплавалась вже, — зітхнула Соля. — Заледве обсохла, нудить вже од того плавання.

Вона сама напівсиділа-напівлежала на водійському сидінні в самому купальнику, застеливши те сидіння рушником.

— А чим тут ще займатись? — ніяково знизав плечами Єгор.

— Так отож.

Соля про себе вилаялась.

«Аби тут не було всіх цих придурків, то я б з тобою плавала хоч і до ранку. Скисла би в тій воді! А так...»

Вона струснула головою.

«І чого це я психую? Видно, й правда перегрілась, а сама й байди. Чи піти й справді в воду? Тільки не глибоко!»

— Ходім, мабуть... — прорекла вона нерішуче.

— Прошу пані, — підморгнув він і подав їй руку.

А коли Соля взяла її, то він раптово притягнув дівчину до себе і неочікувано спритно підхопив на руки, поніс до води.

— Чи ти сказився? Відпусти... Та ось відпусти! Ну... Ну, Єгор... — нерішуче заголосила Соля, якось ніяково всміхаючись і не сильно плескаючи хлопця долонями по голій спині — сорочка з нього спала і полетіла в бур'яни.

— Та ото ще! — хихикнув він і поставив її на ноги коло берега.

— Признайся, — мовила вона, важко видихнувши. — Ти набрався таки з тими придурками?

— З чого б це? — безтурботно здвигнув плечами той.

— А чогось ти надто веселий нині. Наче не перед добром...

Він помовчав з хвилю, дивлячись на Солю так, немов бачить вперше. І за цю хвилю дівчинка подумала, що сама ж вона ось тільки-но просто таки мріяла, аби нікого навкруг не було, і вони купались би вдвох, і він доторкнувся б до неї — хоча б ненароком, і вона б до нього...

І це були дивні думки. Ні, не те щоб надто дивні — він їй справді дуже подобався ще з першого курсу, і все таке. І вона мріяла про взаємність. І її часом бісило те, що він її не сприймає як дівчину. Але... Словом — це важко було описати, але в цих її недавніх думках була якась непритаманна їй розкутість, якийсь не надто приємний шал, якась навіть... Хижість?

Соля не вважала себе такою вже скромняжкою, та й Єгора не вважала надто цнотливим, хоч вони обоє й були, може, трохи нерішучими по натурі, і це їх навіть ріднило. Але дивними були оці нові викрутаси, ба навіть не сама ця поведінка, а якісь нові нотки в ній, заледве вловимі. І дивно те, що ця невловима переміна відбувалась мовби з ними обома одночасно. Це все трохи бентежило Солю, і вона не надто розуміла, чого так.

Або хоча б і оцей його теперішній погляд. Втикає, мовби бачить вперше, і немов... Прицінюється абощо.

— Сама винна, — повільно вимовив він, зобразивши якусь незвичну самовпевнену посмішку.

— Я-бо? — Соля навіть розгубилась. — Чим я винна?

— Надто звабливо виглядаєш. Наче не перед добром, — підморгнув він їй, всміхаючись.

— Та ну тебе! — крутнула головою вона, трошки почервонівши, а хлопець тим часом подався до річки.

— Юляха! — весело окликнув він кримчанку, котра сиділа під самим берегом, занурившись у воду по самі ніздрі, і виглядала при цьому дуже кумедно та безпосередньо.

Хлопець стрімко підбіг до неї ззаду і сильно оббризкав їй голову, опісля чого почав енергійно пускати в її бік свого роду міні-цунамі.

— Отвали! — вирячивши очі по п'ять копійок, заволатала Юля. — Отвали! Отвали! Отвали! — і зачала задкувати в очерет, попутно мляво контратакуючи.

Це все виглядало так кумедно, що Соля тут же забула про свої тривоги — вони просто вилетіли з голови, як поганий сон. За хвилю вона вже реготала з іншими одногрупниками, з берега спостерігаючи за тим імпровізованим бойовищем.

4

Вони побачили гелікоптери вже перед вечором. Вірніше — спочатку вони почули їх.

Спека вже почала спадати, і студенти збиралися їхати в село — пакували свої пожити в автомобілі та перевдягалися.

Коли звідкілясь, бозна й звідки з-за горизонту, долинув неясний гул, то Соля спочатку неухважно прислухалась. Вона саме обробляла Оленці рану на п'яті — та об щось порізалась в канаві, не глибоко, але обробити треба б було, звичайно. А ще той дурбелік Руслан вбив Оленці в голову, що мовбито її вкусив рак, а в раків дуже отруйні клешні, адже вони на дні водойм поїдають трупи утоплеників. От вже жарт так жарт — просто вмерти зо сміху! Ну воно й зрозуміло — Руся був нині вгашений дужче за решту. Єгор насилу вламав його не сідати сьогодні більше за кермо, мовляв — нехай Соля поведе Русланову машину, а він Єгор — Стасову «Слауту», ну, а за Сашкову «Беху» і розмов не було — ця сама Оленка була нареченою Сашка і

дуже сумлінно його до оковитої не підпускала ні на крок.

— Ти правду кажеш? — допитувалась Оленка у Солі, поки та накладала пластир.

— Ось одчепись, малохольна, скільки тобі разів повторювати? — добродушно всміхнулась Соля. — Ну які тобі тут раки? Менше ото слухай всіляких Русланів...

Тут-бо Соля й зачула тривожний гул. Він зміщувався з завиваннями прохолодного болотного вітру, що піднявся саме під вечір, і був неясний, далекий, ледь вловимий. Спочатку дівчина не звернула на те особливої уваги, а тоді чогось стрепенулась.

— Що таке? — вирячилась на неї Оленка.

— Чуєш, а... — вона закусила губу. — Це тільки мені здалося, що наче сьогодні після нас по дорозі ніхто не проїжджав, чи що?

— Чого ти так вирішила?

— Ота траса... Ну, що ми нею їхали, а тоді звернули.

— Ну?

— Вона онде там проходить, — Соля махнула рукою в бік болотяних заростів, що тягнулись аж до ледь помітної лісосмуги вздовж далеких пшеничних нив. — І тут завше, наскільки я пам'ятаю, було чутно гул транспорту відти. А сьогодні наче так тихо було — аж незвично якось.

— Та не знаю, я якось не звернула уваги. — Оленка наморщила чоло. — Не прислухалась, словом. А ти чого так стрепенулась за це?

— Та так... — Соля крутнула головою. — Незвично просто. Коротше, подивимось, як ранка буде себе поводити, як раптом що — то хтось відвезе тебе взавтра в лікарню, ага?

— Не хочу в лікарню! — по дитячому витягла губки Оленка. — Мене тьотя Соля вилікує безо всяких лікарень, правда ж, тьотю Солю? — і простодушно підморгнула.

— Дивлячись в яких масштабах, — хихикнула та. — Зважай, я крові боюсь страшно, тому на хірургічне втручання не розраховуй.

Оленка покульгала до машини, а Соля на якийсь час задумалась — поринула в спогади.

Вона згадувала, як колись, ще дитиною, пробиралась вздовж цього самого болота до невеликого хуторка отам, на краю колгоспних полів. Вона прямувала до покійної нині бабці, батькової матері, в гості, несучи нехитрий гостинець — якісь пиріжечки та магазинні цукерки, здається. Бабця давно запрошувала Солю на гостину — вона, старенька, заледве ходила вже по двору і дуже хотіла побачити онучку, котра недавно подалась саме до школи. Це все було бозна-коли, давно, ранньої осені — можливо, на початку жовтня, а може, і в кінці вересня. Було по-літньому тепло, навіть спекотно, болото віддавало прілою гниллю та сирістю, а спустошені поля пахотіли скошеним сіном, миготіли збоку в далині смугами пожовклої стерні та висушеного ґрунту. Листя лісосмуги та болотних заростей рябіло — дерева та кущі де-не-де вже вбрались по-осінньому, а де так ще наче й не думали. І ніде — ні душі. І кволо хитався одинокий кущик калини над курною стежкою в далечі незворотних літ. Так, точно — це було якраз бабине літо. Останнє бабине літо Солиного дитинства.

А гул наростав і різко завив, ставши схожим на протяжний розкат грому разом з тим.

Дві тіні пронеслись над болотними просторами, і віття верб над річкою захиталось разом з травами. Це було двійко гелікоптерів з крильцями, пофарбованих у камуфляж. Вони шугнули над ватагою підлітків і пройшли кудись в бік села, стали кружляти над ним, як шуліки.

Соля, будши місцевою, достеменно знала, що вони кружляють над її рідним селом, хоча самого села їй звідси й не було видно.

— Що то таке? — гукнула Оленка.

Соля знизала плечами.

— Навчання якісь? — спитався Єгор, що підбіг до них і вдивлявся тепер разом з ними.

Соля мовчала. Ніяких навчань з гелікоптерами вона тут не виділа зроду-віку.

А вертушки кружляли над селом, немов злегка завалившись набік і втупивши свої носи в бік землі.

І тоді під однією з машин наче як щось мигнуло, і небо розсікли якісь димні, аж чорні смуги, і за хвилину од села донісся різкий та доволі гучний гуркіт.

— Що за чортівня? — закричав захмелений Руслан з машини.

— А й справді... — вирячивши очі, тихо мовила сама до себе Соля.

— Матір його... вони чи шмаляють по селу? — то гукав спантелечений Єгор.

— Але... — Соля не могла геть нічого зрозуміти.

— Бля... один розвертається. Сука, онно один розвернувся і летить тепер на нас!

То кричав Сашко.

А Єгор, піддавшись паніці, заволав:

— Ховайтесь! Вилазьте з машин і никайтесь в кущі коло річки! Хутчіш!

Чим би їм допомогли ті кущі, навряд чи хто розумів, але зараз їм було трошки не до роздумів та

всіляких логічних викладок — вони, як миші, розбіглися по кущах.

А гелікоптер зі страшним гулом знижувався і знижувався, а тоді, промайнувши над студентами, немов пірнув кудись за оту віддалену лісосмугу, і відти через хвилю пролунав так наче як вибух, чи гучний удар, чи бог його зна.

Друга машина перегода полетіла туди ж, тоді поволі знизилась над лісосмугою, і через певний час гул затих.

Студенти обтрушувались та поволі збирались коло автомобілів. Між ними перегода розгорілась жвава суперечка.

— Треба забиратись звідси! Від гріха подалі... Треба нині ж їхати в місто! — наполягала Олена як одна з організаторів цього турпоходу. — Всі розваги відмінюються, зараз не до жартів. Скоріше збираймося і гайда!

— Може, краще податись в село спочатку? — спитався Єгор.

— Вони ж стріляли по селу! — прикрикнула на нього Олена.

— Ну так тим більше! — знизав плечима той. — Може, кому там необхідна допомога?

— Теж мені помічник знайшовся! Без тебе там розберуться... — струснула головою дівчина.

— Телефон... — задумливо мовив на те Єгор.

— Що?

Хлопець кинувся до машини.

— Не ловить... — гукнув він, вилазючи з салону. — Солю! Тут завжди нема покриття? Солю! Ти чого?

Соля як заціпеніла. Вона стояла трохи віддалік від гурту боса, брудна, закудлана, в купальнику та джинсовій спідниці — так і не встигши переодягтись.

Єгор обережно поклав руку їй на плече.

Вона здригнулась — його мокра рука мов обпекла їй шкіру.

— Ти чого? — вирячилась вона на нього, немов бачила вперше.

— Тут є мобільне покриття?

— Має бути... — розгублено прорекла дівчина.

Але решта мобілок також не ловила сигналу.

Врешті Єгор уламав всіх хоча б зазирнути по дорозі в село, а себто — проїхати трохи окружною дорогою, яку добре знала Соля.

Але тут забаскаличився Руслан зі Стасом:

— Треба зазирнути на місце аварії вертушок, — запропонували вони.

— Звідки ти знаєш, що там аварія, може, вони там приземлились абощо, — сказав Єгор Руслану.

— Не схоже, щоб приземлились, — відреагував замість того Стас. — В усякому — той перший.

— Ні за чим туди їздити! — психонула Олена, і її підтримали ще декілька дівчат.

— Давайте так... — запропонував Стас. — Соля, або ти, Єгор, поведете Русланову тачку — туди більше людей влізе. А Саня за вами в село, там знайдете, може, хоча б домашній телефон.

— За телефон точно сказано, — кивнув Єгор.

— Ну от. А ми з Русланом і, може, ще з кимось з'їздимо до тієї лісосмуги і подивимось хоча б віддалік, що там робиться.

— Там може бути небезпечно, — зауважив Єгор на те. — Та й... Ви ж дороги не знаєте, а Солю я з вами не пушу.

— От що зробимо, — оговталась Соля. — Проїдемо отуди далі до стежки. Там досить широка стежка — машина проїде. Ми вас почекаємо внизу, а ви крутнетесь до лісосмуги. Подивитесь і назад, добре?

— Чудово.

На тому й зійшлись.

Так чи інак — їм були потрібні всі три машини, бо у дві все одно б усі не влізли. А якби і влізли, то ще б загрузли де в торф'яному ґрунті абощо. Та може, й дійсно треба глянути на місце тієї аварії, хоча б здаля.

Коли вони досягли того розхрестя, то сонце вже хилилось до обрію і тіні довжились.

Стасова «Славута» відділилась від гурту і поповзла на пригірок.

— Ну що, спинимось тут? — спитав Стас у Руслана, коли досягли краю лісосмуги. — Пішли глянемо.

З машини вийшли всі пасажери — чоловік із п'ять, двоє дівчат і троє хлопців. Дівчата кутались у светри та рушники, бо вітер піднявся прохолодний. Деякі хлопці задиміли цигарками. Але цікаво було всім.

Запахло димом.

Вони вдивлялися з лісосмуги на край пшеничного поля — він палав. Пожежа стрімко розгоралась від уламків вертольоту і розкидалась навсібіч, а от другий борт стояв зовсім близько від юнацтва — їм навіть було помітно, що одне колесо шасі сильно просідає в ґрунт, а кабіни пілотів відкриті.

— Чи там є хто? — мовив Руслан. — Або де вони взагалі?

— Пішли глянемо... — не надто впевнено кинув Стас, і вони повільно рушили до вертушки, хоч і

виглядали дещо спантеличено.

Юля, що стояла за їхніми спинами, закутавшись у светр, машинально рушила за ними і навіть зробила пару кроків... А тоді ці тварюки вискочили з пшениці.

Вони виглядали як люди в камуфляжі — за інших обставин в них без проблем можна було вгадати пілотів гелікоптерів. За будь-яких інших обставин, але не зараз. Адже хоч вони й виглядали, як люди, але людьми вони достеменно не були. Бо вони накинулись на Стаса та Руслана і повалили їх на землю, а тоді, за якісь нещасні секунди, просто вбили.

Юля й не втямила до ладу, як вони це зробили — здається, один здавив руками шию Руслану, а потім зламав її, а другий вп'явся в горлянку Стаса зубами і розірвав її, наче який дикий звір. А ще в них були якісь дивні очі, немов... Що немов? Немов тих очей і геть не було? Ні, очі були, але якісь... Словом — Юля чогось подумала, що вони сліпці, але як же ж вони бачать?

Думати не було коли — вона розвернулась і побігла до машини, а ці тварюки вже мчали за нею. Вони швидко бігли, і сили в них були якісь просто-таки нелюдські — як же вони так легко впорались із хлопцями?

Вони щось бурмотали, щось собі стогнали...

Юля бігла чимдуж, але тут почула вереск котроїсь із одноклассниць спереду і побачила якусь із дівчат — та вибігла з лісосмуги. Вона була перелякана і скривавлена, а тоді впала, і на неї накинулася така сама тварюка в камуфляжі, але вже обгорілому.

Юля вклякла.

Це кінець.

Вона помре.

І знову відправиться туди.

О, вона знову відправиться ТУДИ, але вона не хоче ТУДИ, ні — вона більше не хоче ТУДИ!

Вона впала на коліна і заплющила очі.

І підвела руки перед собою і розвернула їх долонями до неба.

І мовила протяжно:

— Рабби, а'узуз бикя мин хамазаатиш-шаяятъын, ва а'узуз бикя рабби ай-яхдуруун...

Навкруг неї рвалась плоть і тріщали кістки.

— Рабби, а'узуз бикя мин хамазаатиш-шаяятъын, ва а'узуз бикя рабби ай-яхдуруун...

Навкруг неї лунали пронизливі передсмертні волювання приречених і жахливе плямкання.

— Бисмил-ля, а'узуз би кялимаятил-ляяхит-таамма мин гадабихи ва 'икаабихъ, ва мин шарри 'ибяядихъ, ва мин хамазаатиш-шаяятъын ва ай-яхдуруун!

Навкруг неї кров орошала стиглу пшеницю.

5

Твої джини, Господи, приходять з тьми похлихливих ночей. З тривожного літнього присмерку, з холодних осінніх ранків в сирих туманах, в дражливій мряці, з хижих і неясних завіїв хурделиці. Їхні незрячі очі видять нас, а їхні пазуристі руки стискаються.

Вони виводять в дар аль-харб на наші тьмяні дороги тисячі невпокоєних мерців, аби ті говорили їхнім голосом та чинили їх джихад Твоїм іменем, і ці шайтани стукають тоді в наші вікна і рушать наші брами, а незрячі очі джинів видять нас, і їхні пазуристі руки стискаються.

Твої джини, Господи, приходять з досвітніх полів тьмяної юності і далеких світань дитинства. Вони речуть, що Всесильні, вони речуть, що Всевеликі, вони речуть, мов ті аль-Джаліль з пісків Хураду, і в їх голосах ми чуємо суховії пустель і млосну духоту Азаб аль-кабру тих немислимих далей, ото ж відведи їх, Господи, аби вони не рушили наші тіла. Їх імами знають приховане, вони слуги Ібліса і жителі вогню, що облюбували собі болота та кладовища, аби поїдати там мерців та запивати їх плоть дитячою кров'ю, — відведи ж, Господи, їх, багатоликих. Ти створив їх з вогню і диму до нас, і вони свідкують, що пробуватимуть після нас, ото ж не дай їм зрушити наш іман Твоїм іменем, о Господи мого світу.

Твої джини, Господи, приходять з тиші світань під розмитими зорями пам'яті, і вони сміються наді мною, як над приреченим, над безбожником, над кяфіром, відведи ж, Господи, їх, і не дай їм захопити мою душу, о Господи Ар-Рахман, Ар-Рахім, я ж вдаюся до Тебе від мани дияволів. Я вдаюся до Тебе, Господи, аби вони не наближались до мене.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

(Дар аль-амн)

Сутінки спадали на глухе місто дитинства. Неквапом, поволі, немов навпомацки, вони накривали околичні райони з їхніми душними липневими вуличками в тополинім пуху, з їхніми індустріальними руїнами в хитких травах, з їхнім розжареним, смолистим асфальтом доріг. Мутна заграва в'яла між панельних будинків, криваво поблискуючи в віконному склі, розсипалася між вітами каштанів в миршавих парках, а на сході-бо вже показувались мляві та тихі зорі середини літа, зорі останні, безвольні зорі юності.

Ті далекі вогники безпристрасно, безмовно позирали на недалуге людство з незримої далечі Аль-Бейт аль-Ма'мур, чекаючи останнього кадату, що спинить вік і збудить мерців, а сутінки все спадали на глухе місто дитинства...

Ігор Іванович, Солин тато, невисокий і міцно збитий чоловік в спортивних штанях та тільнящі, позирив на вечірнє місто з вікна балкону і смалив собі цигарку. Він все більше похмурнів. Потім викинув недопалок у вікно, хоч попільничка і стояла поруч на підвіконні.

Він зайшов у квартиру, подивився на дружину, Тетяну Дмитрівну — худорляву жіночку середніх літ, що сиділа на дивані в халаті та домашніх капцях — в одній руці вона тримала телефон, а в іншій чогось пульт від телевізора. Вона виглядала розгубленою.

— Не додзвонилась? — роздратовано мовив Ігор Іванович. — Ну, чого ти мовчиш?

Вона розгублено зиркнула на нього.

— Абонент поза зоною... Чуєш Ігорю, глянь, он щось передають, важливе наче...

Ігор Іванович втупився в телик.

— Що там іще таке?...

Дикторша новин говорила схвильовано:

— За попереднім звітом МВС, в президента стріляли двоє невстановлених осіб, силовики пов'язують їх з охороною глави держави, але остаточних висновків поки не надають... — вона зиркнула в листки на столі. — Відповідальність за вбивство поки не взяли на себе... — вона знов зиркнула в листки. — Тому... нагадаємо, що нині вся повнота влади в державі належить...

Вона знов опустила очі, а коли підвела їх, то вони раптово змінились — перетворились на якісь суцільні більма. Раптом вона дивно проговорила, немов проспівала якимсь нетутешнім голосом:

— Ва мін 'аятіхі 'ан такума ас-сама'у ва ал-'арду бі'амріхі сума 'иза даг'якум даг'ватан міна ал-'арди 'иза 'антум тахруджуна...

А потім ефір перервався.

— На якому це вона?... — спантеличено спитала Тетяна Дмитрівна.

— Чи на арабському... — знизав плечима Ігор Іванович. — Ок чому?

І тут пролунав дверний дзвінок.

Тетяна Дмитрівна злякано вирячилася на чоловіка.

— Кого там принесло?... — неухважно кинув він, розвертаючись в коридор.

— Ігоре, глянь у вічко!

— Та ось одстань!

— Ось глянь, а не розчиняй навстіж! Ти завше, наче досі в селі живеш...

— Ото ще...

Ігор Іванович таки зиркнув у вічко, вже взявшись за ручку замка.

І одсахнувся.

За дверима стояв його покійний брат.

2

Якось давно тато вчив Юлю користуватись автоматом. Не вітчим, а справжній Юлин тато.

Це було неспішною кримською осінню, серед похмурих гір, в неясних відблисках світання. В якомусь дивному місці, Юля значно пізніше втямила, що то був, либонь, незаконний тренувальний табір, чи щось на кшталт того. Там було кілька наспіх облаштованих вагончиків, і чимало кремезних чорнявих чоловіків в камуфляжі та зі зброєю снували між них, збігали ланцюжками по лісистому схилу гори. Вони ще стріляли по саморобних мішенях з автоматів, і Юля також стріляла, а тато говорив:

— Медленней... Медленней, дочка. Не спеші. Крепко держись за цев'є и нажимай сначала пла-а-авно, плавно. И следи, чтоб вот эти лапки прицельной планки были в один уровень с мушкой. Вот так... Видишь — автомат при стрельбе немного ведет вправо и верх, просто учитывай это. Не бойся. Просто надо привыкнуть...

Вона стріляла не дуже влучно, але тато навіть не вимагав того. Потім вона під татовим керівництвом збирала і розбирала автомат, а наприкінці навіть двічі зробила те самостійно.

Це все було схоже на гру, для Юлі то й була якась нова гра, і тато того дня постійно всміхався і пишався

нею.

Юля не часто бачила тата. Мати була проти цього, а коли тата запроторили до в'язниці, то мама забрала її і назавжди поїхала жити в Джанкой, там скоро повторно вийшла заміж. Так закінчилося Юлине дитинство.

Але вона завжди згадувала тата, бо дуже його любила. Вона згадувала, як він вчив її стріляти, як він розказував їй щось, чого вона тоді не могла зрозуміти. Щось... про Бога? Так, і ще декілька молитов вона вивчила напам'ять. Коли в реанімації Джанкойської ЦРЛ їй, прив'язаній обома руками до ліжка, вливали через крапельниці чужу кров, то вона в безпам'ятстві стогнала слова на арабській, і тим дещо тривожила медперсонал. Вона виплутувалась зі своїх зав'язок, виривала з вен обох рук катетери і глухо стогнала шахаду:

— Ашхаду алля иляха илля Ллаху ва ашхаду анна Мухаммадан расулю Ллах! Ашхаду алля иляха... Бисмилла рахман рахим!..

Її тримали і знов зв'язували, а вона все стогнала ослабленим голосом. І ворушила зблідлими губами.

— Бисмилла рахман рахим... Ля хауля ва-ля куввата илля би-Ллях.

Вона пам'ятала і татові молитви, і трошки пам'ятала, як користуватись автоматом.

Вона дещо невпевнено тепер тримала старенький АКС на рівні грудей, опустивши дуло трошки вниз, і пробиралась кушами, намагаючись не сильно шуміти. Другий АКС теліпався на паску за її спиною разом з речовим мішком, в який вона вклала всі магазини, які знайшла, а ще якусь військову аптечку.

Також вона вдягла цупку камуфляжну куртку, котру знайшла в кабіні вцілілого гелікоптера — вона дуже допомогла їй пробиратись через хащі — аби не та куртка, то, певне, усі плечі собі б обідрала, а ще ж і впала декілька разів, спіткнувшись об якесь гілля чи сухе торішне листя.

А один раз вона наткнулась в лісосмузі на чийсь труп. Чоловік висів, обмотаний чимось за шию, на гілці берези. Спочатку Юля, різко позадкувавши назад, упала на спину і прицілилась в вішалника, з силою впершись складним прикладом в плече. Заледве не вистрілила.

Але чоловік був мертвий, він повісився вже досить давно, мабуть. Коли Юля, переборюючи страх та огиду, підійшла трохи ближче, то побачила, що чоловік висить на батозі, ну — такому, що ним ляскають, ганяючи корів на пашу.

— О, Аллаху Акбар... — важко видихнула Юля, дивлячись на той страх. — О-ох!..

Сонце вже хилилось до обрію, довжило лячні тіні, пускало свої криваві промені крізь віття і дим.

Юля шукала своїх одногрупників вже досить давно.

Не надто знаючи місцевість, вона намагалася йти на шум двигуна.

Вона вже знала, побачила здалеку, що Сашкова машина стояла на тому ж місці, де вони розділились. Дверцята її були розчинені, а навкруги ніби нікого не було.

Але вона обачно не стала підходити до лишеної машини. По-перше, вона чула, підходячи, як інша машина з ревом рушила з місця, а перегода заглухла десь подалі, а по-друге... Юля була майже впевнена, що, підійшовши, вгледить в самій машині або коло неї якесь криваве риговище. Тому вона й не стала підходити.

Вона переслідувала другу машину досить довго, один раз ледь не вперлась в болото (ото був би приколот — вижити в такому замісі і втопитись за тим в драговині!). Машина ж то наближалась, то знов віддалялась, а наздогнати її, враховуючи Юлине незнання місцевості, було вкрай непросто.

Позад Юлі ясним пламенем палало пшеничне поле, зайнялись вже й ближні до нього лісосмуги.

Врешті вона побачила машину на обочині ґрунтової дороги, коло зарослого ряскою ставочка. Одне з коліс, імовірно, забуксувало — двигун ревів, але машина лише безвольно здригалася.

А на даху машини сиділа якась істота.

Підбігши ближче, Юля розгледіла, що то наче якась дівчина з закудланим волоссям, вбрана лише в брудну та обірвану футболку.

Дівчина то навіжено верещала, то якимось тужно гортанно стогнала, і в її стогонах можна було розчути:

— Абд... абд... абд Аль-Узза, абд...

Вона молотила кулаками по даху машини, і в ту мить, коли Юля підійшла зовсім близько — розбила вітрове скло.

Юля прицілилась, перевела автомат на одиночні.

Повільно. Приклад впритул, затиснути цівку.

Мушка, прицільна планка.

Вогонь.

Пшеничне поле палало ясним пламенем. За ним зайнялись людські сіножаті, ближні лісосмуги, сухі трави на обочині автодороги, і їдкий смердючий дим устилав вже половину болота — простягався над баговинням та гнилісною водою, плутався між понурими очеретами.

Од диму сльозились очі.

Юля якось спантеличено позирала на труп біснуватої юнки, що розпластався під дорогою, відкинутий кулями трохи подалі, та утирала запалені оченята од сліз.

Спочатку з водійського боку виліз Єгор, він очманіло роззирався навсібіч. Затим з переднього сидіння вилізла перелякана Соля.

— О боже! — зойкнула вона і прикрила долонею губи. — О боже, о боже, о боже!..

Видно, що вона була шокована.

За тим вона вгледіла Юлю.

— Юлю?! — вигукнула вона так само різко. — Господи, Юлю, ти жива?

Вона кинулась до Юлі та стиснула її в обіймах.

— Зі мною все гаразд... — м'яко відсторонила вона подругу. — Солю, ти мене задушиш, чуєш? Бачиш, як я до всього круто екіпірована...

— А... — Соля тривожно одсахнулась. — А... Руслан та решта?

— Їх немає... — Юля опустила очі. — Більше немає.

— На вас напали ці суки? Отакі, як оця? — подав голос Єгор.

— Так, — Юля зробила пару кроків до машини. — Пілоти вертольотів. Вони були... типу як...

— Біснуваті, — скривився Єгор. — Немов біснуваті вони, от... — він недоладно роззирнувся та додав бозна й ок чому: — От.

З машини вилізла Оленка, хтось намагався втримати її за руку, але вона вивільнилась, перейшла через ґрунтову дорогу і всілася в травах на обочині, обхопила руками голову. Вона наче вдивлялась в димну стіну, що сунула з боку пшеничних полів.

— Я... я за неї боюся, — видихнула Соля, звертаючись начебто до Єгора. — Аби вона не... тронулась, абощо.

Юля запитально зиркнула на хлопця.

— Сашко загинув. З рештою з тієї машини... На нас напали дві якісь біснуваті, оця і ще старша. Оця старша йшла дорогою, Сашко виліз і окликнув її, думав, місцева. А вона на нього напала. З його машини повискакували на допомогу, а мене Соля вдержала. Тоді з'явилась оця друга, молодша... Ми стали тікати. Оленку довелось тримати силою. Ми по газам та й повернули до лісосмуги. Я помінявся з Солею місцями, бо вона не справлялась із керуванням. А я ж погано знаю дорогу! Отак і кружляли ото, поки не загрузли. А та друга за нами гналась...

— Ти вмієш стріляти? — перервала його Юля.

— Та трошки... На збори їздив.

— Візьми, — вона подала йому другий АКС, — і ось ще один магазин. Більш не дам, бо й в самої катма — все, що встигла вигребти з кабіни гелікоптера... Краще стріляй одиночними — в цієї карчамаки і так кучність ніяка, а скорострільність ого-го. Просто частіше тисни гачок, як буде потреба. Ще є аптечка і багнет-ніж, в підсумку. Там було ще пару сигнальних шашок, але я їх використала, аби відвернути від себе увагу.

— Здорово ти стріляєш... — зауважив Єгор, зиркнувши на труп біснуватої, чи що то воно було.

Юля його проігнорувала. Натомість вона окинула поглядом однокорупників, що вже всі повилазили з машини.

— Зможемо виштовхати тачку, га? — спиталась вона в Єгора.

— Спробуємо, — знизав плечима той. — Ану давайте, хлопці... Солю, сідай за кермо. Юлю, а ти... приглянь за Оленкою, окей?

Штовхали-штовхали, а все марно. Колеса добряче вгрузли в болотистий ґрунт. Врешті Юля всіх спинила.

— Ні, — крутнула вона головою, — так діла не буде. Скоріше витягуйте з тачки найнеобхідніші речі та пакуйте. Підемо пішака. Не набирайте багато, бо, можливо, доведеться навіть бігти... Соля піде попереду, поведе всіх, Єгор разом з нею з автоматом буде пильнувати — не навантажуйте його речами. Мене також — я буду замикати.

— Але як же машина? — спиталась Соля. — Машину кинемо, чи як? Може, краще знов спробувати?...

Юля різко крутнула головою.

— Навіть якщо виштовхаємо... Що з тієї машини? Вам вона дуже допомогла? А шуму від неї багато — демаскує. Ми й так уже такий гвалт здійняли по околицях, коли штовхали... А ще ж як мінімум одна тварюка сновигає десь поруч. Це як не брати до рахунку пілотів. Та й ця... — Юля кивнула на труп юнки. — Словом, чогось я не впевнена, що вона остаточно мертва.

Всі боязко зиркнули на тіло — весь цей час вони намагались до нього не наближатись.

— Що в неї з очима? — спитала Соля. — Може, вона чимось заражена? Наче ото зомбі або вампіри...

— Не знаю, — одповіла Юля. — Яка різниця? Пожежа наближається, провозимось ще з півгодини, то

вчадіємо од диму та згоримо в ній разом з машиною, ви цього хочете? Хутчіше збирайтесь!

4

Йшли один за одним, як і розпорядилась Юля. Моторошним, сумовитим болотом, по витоптаній дорозі, котрою селяни ганяли череду на пашу. Сонце вже сховалось за обрієм, і тепер химерно червонило димну стіну за ними.

Справні осокори, стрункі берізки, плакучі верби вздовж дороги.

Бур'яни, комиші, високі, висохлі од липневої спеки трави.

Битий шлях, глиниста курява, а од річки плетуться низькі сизі тумани.

Так і йшли.

Так і йшли, а на сході займались непевні зорі юності.

Село показалось одразу за мостом — он, де тополина алея над трасою, людські городи. Видно і ферму трошки, давно полишену та занедбану, зарослу лободою, видно вигін. Онно і покоси подекуди в берегах, і стежки.

— Прогін досить широкий, це добре. Хороша видимість, — байдуже кинула Юля ззаду.

Йдучи од машини, вона по ходу витягла з підсумка другий магазин, за тим від'єднала магазин від свого АКС і вовтузилась тепер із взятою в когось, певне, в тої ж Солі, клейкою стрічкою — з'єднувала обидва магазини докупи.

Оленка йшла посередині гурту. Вона виглядала вкрай спантеличеною та постійно дрижала, хтось із дівчат навіть накинув їй на плечі куртку. Оленка апатично схрестила руки на грудях, обхопивши поли куртки і закутавшись у неї, але не промовила ні слова.

— Може краще вийти на трасу, а не в село? — гукнула спереду Соля. — Там он в селі щось також горить...

І дійсно — чорний дим стовпом підіймався над селом в двох чи трьох місцях, десь, мабуть, неподалік од ферми та ще десь подалі.

— Горить, мабуть, на місці влучання реактивних снарядів, — мовив Єгор. — З гелікоптерів...

— Можна й на трасу... — озвалась Юля не надто рішуче. — Я не знаю, — крутнула головою. — Я подумала, що в селі можуть бути ще люди, але якщо з ними коїться щось таке саме... Хочете — давайте проголосуємо? — знизала плечами.

— З іншого боку... — зауважила Соля, намагаючись подолати внутрішню паніку, — я сьогодні не чула, щоб від траси доносився шум транспорту. Це дуже дивно як для сих місцин... Хм. Спробуємо зайти в село, чи що?

Всі якось приречено мовчали, і вони рушили таки в село.

Піднялись вигоном, коли вже зовсім засутеніло.

В одній із хат на краю глухого провулка світилось, інші були як мертві. Взагалі вся вуличка неначе вимерла.

— Ти знаєш, хто там живе? — спитав Єгор у Солі.

— Одна бабця з сином-алкоголіком... Здається, — вона наморщила чоло, спинившись. — А може, то я плутаю. Ми на іншій околиці села жили взагалі-то. А так... Хіба зайти глянути, га?

— Підждіть! — приглушено мовив один з хлопців, Рома, високий та худорлявий. — То мені здається чи тама хтось ходить? Придивіться до вікна.

Вони зійшли з дороги і принишкли за парканом, вдивляючись.

Хтось був у кімнаті. Хтось снував по кімнаті туди та сюди.

— Не подобається мені це. Чогось... — вивела Юля, вдивляючись.

Раптом вони зачули досить гучні схлипи у себе за спинами.

Вони обернулись і вгледіли Оленку, що стояла на весь зріст і ридала, закривши руками лице.

— Оленко, тихіше! — пирхнула на неї Соля впівголоса. — Сховайся за парканом!

Але та продовжувала плакати.

Юля піднялась і спробувала її всадовити, обійнявши однією рукою.

— Заспокойся! — мовила вона неголосно. — Ну досить вже... хто б там не був у хаті, він же нас почує.

— Забирайтесь! — раптом закричала Оленка і з силою відштовхнула Юлю — та впала в кропиву під парканом. — Жалюгідні боягузи!.. Як ви могли лишити Сашу? Я вас всіх ненавиджу, геть від мене, геть!..

— У неї істерика... — мовив ще один хлопчина, Андрій. — Заткніть її хто-небудь.

З хати долинув скрик, а тоді розбилось віконне скло.

Істота гарчала та мчала на них — ніби якийсь чоловік в картатій сорочці та джинсах.

Юля вистрілила, раз і ще раз, тоді забубонів автомат Єгора, випустивши довгу чергу. Чоловік наче впав у квітник.

— Досить! — гримнула Юля на Єгора. — Нас вже й так на все село чутно.

І тут, немов на підтвердження її слів, звідкись здалеку, з гущі села, долинув моторошний скрик, тоді ще один, тоді ще...

— Чудово, — Юля встала і обтрусилась. — Просто чудово. Треба негайно забиратися звідси!

— Куди? — спитав Єгор.

Скрики долинули вже з сусіднього провулку, а чи звідкись із хащів.

— Не знаю, в протилежний бік... — розвела руками Юля. — Швидше!

Роман з Андрієм і ще одною дівчиною, Женею, побігли по провулку першими, а Соля з Єгором ще намагались привести Оленку до тями. Але та лише ридала та лаялась, врешті вони обоє взяли її на оберемок і потягли по провулку, Юля прикривала їх.

— Може, схватись в хатах? — мовила Соля.

— А в хатах їх хіба немає? Звідки ти знаєш? — перечила Юля. — Куди хоч ті debilі рвонули, га?

— Оленко! Оленко, ідім! — Єгор не витримав і несильно лягнув її по щоці.

Дівчина наче прийшла до тями, але через хвилину боляче вкусила Єгора за руку, котрою він її утримував, і таким чином вирвалась.

— Наволоч! — кричала вона на нього. — Боягуз! Нікчемний боягуз!

Вони ще раз кинулись за нею, але вона побігла геть з дороги на чиєсь запустіле дворище, а по провулку вже бігли ті навіжені, бігли до них.

Юля стрельнула в котрогось і не влучила, тоді ще в якусь жінку в закривавленій сукні, котра підбігла надто близько. За тим вони втрюх побігли вулицею, лишивши Оленку вмирати.

5

Липнева ніч накривала нещасне забите село.

З боліт тягнуло біластим туманом, він повз людськими городами і підповзав до запустілих дворич, устилав бур'яни та обніжки.

В садах стояла лунка тиша бентежного безнадійного літа, і лише цвіркуни порушували її. Або пси, що боязко скавчали в будах.

Тьма згущувалась у вікнах господ, вулиці немовби вимерли.

Та подекуди з тьми доносився глухий стогін, чиєсь непевні кроки, чиєсь таємниче плямкання. Млявий нічний вітерець середини літа розносив ті звуки по селу, шарудів листям тополиних алей над дорогами, колихав прапор над будівлею сільської ради.

РОЗДІЛ ПЯТИЙ

(Аль-Мумінун)

1

19 серпня 1991 року, приблизно о четвертій годині ранку, Таманська мотострілкова, 4-та Кантемирівська танкова та 106-та Тульська повітряно-десантна дивізії були раптово підняті по бойовій тривозі. Бійці та офіцери нічого не знали, крім того, що в столиці відбуваються якісь заворушення. Вони не знали також, що добігають останні години історії СРСР і що на зміну їм всім давно утворено нове покоління.

О шостій годині ранку засоби масової інформації СРСР оголосили про неспроможність президента виконувати свої обов'язки та перехід влади згідно союзної конституції до віце-президента країни Геннадія Янаєва. Також було оголошено про введення в окремих місцевостях країни режиму надзвичайного положення. Диктори телебачення та радіо зачитували в прямому ефірі звернення Комітету надзвичайного стану:

ЗАЯВА РАДЯНСЬКОГО КЕРІВНИЦТВА

«У зв'язку з неможливістю за станом здоров'я виконання Горбачовим Михайлом Сергійовичем обов'язків Президента СРСР і переходом відповідно до статті 127/7 Конституції СРСР повноважень Президента Союзу РСР до віце-президента СРСР Янаєва Геннадія Івановича.

З метою подолання глибокої та всебічної кризи, політичної, міжнаціональної, громадянської конфронтації, хаосу та анархії, що загрожують життю і безпеці громадян Радянського Союзу, суверенітету, територіальній цілісності, свободі та незалежності нашої Батьківщини.

Виходячи з результатів всенародного референдуму про збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР), керуючись життєво важливими інтересами народів нашої Батьківщини, усіх радянських людей.

ЗАЯВЛЯЄМО:

1. Відповідно до статті 127/3 Конституції СРСР та статті 2 Закону СРСР «Про правовий режим надзвичайного стану», і йдучи назустріч вимогам широких верств населення про необхідність прийняття найрішучіших заходів щодо запобігання сповзання суспільства до загальнонаціональної катастрофи, забезпечення законності та порядку, ввести надзвичайний стан в окремих місцевостях СРСР на термін 6 місяців з 4 години ранку за московським часом з 19 серпня 1991 року.

2. Встановити, що на всій території СРСР безумовне верховенство мають Конституція СРСР і Закони СРСР.

3. Задля керування країною та ефективного здійснення режиму надзвичайного стану утворити Державний комітет з надзвичайного стану в СРСР (ГКЧП СРСР), у наступному складі:

Бакланов Олег Дмитрович — перший заступник Голови Ради оборони СРСР;

Крючков Володимир Олександрович — Голова КДБ СРСР;

Павлов Валентин Сергійович — Прем'єр-міністр СРСР, Голова Кабінету Міністрів СРСР;

Пуго Борис Карлович — міністр внутрішніх справ МВС СРСР;

Стародубцев Василь Олександрович — голова Селянської спілки СРСР;

Тізяков Олександр Іванович — президент Асоціації державних підприємств і об'єктів промисловості, будівництва, транспорту і зв'язку СРСР;

Язов Дмитро Тимофійович — міністр оборони СРСР;

Янаєв Геннадій Іванович — віце-президент СРСР, виконуючий обов'язки Президента СРСР.

4. Встановити, що рішення ГКЧП СРСР є обов'язковими для неухильного виконання усіма органами влади та управління, посадовими особами та громадянами на всій території Союзу РСР.

Підпис: Г. Янаєв, В. Павлов, О. Бакланов.

18 серпня 1991 року

Приблизно о сьомій годині ранку війська почали рух до Москви. В місто вводилось приблизно 4000 військовослужбовців, 362 танки, 427 бронетранспортерів та БМП. Додаткові частини повітряно-десантних військ — 36-я окрема повітряно-десантна бригада, 104-й парашутно-десантний полк та 234-й парашутно-десантний полк перекидались до околиць Ленінграду, Таллінна, Тбілісі; 37-я десантна бригада передислокувалася на аеродром в місто Ригу. 21-я окрема повітряно-десантна бригада десантувалася на аеродром Вазіані в Грузії і надійшла в розпорядження командувача військами Закавказького військового округу. У розпорядженні ГКЧП була також група «Альфа», підрозділи ОМОН і особовий склад дивізії внутрішніх військ імені Дзержинського. Відповідно до наказу останнього міністра оборони СРСР Дмитра Тимофійовича Язова маршем, на бойовій техніці 51-й, 137-й і 331-й повітряно-десантні полки також почали рух в напрямку Москви. Тоді ж за підписом останнього міністра оборони СРСР в війська була направлена шифрограма № 312/1/0174ш про приведення всіх радянських військ, як на території країни, так і за її межами, в стан підвищеної бойової готовності.

Ближче до полудня війська займали відведені їм позиції в центрі Москви. Безпосередньо поблизу Білого дому розташовувалась бронетехніка батальйону Тульської дивізії повітряно-десантних військ під командуванням генерал-майора Олександра Лебеда та Таманської дивізії. Війська та бойова техніка зайняли вузлові точки на магістралях, що ведуть до центру Москви, і оточили район, прилеглий до Кремля.

Це був тихий серпень, м'який і невимовний, і вічний. І вони не змирились перед своїм Аллахом і не молили до нього.

Ця секретна доктрина йменувалась Аль-Масіх Аль-Каззаб, що в перекладі з арабської приблизно означало «неправдивий месія». А брала вона початок з далекого грудня 1979-го року, коли на таємному засіданні Політбюро ЦК КПРС було прийнято рішення про введення радянських військ до Афганістану:

Цілком таємно.

Головував тов. Л. І. Брежнєв.

Були присутні: Суслов М. А., Гришин В. В., Кириленко А. П.

«До положення в «А».

1. СХВАЛИТИ міркування і заходи, викладені тт. Андроповим Ю. В., Устиновим Д. Ф., Громико А. А. Дозволити їм в ході здійснення цих заходів вносити корективи непринципового характеру. Питання, які потребують вирішення ЦК, своєчасно вносити в Політбюро. Здійснення всіх цих заходів покласти на тт. Андропова Ю. В., Устинова Д. Ф., Громика А. А.

2. Доручити тт. Андропову Ю. В., Устинову Д. Ф., Громико А. А. інформувати Політбюро ЦК про хід виконання намічених заходів».

П 176/125

Брежнєв

Першими, 24 грудня 1979 року, на аеродромі Баграм, за 50 км на північ від Кабула, висадилися частини 105-ої гвардійської повітряно-десантної дивізії. Одночасно радянські «радники» нейтралізували афганські частини: під приводом заміни озброєння були приведені в небоєздатний стан афганські танки, блоковані лінії зв'язку, а керівний склад афганської армії зібраний на свято з щедрим застільям. 25 і 26 грудня вся 105-а дивізія прибула в Баграм на борту транспортних літаків.

Одночасно з висадкою 105-ї повітряно-десантної дивізії в Афганістан, через Кушку та через інші прикордонні пункти, вступили 357-а та 66-а мотострілкові дивізії. Вони зайняли Герат і Фарах на заході. У той же час 360-а і 201-а мотострілкові дивізії, виступивши через Термез, переправилися через Аму-Дар'ю і просувалися в бік Кабула.

Так у складі 4 дивізій, 5 окремих бригад, 4 окремих полків, змішаного авіакорпусу, трубопровідної бригади та бригади матеріального забезпечення новостворена 40-а армія увійшла в Афганістан, аби залишитися там на наступні 10 років війни.

Але мало кому було відомо, що радянські війська, окрім політичної ролі, виконували ще й прикриття та забезпечення надтаємної операції по вилученню та вивозу на територію СРСР декількох стародавніх посудин доісламського періоду, котрі були виготовлені близько двох тисяч років тому, а може, навіть і раніше. За деякими свідченнями, ці артефакти були віднайдені в безіменних печерах гірських хребтів, а чи в ущелинах пустелі відчаю — плато Наомід, чи в яких безвісних місцях долини смерті Дашт-е марг, — достеменно невідомо. Відомо, що в посудинах мали міститись якісь ув'язнені духи пустелі.

Робота з дослідження цих посудин велась до самого початку перебудови. Коли стало зрозуміло, що джини знаходяться в посудинах... Ні, не так. Коли стало зрозуміло, що ЩОСЬ таки знаходиться в тих посудинах... Достеменно невідомо, що ТО таке було, але це була точно якась таємнича та незрозуміла форма життя. Ба більше того — вона просилась на волю. Істоти якимось чином говорили, немов нечутно нашіптували щось науковим співробітникам та лаборантам, керівництву секретних об'єктів. Істоти просились на волю, а взамін обіцяли ледь не всі царства землі.

Проте після детального дослідження писемних та усних пам'яток стародавньої культури, в основному арабської, було зроблено висновок, що істотам не варто вірити, вони, певніш за все, надзвичайно небезпечні.

Це все й було б полишено на рівні досліджень, але всередині СРСР і на міжнародному рівні до того часу назріла масштабна конфронтація, і реакційні сили, в основному силовики та партійні функціонери, що противились новій політиці, вирішили використати програму вивчення даних таємничих форм життя задля шантажу вірогідних противників, а чи, може, й противників всередині країни. Так з'явилась доктрина Аль-Каззаб, що, в принципі, була досить примітивним рядом приписаних заходів. Офіційно планувалось у випадку близької світової війни, що може стати останньою в історії людства, або ж спровокованого ззовні перевороту використати посудини. Їх треба було сховати по території СРСР у таємних сховищах і з допомогою вже відомих науковцям заклинань першого рівня частково пробудити ув'язнених в посудинах істот. Після цього будь-яка людина могла б спокійно, при ядерній війні чи окупації країни, остаточно пробудити істот, вивільнивши їхній руйнівний потенціал. Більше того, вважалось, що у випадку, скажімо, близького ядерного удару істота пробудилась би й сама.

В грудні 1988-го року на заході Вірменської РСР було проведено випробування одної з посудин, і це призвело до катастрофічних наслідків — за півхвилини було зруйновано майже всю північну частину республіки, територію з населенням близько 1 мільйона чоловік. Джина з величезними труднощами вдалося повторно ув'язнити в ахірет, а трагедію оголосити наслідками землетрусу, тим заспокоївши населення країни та світове співтовариство.

Але деструкційні процеси в країні все розгорались. 1991 рік застав Комуністичну партію Радянського Союзу в стані кризи. Питання для партійних ідеологів стояло так: або КПРС стрімко консолідує свої залишкові сили навколо ЦК КП РРФСР і прибирає Горбачова, або Горбачов разом з Єльциним у найближчій перспективі остаточно розгромлять партію. У ЦК КПРС і ЦК КП РРФСР пішли резолюції партійних зборів і пленумів з вимогами скликати позачерговий або надзвичайний з'їзд КПРС, щоб позбавити партію від Горбачова. 19 серпня 1991 року перший президент СРСР Михайло Горбачов перебував на відпочинку в Криму. Тоді ж віце-президент Радянського Союзу Геннадій Янаєв, прем'єр-міністр Валентин Павлов, міністр оборони Дмитро Язов, голова КДБ Володимир Крючков, голова Селянської спілки Василь Стародубцев, президент асоціації державних підприємств Олександр Тізяков, заступник голови комітету Ради оборони Олег Бакланов та міністр внутрішніх справ Борис Пуго сформували Державний комітет надзвичайного стану, скорочено — ГКЧП. В СРСР було оголошено надзвичайний стан. Так почався останній в радянській історії переворот.

Одним з найбільш зловісних злочинних постанов ГКЧП була якраз постанова про розгортання першої фази Аль-Каззаб.

3

НАДЗВИЧАЙНО СЕКРЕТНО

В апарат Президента СРСР

Від ст. оперуповноваженого Першого відділу ГРУ ГШ ЗС СРСР

РАПОРТ

групи зовнішнього спостереження

від 29 серпня 1991 року

Оперативна група зовнішнього спостереження капітана Ткаченка за моїм наказом супроводжувала зловмисників від четвертої години ранку (числа/місяця), коли вони зійшли з приміського електропоїзда, що прибув зі станції Ніжин. Зловмисників було двоє, один з них орієнтовно перевозив контейнер в брезентовій туристичній сумці, обоє орієнтовно мали при собі зброю. На пероні Конотопської залізничної станції до групи зловмисників приєднався невстановлений громадянин, і далі вони продовжили рух втрьох. Зловмисники пройшли в напрямку міського парку ім. Луначарського, там поблизу встановленого на постаменті фюзеляжу Ту-104 було припарковано автомобіль третього зловмисника — ВАЗ-2101, темно-зеленого кольору з тонованим склом, державні номери — 1824 СУ. Об'єкти сіли в автомобіль і рушили до проспекту Миру, звідти повернули назад до автостанції, а далі через вулицю ім. Гастелло направились в район КВРЗ і звідти — за місто, в бік Ромнів, по трасі Р60. Вірогідно, зловмисники перевіряли, чи не ведеться за ними спостереження, але група Ткаченка діяла професійно та не дала себе виявити. Приблизно о четвертій тридцять ранку машина зі зловмисниками завершила в село Шевченкове та спинилась поблизу споживчого гастронома, що був на той час ще зачинений. Там вона простояла з годину, при цьому один зі зловмисників двічі виходив із салону та прогулювався по провулку і під самим магазином, декілька разів спиняючись під стовпом вуличного освітлення. О п'ятій годині ранку, коли вуличне освітлення погасло, машина зі зловмисниками раптово рушила з місця і, виїхавши з села, направилась в бік смт Дубов'язівка. Минувши декілька хуторів, машина звернула на ґрунтову дорогу через поля до села Сулими і, досягнувши західних околиць села, розвернувшись на вулиці, прилеглий до будівель колгоспної ферми, та спинилась неподалік від річки. Двоє прибулих з Ніжина об'єктів покинули салон і неспішно рушили в бік річки (причому один — роздягнувшись до пояса), а водій загнав машину в хаші між плакучих верб та очерету на березі річки, таким чином, імовірно, намагаючись її замаскувати. В цей час один зі зловмисників роздягнувся догола і зайшов у воду, а другий сів на березі і палив. До них приєднався водій, причому він ніс видобуті з багажника машини вудки та речовий мішок (відмінний від того, що, за нашими припущеннями, містив контейнер). Зловмисники розташувались на березі та деякий час рибалили всі втрьох, а потім розклали скатертину з їжею та снідали. Після світання процес спостереження за об'єктами ускладнився, адже спочатку з боку ферми до річки пастухи прогнали череду рогатої худоби, а потім з місцевого піонерського табору до річки прийшло декілька груп дітей та підлітків у супроводі вихователів. Крім того, селяни займались господарськими справами на своїх присадибних ділянках, а тому ми вимушені були перенести свої пости спостереження подалі. Так ми вперше втратили з поля зору два об'єкти, що прибули з Ніжина. Коли групи піонерів та вихователів рушили в бік села, ми виявили,

що на березі з вудками залишився лише водій машини. Нами були вжиті активні заходи задля найшвидшого виявлення місцезнаходження решти підозрюваних, але вони не принесли бажаних результатів. Зрештою близько полудня двоє підозрюваних самі з'явилися поблизу замаскованої машини і приєднались до водія на березі, прийшли вони скоріше за все з боку села — спустились з городів або тим же вигоном з ферми. Мушу зі свого боку зазначити, що командир групи ст. оперуповноважений капітан Ткаченко не надав значення цьому інциденту, списавши його на халатність своїх підлеглих та тимчасове ускладнення спостереження через об'єктивні причини, і не запідозрив імовірного викриття своєї групи або когось з оперативників окремо з боку об'єктів. Надалі протягом загалом чотирьох годин спостереження здійснювалось у штатному режимі — об'єкти рибалили, обідали, ще один раз зайшли в воду, тепер — всі втрюх. Перед вечором, години о шостій — шостій тридцять об'єкти розділились. Водій змотував риболовне спорядження і після ліг на заднє сидіння машини відпочивати, другий зловмисник забрав цеберко з уловом, і вони разом з третім рушили в бік села. Залишивши двох чоловік спостерігати за машиною, капітан Ткаченко самостійно зі ще одним підлеглим тасмно супроводжував двох зловмисників у межах села. Мушу також відмітити зі свого боку той факт, що подальший провал операції мав місце не лише по причині недосвідченості чи халатності ст. оперуповноваженого Ткаченка, а, по-перше — з причини загального поспіху, екстреності при плануванні та підготовці самої операції та недостатньому об'єму оперативних даних, що були нам надані, до того ж — менш ніж за добу до початку операції. Не відкидаючи зовсім халатність свого підлеглого, я все ж маю зауважити, що, на мою думку, дії Ткаченка обумовлені об'єктивними причинами та були правильними в даній ситуації, зважаючи на вказану мною незадовільну її підготовку. Ст. оперуповноважений Ткаченко тверезо розсудив, що зловмисники не обійдуться без транспорту і, в усякому випадку, їм доведеться діяти злагодженою групою, а отже, головну увагу варто зосередити на машині, водії та контейнері, що досі, вірогідніше за все, перебував у машині. Крім цього, без належного планування та підготовки, при такій малій кількості виконавців, подібна операція, ще й в сільській малолюдній місцевості, об'єктивно значно ускладнюється. Отож капітан Ткаченко з підлеглим продовжили спостереження за ніжинськими підозрюваними — той, що мав при собі улов, рушив до сільського магазину, підлеглий Ткаченка — за ним. Як виявилось, той намагався продати рибу і довго торгувався з продавщицею. Врешті, продавши весь улов, підозрюваний купив дві пачки цигарок і, покуривши на ганку, рушив назад до машини. Поки оперативник переконався, що підозрюваний дійсно йшов до машини і тепер знаходиться під наглядом групи спостереження, пройшло хвилин двадцять — у цей час капітан Ткаченко приховано переслідував зловмисника поблизу середньої школи, майже на іншому боці села. Десь там він його й загубив, і операція одразу після цього пішла шкереберть. Рухаючись шкільним парком в пошуках зловмисника, Ткаченко зустрівся з однією з вожатих піонерського табору, та окликнула його здалеку. Вожату супроводжували двоє підлітків, вони всі виглядали напрочуд стурбованими. Вожата представилась та стала розпитувати Ткаченка на предмет того, чи не зустрічав він після обіду молодої дівчини з табору, та, мовляв, зникла кудись по обіді чи навіть раніше. Також вожата повідомила, що в цей час весь персонал та діти зі старших загонів табору залучені до пошуків по всьому селу та околицях, і сюди вже викликано міліцію з райцентру. Після цього вожата почала розпитувати Ткаченка на предмет встановлення його особи і він, нашвидкуруч дезінформовавши її, наскільки це було можливо, вимушений був приховано покинути вулиці та повернутись до своєї групи через загрозу викриття. Але, повернувшись, він не виявив групи на місці. Після цього він вимушений був зв'язатись зі своїми підлеглими по рації, хоч це й було заборонено. Як виявилось, група покинула пост через те, що один зі зловмисників рухався в їхній бік, тримаючи пістолет напоготові, і поки спостерігачі змінювали дислокацію, аби не вступити з ним в прямий контакт, водій швидко завів машину і рушив по ґрунтовій дорозі через поле в бік смт Дубов'язівка. Озброєний же зловмисник після цього швидко піднявся людськими городами і зник в селі. Капітан Ткаченко після цього повідомив центр про провал, повідомив імовірний маршрут машини та прикмети підозрюваних, а сам із підлеглими дочекався сутінок подалі, після чого ще раз обстежив околиці. Тоді ж його групою і було виявлено тіло зниклої дівчини. За попередніми висновками, вона була задушена, згвалтована і вже в мертвої в неї вирізали серце — капітан Ткаченко долучив до свого рапорту опис знайденого тіла і свої міркування з цього приводу. Саме ж тіло було забране його підлеглими та доставлене в наше управління. Сліди двох інших зловмисників так і не були виявлені. Отже, зважаючи на все вищевказане, вважаю, що пошуки контейнера необхідно здійснювати десь в околицях села Сулими Конотопського району Сумської області Української РСР, адже, окрім всього іншого, ритуальне вбивство дівчини з піонертaborу було необхідне зловмисникам, аби привести джина в ахірет.

відміну від інших країн, комуністи були зміщені силою, а президент разом з дружиною розстріляні. Так відійшла в небуття традиційна радянська сфера впливу.

На території СРСР спалахнув ряд міжнаціональних конфліктів. 16 грудня 1986 року в Алма-Аті відбулася демонстрація протесту та масові заворушення, котрі були придушені внутрішніми військами. В результаті втручання військ і міліції вбито двоє, поранено понад тисячу осіб, більше двохсот госпіталізовані, понад дві тисячі затримані. Вперше з початку перебудови проти демонстрантів застосовувалися війська. У червні 1989 року спалахнули міжетнічні зіткнення між казахами і вихідцями з Кавказу, для придушення котрих були залучені бронетранспортери, танки, бойові вертольоти та інша військова техніка. 15–16 липня в Сухумі відбулися зіткнення між грузинами та абхазами.

1988 року спалахує карабахський конфлікт, взаємні етнічні чистки. У 1989 році Верховна Рада Вірменської РСР оголошує про приєднання Нагірного Карабаху. Влітку того ж року Вірменська РСР вводить блокаду Нахічеванської АРСР. У квітні 1991 року між цими двома радянськими республіками фактично починається війна.

В Азербайджан направляються війська, в Нагірному Карабасі, Баку оголошено надзвичайний стан. За офіційними даними, загинуло 20 і поранено 260 осіб, в Баку вбито 93 і близько 600 поранено. Тисячі азербайджанських і вірменських біженців полишають свої оселі.

Естонія, Литва, Латвія приймають декларацію про відокремлення від СРСР.

12 червня 1990 року Росія приймає Декларацію про державний суверенітет.

В ніч з 26 на 27 грудня 1990 року в Ризі скоєно серією диверсійних актів. Вибухові пристрої спрацювали на території дитячого садка, лікарні, школи з викладанням російською мовою та поблизу будинку, де мешкали сім'ї військовослужбовців Прибалтійського військового округу.

Починають страйкувати шахти Донбасу — вимагають відставки голови уряду СРСР, націоналізації майна КПРС.

2 січня 1991 року в Латвії на прохання ЦК Компартії Латвії ОМОН бере під охорону Будинок друку.

7 січня в Литві перед будівлею Верховної ради проводиться мітинг. До країни направляються співробітники спецпідрозділу КДБ «Альфа». 11 січня радянські десантники займають Департамент охорони краю, Будинок друку. Вночі радянські війська штурмом захоплюють телевежу у Вільнюсі. 14 чоловік загинуло, близько півтисячі були поранені.

20 січня група ОМОНу атакує будівлю МВС Латвії. Четверо загиблих.

В Москві та Ленінграді — масові демонстрації.

27 березня Прем'єр-міністр СРСР оголошує про заборону на проведення в Москві мітингів, походів та демонстрацій. В столицю вводяться війська.

Назріває внутрішньопартійна криза, ситуація в країні стає все більш тривожною. В СРСР повним ходом йдуть історичні перетворення, які загрожують розколом країни. Старий комуністичний лад переживає агонію, але його закоренілі прихильники все ж продовжують залишатися при владі.

Разом з тим кризи змінюють одна іншу. Економічна криза, прагнення до незалежності і антикомуністичні сили руйнують радянську імперію з її системою правління. Ще більш зловісною ознакою було те, що керівники Збройних Сил, МВС та КДБ почали підготовку до широкого використання сили в політичному процесі.

Так, в ніч з 18 на 19 серпня була здійснена спроба державного перевороту. І хоча путч провалився, він вже настільки підірвав довіру до влади, що геть нічого не можна було зробити, аби завадити розпаду СРСР. Величезна країна зникла з мапи світу назавжди, подібно тому, як зникає кудись померкле дитинство.

5

Бісмільла рахман рахім! О де ж, Господи, ті, що гордували Тобою? Ті, що з презирством відкинули айати Твої? Хіба вони завжди залишалися тільки на своїй крихкій батьківщині і не ходили по землі, щоб побачити, який був кінець тих, хто не увірував в Аллаха до них? Вони перевершували нинішніх невірних силою і могутністю багатомільйонних армій, шкребли змучену землю, щоб вивести з неї воду, метали, нафту й посіви пшеничних полів. Вони забирали все більше земель, і до них були направлені посланці Аллаха з явними ознаками, але вони не увірували і спростували Істину Аллаха. Затим настав страшний кінець тих, які вчинили найбільші злодіяння, із презирством відмовившись визнати айати Аллаха. Аллах покарав їх. Він змінив їх новим поколінням. Від них не залишилось нічого — лиш осінній дим вздовж забитих провінційних доріг, лиш хиткі трави та сміття. Лиш далекі міста, що сутеніють та меркнуть в тихому безчассі, проливаючи в далеч непевні вогні. Лиш холодна дрижка осінь кінця сторіччя, лиш безликі простори змертвілих сіл, лиш покинуті піонерські табори в далекій тьмі дитинства. Ашхаду алля иляха илля Ллаху ва ашхаду анна Мухаммадан расулю Ллах! Вам читали аяти Його, але ви відрікались від них. Він піддав вас мукам, але ви не змирились перед своїм Аллахом і не каялись перед Ним. Не волайте ж сьогодні. Воістину, Він не помилує

РОЗДІЛ ШОСТИЙ

(Дар аль-іслам)

1

Червонясте призахідне світло лилося крізь загратоване віконня безлюдних кабінетів Сулимівської сільської ради, а генерал-майор Чубенко Ігор Михайлович сидів на підлозі, притулившись спиною до недбало пофарбованої стіни, і повільно помирав од втрати крові.

Від пожарища, що нині зчинилось на запущеній території піонерського табору «Орлятко», він доїхав сюди на власній службовій машині, аби востаннє вийти на зв'язок зі штабом та запросити евакуацію. В сільраді вже на той час нікого не було, і генерал-майор, з неабияким клопотом, ледь не на карачках докульгавши до мобільного пункту супутникового зв'язку, хрипів у мікрофон:

— Граніт, я Іса, прийом. Граніт, прийом... Групу втрачено, завдання не виконано, повторюю — завдання не виконано, всі двохсоті. Граніт, я тут помираю, бля... Пришліть когось. Пришліть по мене вертушку... Граніт, як мене зрозуміли, прийом? Говорить Іса, прийом...

Але ніхто йому не відповідав.

Врешті він сповз по стіні на підлогу і, тримаючись за розірваний осколками бік, мружачись від різкого болю, витяг табельний пістолет та перевірів магазин. Повний комплект. Чудово. Тепер зняти з запобіжника, пересмикнути затвор.

І стріляти тільки в серце, заради всього святого, заради Всевишнього і пророка його Магомета, стріляти тільки в серце. О Аллах, не дай мені схибити і не дай мені змоги вмерти перш того од втрати крові, о Всемиловий і Всемиловий...

Але, може, джин ще прийде? Може, треба ще обіждати, і джин врешті прийде за ним?

О, так — се не простий джин! Се Халіф Пустелі з пророцтв, се імам їхньої втраченої, знищеної Аллахом цивілізації, старого Джаннату, древніх райських садів. Він колись дав їм вічне життя, своїм улюбленим діткам, своїм первісткам, Він дав їм набагато кращий світ, ніж потім нам. Він дав їм все, про що можна тільки мріяти, і Він жахнувся, як побачив, чим же вони врешті стали. В яких немислимих чудовиськ вони перетворились.

Генерал-майор знав, на що вони врешті перетворились, і тому майже все своє свідоме життя вважав себе майже праведником. Адже яких би гріхів він не витворив протягом свого короткого земного шляху — вони не зрівняються з тим немислимим жахом, з найменшим дитячим жартом тих чудовиськ.

Він винищив потім їхній проклятий світ. Він наслав на них мільйони малаїк, і втрачений Джаннат став пустими руїнами пам'яті, нічим докором наступним поколінням, лянним могильником серед тихих зір юності.

І коли в'януть світанкові зорі літа, то він видимий там між ними, забутий та мертвий Джаннат, їхній втрачений світ.

І тоді Він втворив сей безликий наш світ і нікчемних нас у нім, аби більш не зневірившись, аби більш не зненавидіти в своєму серці. А їх він понищив, а тих, хто здався його воїнству, він ув'язнив до вічного безнадійного сну. Але ж були ще й треті — ті, кого він колись любив більше за все в створеному Ним світі.

Його сини й дочки, котрих він створив з вогню і диму свого немислимого серця. Таких було небагато, але їх Він понищити не міг, та вони самі зайшли в пустелі вигнання, аби більш не вийти звідти, аби залишитись там навіки.

Середня донечка, Аль-Узза, імам сотні нині запустилих, полишених міст Джаннату та мати мертвих пустельних вітрів — ось хто вона така. Вона буде їсти людські душі, поки не насититься, а не насититься вона ніколи. Вона буде плюндрувати мертві тіла та безчестити наших дітей, буде вмиватися теплою кров'ю. Буде правити кривавий намаз серед пустки наших палаючих міст, розриваючи кігтями людські нутрощі та голосно сміючись. О Господи Ар-Рахман, Ар-Рахім, не дай мені схибити, не дай мені вмерти перше од втрати крові, о Господи Аль-Халік, Аль-Каххар — що ж ми наробили?

2

Червонясте призахідне світло лилося крізь загратоване віконня безлюдних кабінетів Сулимівської сільської ради, а генерал-майор Чубенко Ігор Михайлович сидів на підлозі, притулившись спиною до недбало пофарбованої стіни і повільно помирав од втрати крові, згадуючи тихий, м'який і невимовний, і вічний серпень 1991-го року.

Він згадував досвітню електричку, що слідувала з Ніжина через стиглі хліби безборонних колгоспних полів, через безлюдні потріскані полустанки, через сонні села та хутори в тополиних алеях вздовж залізничної лінії, через зношені переїзди розбитих ґрунтових доріг, річечки в очеретах та дроти високовольтних ліній, розрізаючи пасма вранішнього туману, несучись назустріч в'ялому, неясному, далекому світанню.

Пізньому серпневому світанню, що гасить зорі юності.

Він пам'ятав навіть лиця поодиноких пасажирів, пам'ятав їхню скромну одіж, їхні бентежні погляди зі сну.

Тумани розсіювались, і показали скорботні передмістя Конотопа, цього невеликого райцентра Сумської області — такими вони йому тоді здалися, якимись зажуреними та втраченими, немов навечно втраченими, а чого — хтозна.

Вони везли контейнер з напарником навперемінки, дивна річ — ніхто наче не розмовляв про переворот, ні тут, ні в столиці республіки. Всім було начебто все одно, а може, просто не хотіли розбалакувати навсібіч, все-таки ніби неспокійні часи наставали, схоже було на те. А ще то все було схоже на грандіозний відволікаючий маневр, еге. От як ще вдасться здійснити цей шантаж сторіччя... Хтозна — тоді він певне про це не задумувався, був просто виконавцем, але нині все змішалось в його пам'яті.

Ох, ця клята пам'ять, ось ця залізнична станція, укритий росою перон, на який вони зійшли з контейнером. Ясна річ, їх «вели» ГРУшники Єльцина, чи чий вони зараз були, їм щось і розказували на інструктажі, але він до ладу навіть і не втямив, чия там зараз бере. Республіканські тутешні апаратчики нібито зачались, вичікують. Ну й нехай. Під три чорти їх всіх! Контейнер — от в чому суть. Контейнер — от міра всіх речей. Контейнер розмовляє з ним, контейнер йому вірить, контейнер його... любить?

От дідько, ця нісенітниця в голові, це мана — пришвидшити крок, але не надто, рівніше дихати, проказати в умі... Як же там вони радили? Чорт, і завчив же наче...

«Бісмільяхі ррахмані ррахім... Раббі, а'узуз бікя мін хамазаатіш-шаяятиин, ва а'узуз бікя раббі ай-яхдуруун».

Отак, спокійніше. Повториш іще раз чи два, і воно припиниться. А ні — то передам контейнер напарнику, на якийсь час.

А то бувало всяке, один раз привиділось, наче його перше кохання, дівчина зі шкільних років, котра йому снилась часто під час строкової — і в учебці в Прибалтиці, і аж у самому Баграмі, а вона вже бозна й коли заміж вийшла. А оце недавно так взагалі Ваня Скибин перед ним стояв, як живий, і навіть щось говорив, не розібрати, наче на арабській чи на фарсі... А його ж уграли ще тоді, в 87-му, як брали караван, так. Чортівня то все і більш нічого! Та й арабської він ніякої не знав, ні фарсі... Він навіть української до ладу не розумів — кацапська пика! Земля тобі пухом, Ваня, і не приходь більше. Спи ото собі.

Так, перон, ГРУшників не видно, але вони, ясна річ, тут поруч десь блудять. Засіли десь. Ну й нехай поки. А онно наш чоловік! Він у нас Рахмет, а своїх імен ніхто не називає, всі ми тут «парни с удивительной судьбой».

Ось підійшов цей Рахмет, поздоровкався за руку, ну — туди-сюди, рушили через вокзальну площу. Миршавий парк такий привокзальний, а й красивий по-своєму. Особливо в світанковім промінні. Ленін, літачок на постаменті, чи що то воно — Ту-104 наче. Певно, якась забава для дітвори, на пам'ятник наче й не схоже. Ніколи роздивлялись.

Осььо й його, Рахметова, «копійка», залазимо, значить.

Ну, він третій фраер, покрутився по місту. І наче ніякого немає хвоста. Не знаю, я в місті раніше ніколи не працював. Я взагалі в цьому відомстві ніби як новенький. Ну нічого.

І як от виїхали з міста, то мене й понесло. Обігнав нас цивільний «Москвич» — ну й нехай. А тоді ми обігнали ГАЗон напівпустий, і мені джин шепче, що то ГРУшна машина. Я зиркаю, зиркаю... Муса, напарник, мені — якого ти чалишся? Хвіст, кажу йому. Звідки знаєш? Та хтозна й звідки.

Звернув ГАЗон в якийсь хуторок чи село, покотив по полю та й зник за людськими городами. Тоді їде за нами так як «Нива». Я й кажу Рахмету — ану звертай в село. Постояли ми там коло продмагу, я навіть вийшов на вулицю, роздивився навкруг — збирався з думками та читав той намаз, аби одстало од мене. А все без ладу...

Словом — засікли ми ту «Ниву» і вдруге, здалеку, як виїжджали з села другим шляхом, як я й казав. Ну, значить, у них машини дві-три, і їх мо' чоловік десять загалом. Розберемось. Рахмет на мене вирячився, я серед них лох нестріляний, тільки й того, що за річкою побував, а вони ж профі, а тут я наружку запалив, їм аж завидно! І не скажеш же, що мені джин шепче...

«Бісмільяхі ррахмані ррахім... Бісмільяхі ррахмані ррахім...»

Ну і значить, минувши декілька хуторів, прибули в ці Сулими довбані, крутнулись ранковою малолюдною околицею до річки... Клята пам'ять! Чого ж ти мене мучиш?

Джин здав йому позиції ворожої наружки, вказав на ГРУшників у штатському, вказав, як все зробити... Він божеволів, він з'їжджав з глузду.

— Іса... — казав йому джин. — Ти мій саліх, Іса — чого ж ти боїшся?

«Тебе, шайтан, тебе боюсь».

У неї було каштанове волосся, трохи хвилясте, пишне. І очі сірі, сірі... І сама ще така юна, така щаслива, безборонна.

Він бив її довго, навіжено, а тоді гвалтував.

— Ввійди в неї тепер, Іса, а потім вирви її серце і оддай мені.

І він тоді вирвав її серце і оддав.

Хтось вовтузився на вулиці коло машини, а тоді вона загула і поїхала геть. Хтось вкрав кляту машину, хтось, певне, з селян... Та ну і чорт із нею. Джин прийде.

Згинь, клята пам'яте, й не муч...

Він доповів президенту про Аль-Уззу і поїхав сюди. Нащо?

Він знав, що ніхто тут не зарадить, але він... Ні, він не думав ні про яку країну, ніякої країни нема — була одна і згинула, стала інша, така сама дурна, і спасу од всього цього нема й не буде. А чого хотіли змовники в серпні 91-го? Ні, плювати на режим і на синівські почуття до Вітчизни — чого ж вони хотіли насправді? Так — взяти під контроль джинів, хоча б одного. Що штовхало їх на це, адже вони знали, що не зможуть. А що в ті бозна й наскільки далекі часи штовхало самих джинів перетворити свій красивий світ на криваве побоїще? Він не знав, але щось таке... Щось таке крутилося в голові.

Чому він не доповів у Генеральний Штаб, та хоч і самому президенту про ці Сулими раніше? Чого не розкрив місце ахірету? Боявся за себе? На бога! Але ж інших потім убили, і навіть тих, хто намагався їх спинити того далекого, невимовного і вічного серпня 1991-го!

То й що? А тепер убили і тебе, ти просто прожив зайвих двадцять років, задоволений?

Що штовхнуло його прибути в Сулими, в епіцентр цього жаху, та ще й прислати кількох офіцерів групи «А» центру спеціальних операцій СБУ, запросити вертольотну підтримку в армійській авіації? Що? Він хотів врятувати світ? Та кажи вже правду перед смертю хоч! Хоч самому собі! Ні, він хотів так само взяти під контроль джина. Він знав, що джин мусить до нього прийти. Аби взяти наостанок і його серце.

Через годину чи дві десь далеко немов заговорив автомат, декілька разів. Чи то, може, він марив... а вже в сутінках поруч загула якась наче інша машина.

По вікну блиснув промінь світла, двигун заглух, рипнули дверцята.

Не дай мені схибити, не дай мені вмерти раніше!

Зараз? Чи ще зарано?

О Господи, Ар-Рахман, Ар-Рахім...

Наче так як скрипнули половиці. І ще раз.

— Тварюко в коридорі, стій на місці! Ти абд чи хто? Хто ти є? Якщо ти, бля, зробиш ще крок — я буду стріляти!

Він не сказав — стріляти в себе, це мало бути зрозуміло само собою.

А може, то якийсь мародер, хтось із місцевих? Все одно — хай лиш сунеться. Хай лиш...

— Не стріляйте, будь ласка! Не стріляйте!

Жіночий голос, наче дівчачий навіть.

— Не стріляйте! Я без зброї, я тут сама... Сама-самісінька, чесно! Будь ласка, не стріляйте, я вас прошу!

— Хто ти, бля... є? — його полишали сили, він немов навіть відчував смак крові — можливо, це шлункова кровотеча, або навіть щось із легенями... Хтозна.

— Я... я проста викладачка місцевого ВУЗу, з райцентра.

— Що ти тут робиш? Хто тебе послав?

— Мене ніхто не послав, я сама приїхала... На своїй машині, правда.

— Сюди? Навіщо?

— Я... я шукала свого хлопця... свого нареченого. Він виїхав з міста рано вранці, з друзями на річку...

Щось тут було не так, але зрештою він вже втрачав здатність тверезо розмірковувати.

— Так... стань... стань обличчям до мене, підійми руки над головою, і по-о-овільно, крок за кроком, підходь до дверей, щоб я тебе бачив, отак боком і підходь, крок за кроком! Зробиш... хоч щось — я вистрілю!

Вона стала в дверях, високо тримаючи руки, котрі тремтіли.

Чорнява, миловидна жіночка років двадцяти-двадцяти п'яти, може, трохи більше, зараз, у такому освітленні, сказати було важко. Чорний розстібнутий светр на блискавці, з капюшоном, під ним якась зеленувата чи то футболка, чи то кофтинка, здається, джинсова вузька спідниця трохи вище колін, босоніжки якісь... Виразні великі очі з якимось тривожним проникливим поглядом, правий кутик губ мимоволі

кривиться донизу, самі губи дрижать, та й сама дрижить всім тілом, марно намагаючись стояти смирно, як їй наказали, волосся густе, розпущене, довге... Красива, насправду красива. Якась у ній зажура неясна, ледь вловима відчувається навіть попри переляк, щось таке чарівливе, манливе.

— Ви поранені!

Вона, значить, розгледіла його в напівтьмі коридору сільради, зраненого, неприродньо блідого, з пістолетом в ослаблій руці.

— О Господи, у вас кров!..

Вона навіть поневолі опустила руки, аби прикрити рот, але спохватилась і знов підняла.

— Давайте... Я зможу вам допомогти? У мене в машині є аптечка, там бинти, і антисептик і... Давайте я візьму і оброблю вам рану.

Рани — подумки поправив він її. Але бинти — це було б непогано. І промити рани, і... О Аллах, він же так прагнув дождатись джина і не померти до того! Він вже майже стовідсотково був упевнений, що ця дівка не абд і не засланий козачок чийсь, і що вона чиста, і що її можна не боятись — багатолітній досвід як-не-як. Зрештою, що йому завадить вистрілити в разі чого? В серце. Чи спочатку в неї, а тоді собі в серце.

Поки вона ходила за аптечкою до машини, він два рази розпрямив руку з пістолетом і прицілився в проріз дверей, в сутінок і присмерк липневої ночі.

Потім вона обережно розклала перед ним аптечку, і він марно намагався впоратись зі своїми пораненнями самостійно, не підпускаючи її ближче ніж на пару кроків. В очах темніло від болю, а інша рука ж мала ще й тримати пістолет. Врешті він важко видихнув:

— Як тебе звати, дочко?

— Світлана, — вона дивилась на нього жалібно. — Світлана Дмитрівна Бунчук, — по-учнівському зворушливо додала.

— А я Чубенко Ігор Михайлович, генерал-майор, заступник начальника Генерального штабу... — спробував він іронічно посміхнутися, але під ребра різко кольнуло, і посмішка та виродилася в потворну гримасу. — От що, Світлано Дмитрівно, я тепер думаю, що ви прийшли не за тим... не за тим, про що я подумав на початку, отож, якщо ви не проти, то я б не відмовився від допомоги. Але я буду тримати вас на мушці, пам'ятайте про це. Зрештою, ви можете просто піти. Тут не варто шукати спасіння, та зрештою — на вулиці ви його також не знайдете. Якщо ж ви залишитесь зі мною, то матимете шанс виграти ще трохи часу — не буду пояснювати, чому, це довго і нецікаво. Щоправда, я й не гарантую, що коли... цей час спливе, то він полегшить вашу участь. Вирішувати вам.

— Я допоможу вам, — кивнула вона і зробила невпевнений крок вперед.

Надалі, весь час, доки вона возилася з його ранами, стоячи на колінах при тьмяному світлі вбудованого в мобільний ліхтарика, він тримав дуло пістолета коло її скроні і декілька разів, корчачись від незносивого болю, ледь не натиснув гачок.

4

Барабани гуркотіли, бас-гітара наповнювала їх рівний ритм пружною глибиною, немов намотуючи на них свій досить простий зациклений низькочастотний уривок, електрогітара агресивно гарчала, малолітній натовп біснувався під сценою, а Єгор, стоячи над ними в широкій футболці з написом «Rage Against The Machine», спортивних штаних та кросівках, проказував речитативом текст, при цьому дещо награно та розмашисто жестикулюючи.

Він, вірогідно, наслідував комусь із зірок світової сцени, але Світлана зараз не могла згадати, кому саме.

Мамо, мамо, я вмикаю фонограму,
Обіймаю мікрофон та добираю в купу раму.
Вже поранені тримаються і дихають повільно,
Пориваються до влади мудаки і божевільні.
Вихід вільний, далі я почну скандалити,
Тож варто забиратися усім, кого це парить,
Усім, хто поміркований, та їхнім інформаторам,
О, просто забирайтеся, вам нічого сказати.

Натовп став голосно підспівувати, підлаштовуючись під не надто й зіграний ритм.

Бо все, що я знаю, — це тероризм.
Змирись, не борись, і хились, хились донизу,
Бо кризи, що нанизують на себе млосний простір,

Формують з хлопців призов і зі шкіл формують госпіталі.
Гості на розі, мамо, гості на порозі.
Корозія невдовзі розпливеться по підлозі.
Опісля рухнуть стіни й загуркочуть наші грози.
Змириь, не борись, і молись на цю загрозу.

Світлана стояла, підпираючи плечем стіну актового залу свого клятого провінційного інституту, трохи подалі від натовпу підлітків, закутавшись у сіру в'язану кофту, похиливши голову набік, так що її густе красиве волосся спадало на одне плече. Вона завжди виглядала якось зворушливо-елегійно навіть серед такого підліткового шабашу. Тому Єгор її швидко помітив і навіть ненав'язливо підморгнув, зобразивши вказівним пальцем жартівливий постріл. Вона мимоволі всміхнулась у відповідь, і декілька підлітків повернули до неї голови, дурнувато вилупивши очі, галасливий гурт першокурсниць навіть впізнав її, і дівчата весело замахали руками. Єгор у цей час продовжував емоційно начитувати текст, намагаючись здаватися ще більш переконливим.

Ця загроза загартовує, вона гартує сили,
Ось дивись на збройні сили, ну які ж вони красиві.
Наносила ця зима таких снігів, таке змісила,
Що просити більше нікого, і нікого більш силувати.
Гості на розі, мамо, трупи на підлозі.
Кулі діють, мов наркоз, і мовби всі тут на морозі.
Я присвячую ці вірші нашій спільній перемозі.
Змириь, не борись і молись на цю загрозу.

І знов однотонний приспів у декілька горлянок:

Бо все, що я можу, — це тероризм.
Це ризи панотців, це їхні писані мар мизи,
Це зализані побої й заблоковані пробоїни.
Приводь своїх героїв, я їх швидко заспокою.
Зброя болю — то є зброя поневолення,
А втечу-бо вже скоєно і споєно конвої.
Наші воїни подвоєні й готуються до бою,
І міста твої наповнюються повенями з кров'ю.

Чомусь він здався їй в цю хвилину таким красивим у цій його поношеній футболці, стоптаних кросівках, з мікрофоном в руці, з розмашистою жестикуляцією. Він ніби хотів донести щось важливе до цього оскаженілого натовпу.

Між розкромених уламків пострадянського минулого
Занурюється в стужу покоління це послуле,
Послугуючись богом та ворожими спецслужбами,
Заслужені кати кують нам мир, свободу й дружбу.
Їхній крок напрочуд пружний, їх не видно на окружності,
Вони немов вужі, тут ними все давно запружено,
Їх тужні замовляння провокують злість та кризи,
Оббиваючи залізом зазомбовану Вітчизну.

Тож все, що я хочу, — це тероризм.
Бери наш девіз і волай його пронизливо,
Крокуй крізь бризки крові, фабрикуй шенгенські візи
І відстрілюйся прицільно від спецназу та поліції.
Просто цілися по лицях, підривай чужі столиці,
Оголошуй свій джихад та проривайся крізь границі,
Будь незламним, наче криця, хай тебе ніщо не парить.
Натягни свій пояс смерті та неси до них со дари.

Світлана взагалі-то не мала наміру йти на концерт, вона планувала допізна просидіти в бібліотеці...

Хоча. Це була причина — насправді вона хотіла потрапити саме на концерт. Їй було тяжко на душі, невимовно тяжко, в голову лізли якісь не надто хороші речі.

Їй захотілося хоч на якийсь вечір знов побути безтурботною студенткою, як кілька років тому. І так — вона справді хотіла подивитись на цього хлопчину.

Це він сам її запросив, якось на лекції. Він довго сперечався з нею на тему поезики Рембо, її навіть здивувала його глибока обізнаність, вона спитала, чи він буває сам не пише вірші, а він ото ніби мимохідь запросив її на концерт. Він чимось зацікавив її, так, на вигляд звичайний легковажний хлопчина з неблагополучної сім'ї, але... Щось у ньому було принадливе, вона не могла зрозуміти, що. Вона сказала йому тоді, що залишиться, можливо, в інституті допізна, треба, мовляв, навести лад з паперами і таке інше. А він сказав, що чекатиме, і ніби це було щиро.

Дурниці які, і чого б їй водитися з ним — він молодший за неї майже на десять років, вона його викладачка... Власне — викладає непрофільну культурологію по парі в тиждень протягом семестру, але все ж. Та Господи — які дурниці! Ні, просто посиджу в читальному залі до вечора, або в учбовій частині, або в архів треба було б зайти, а тоді, може... Може, й зазирну в той актовий зал до них. Лише на хвилику, аби він не образився. Ну і все. Так вона казала собі.

Майже шість років вона сама зустрічалася зі старшим чоловіком, котрий до того ж мав сім'ю, і вона за те знала майже від самого початку. Він був досить впливовим чиновником місцевого рівня, потім його перевели в Суми на підвищення, наприкінці їхніх стосунків він навіть готувався балотуватись до парламенту. Був впливовою людиною, мав бізнес, оформлений, ясна річ, на якихось родичів та різних підставних осіб, імовірно мав якісь зв'язки з криміналом, що не дивно, враховуючи його злет в дев'яностих, але вона ніколи не лізла в ці його сфери життя.

Вона познайомилася з ним ще в студентські роки на дядькових іменинах — дядько вже тоді був ректором, а її майбутній коханець — чималою шишкою, знаним меценатом та депутатом міської ради. Він красиво залицявся, а вона легко піддалась, наступні півроку пройшли, як сон, а потім вона дізналась про сім'ю, хоча... Якщо бути чесною — хіба вона не здогадувалась раніше? Він, звичайно, треба сказати, і справді намагався свого особистого життя не афішувати ще з тих же дев'яностих. Він якось їй розказував мимохідь про два перенесених замаху, а містом ширилися ще більш моторошні чутки. Його дружина з сином жили, як потім з'ясувалось, в столиці, старша дочка взагалі тоді вже навчалась десь за кордоном. Але навіть попри це — невже вона не здогадалась, нічого не запідозрила? Просто не хотіла навіть думати. Він казав, що давно розведений — їй цього було достатньо. А коли все відкрилось — він ще протягом п'яти років запевняв її, що ось-ось розлучиться і що взагалі ті його слова про розлучення були напівбрехнею, адже він насправді давно не живе з дружиною, і таке інше. Господи, яка маячня! Але хіба її це хвилювало? Та нітрохи. Він продовжував розказувати їй про скорі розлучення, все, мовляв, не так просто — дружина шантажує його дітьми, налаштовує їх проти нього, а ще ціла купа юридичних нюансів — ті ж активи, пасиви, капітали... Буде скандал у пресі — говорив він їй, вона зтягає мене по судах, аби отримати гроші, аби... Він ще говорив, що самій Світлані буде непереливки від того, коли вони поберуться. Так, він обіцяв, що вони зовсім скоро поберуться, і обіцяв це протягом п'яти довгих років. Він казав, що треба все якнайкраще підготувати, аби вона не мала й шансу, аби... І вона вірила йому, а чи просто хотіла вірити, зрештою — яка тепер різниця? А наймерзнішим чогось було те, що він же, мабуть, і справді її, Світлану, любив. Тобто аби було інакше, то навіщо б йому розігрувати цю ідіотську комедію протягом довгих п'яти років, невже він не зміг би собі знайти іншої коханки абощо? Але най-наймерзнішим було все ж те, що і вона ж його любила. Він здавався їй таким справжнім серед всієї довколишньої фальші, в ньому вона відчувала таку жадану силу, ту, якої вона не бачила в однолітків. І тепер вона була абсолютно спустошена, вичавлена, випита до дна — такою собі здавалась, такою себе відчувала. Їй здавалось, що вона втратила когось напрочуд дорогого, немовби він помер і його не повернути більше, хоча він ледь не щовечора мелькав у випусках новин та передвиборчій агітації. Він помер, казала вона собі на початку, він просто помер, а я його любила, і тепер мені треба з цим жити, загоїти цю рану в собі. Але потім вона зрозуміла, що не може ставитись до нього як до дорогого мерця, не може і не хоче, бо ж не смерть, не доля нанесла їй цю рану, а він, він сам! Чого, власне, вони розійшлись? Бо Світлана завагітніла. Важко сказати, була в тому її вина чи просто збіг обставин, зрештою — якщо вона і була в чому винна, то хіба в тому, що щиро повірила його обіцянкам-цяцянкам про скорий шлюб та сім'ю. Він натомість сухо порадив їй зробити аборт. Навіть обіцяв домовитися з хорошим лікарем, щоб без розголосу і тому подібного. Вона тоді раптом спитала його, що буде, якщо вона відмовиться. Вона навіть не чекала від себе подібної нахабності, вона зазвичай поводила себе з ним зовсім інакше. Він, здавалось, помінявся лицем, але намагався того не показати. Він сказав, що не визнає дитини, а якщо вона надумас якось його дискредитувати цим, то... Словом, не треба цього робити, сказав він. А через хвилику він почав говорити, запевняти її, що, мовляв, діти у них іще будуть, просто зараз не час, розлучення, а тут іще ця виборча кампанія, от, мовляв, коли ми таки одружимося... І це було най-най-наймерзніше. І вона тоді зібрала волю в кулак і, чого ніколи не робила, зобразила, зіграла просто-таки — розуміння, покірність,

чуйність. Навіть усміхнулась декілька разів. А коли він поїхав, то збрала свої найнеобхідніші речі і назавжди покинула квартиру, котру він їй винаймав. Ту саму квартиру, де вони вдвох так любили довго розмовляти поночі, а потім милувалися світанням з балкону, де вона мерзла осінніми ранками, а він закутував, обіймав та дихав на її долоні, ту саму квартиру, котру вона так ретельно прибирала до його приїзду, а потім готувала йому, вперше в житті відчуваючи себе господинею, берегинею, майже дружиною, ту саму квартиру, де пройшли найкращі роки її життя. Вона переїхала знов до батьків і на початку твердо вирішила народжувати, але її врешті переконали не робити цього, і вона не зробила цього.

Так і вийшло — саме так, як він і хотів на початку, і він же також деякий час шукав зустрічі, але вона його просто ігнорувала, ігнорувала, ігнорувала. На зміну розпачу, злості, істерикам прийшов тупий біль і душив, душив. Вона задумувалась про самогубство, але нікому про те не говорила.

Та зараз, стоячи під стіною актового залу свого клятого провінційного інституту трохи подалі від натовпу підлітків і дивлячись на Єгора, Світлана раптом відчула щось нове всередині свого зраненого серця. Її неабияк лякало це нове, і вона хотіла спочатку непомітно покинути залу, але це було навряд чи можливо через цей щільний задурманений натовп підлітків — на щастя, концерт вже завершувався, і коли натовп посунув до виходу, вона полегшено зітхнула і рушила туди ж, у фойє. Там її і наздогнав Єгор.

Він був не сам, з ним була якась невисока дівчинка, а, — це Соломійка, Єгорова одноклассниця, така кумедна в своїй безпосередності. Вона напрочуд офіційно привіталась зі Світланою, а Єгор став ніби між іншим розпитувати про враження від виступу його банди, потім почав скаржитися на поганий рівень організації самого концерту, на якісь неполадки з орендованою апаратурою... Видно було, що він до чогось хилить, і Світлана в принципі вже розуміла, до чого.

Коли вони втрьох з тими розмовами вийшли на ганок інститутського корпусу, то Єгор запропонував провести Світлану Дмитрівну додому, мовляв, час уже досить пізній, мало там що на вулицях, та й взагалі — самій блукати містом пізнього осіннього вечора досить сумно. Вона тоді ще не мала машини, але викладацька зарплата, репетиторство, статті в деякі, в основному наукові видання та, зрештою, неабияка допомога досить-таки заможних батьків дозволяли їй жити окремо — вона знімала двушку в новобудові на околиці, в центрі не хотіла, а залишатися з батьками в якийсь момент просто більше не змогла, хоч вони й не робили їй боляче.

Спочатку вона відмовлялась, навіть діставала сотовий, аби викликати таксі, але Єгор сказав, що на біса те таксі, а потім сказав, що в такому разі викличе таксі сам і навіть сам заплатить — вона обізвала це цілковитим абсурдом і врешті згодилась пройти з ним хоча б сто метрів до зупинки. Тут Соломійка розпрощалася з ними, і по погляду, котрий вона кинула на Світлану, та одразу все зрозуміла. Отже, назріває любовний трикутник — не без усмішки подумала вона. Ця дівчинка небайдужа до цього хлопчика, хлопчик намагається закадрити викладачку, а викладачка... І справді, на якому ж місці тут я? Який мій інтерес? Мабуть — аби якнайшвидше потрапити додому, заритися з головою в ковдру і цілісіньку ніч жаліти себе. Веселенький розклад!

Боже, яка нісенітниця! — подумала Світлана одразу ж по тому, але почекайте-но, вона сама про себе іронізує, ба навіть жартує? Такого вже давненько не траплялось! І відверто кажучи, це їй подобалось більше, ніж безупинно гризти саму себе.

Врешті вони пройшли вдвох не лише до автобусної зупинки, а й далі, далі, далі... Вони просто блукали нічним містом, а потім блукали сонним передранішнім містом. А він говорив, говорив, говорив. А вона слухала.

Коли далекі осінні зорі юності в'яли в мутному небі, він говорив:

— Знаєте що... от особисто для мене, особисто для мене цінне в цій збірці? Це от коли, ну просто уявіть — він пише і пише цю нісенітницю в еміграції так, в сорокових роках, під час війни, а там... Країни, про яку він пише, більше не існує! Ну тобто — буквально. Він блукає тьмяними алеями пам'яті, от що! Власної пам'яті. Тобто, окей, ось уявіть так, ніби я блукав з вами оцим сонним провінційним містом, а потім... Потім сталася одна революція, і друга, і весь світ перемінився. І я, ну от наприклад, ну тупо я... Сиджу десь у тій довбаній Франції, у цьому, як його в дідька... ну так, в Грасі, на півдні Франції, ага. Це в тому Грасі, що місто парфумерів із...? Не суть, це в мене літературна амнезія, хи-хи. Так от, я сиджу там і пишу щось на кшталт такого: я давно не був тут, з дев'ятнадцяти років, відтоді, як ми блукали з нею цим сонним осіннім містом, так давно, так давно, в невимовній далечі пам'яті, і місто світило самотніми вогнями, і порожній проспект Миру і... кумедно, так? І далекі зорі середини жовтня, середини жовтня твоїх тонкогорлих розлук... От дідько. Ну так, а в кінці щось типу — з-за стіни тополь мерехтіли невисокі зорі пам'яті, такі, як ті, колишні, двадцять років тому, але німі, нерухомі, і ближче вони ніколи не стануть. Хоча ні, це вже не звідти... Ну або от ви, наприклад. Уявіть — ми блукаємо цим сонним осіннім містом, а осінь така холодна, так? А завтра почалась якась довбана війнушка і мене мобілізують. А я кажу вам — вам не холодно? Ой, блін, а вам і справді не холодно? Одягніть мою куртку, ось одягніть, не збивайте мене! Так от, я кажу — якщо мене вб'ють, то ви не одразу забудете мене? І кажу — я буду чекати на вас там. Ви поживіть, навтішайтеся, потім

приходьте до мене. І от ви розкажете все своє життя протягом наступних тридцяти років, а тоді кажете, що в ньому немов не було геть нічого, окрім цієї холодної осені, сонного провінційного містечка, безлюдного проспекту Миру, зжовтілого парку, а решта — то лиш сон. І ви вірите, що десь я чекаю, досі чекаю на вас, з тією ж любов'ю і молодістю, як в ту прохолодну осінню ніч тридцять років тому.

Коли над містом, над його околичними райони з безлюдними сірими вуличками, опалими тополіними алеями, з їх індустріальними руїнами в хитких висохлих травах та миршавих парках в ранковій імлі, з їх орошеним холодною рососою асфальтом доріг, між панельних будинків запалювалось неясне мутне світання та в'яли млосні зорі юності, він говорив:

— Я й не кажу, що це така вже бозна й яка класика... але! Нічогенькі такі книжки. Ну а чого? І романтика, цілком собі... Ну ось уявіть, ні — тільки уявіть, що ви вампір. Ну чого ви смієтесь? Ну просто уявіть, на хвилю. І ви мене навернули, тобто зробили вампіром, ну — з корисливих мотивів. Ну чого ви знов смієтесь, ну нехай буде не з корисливих, припустімо — ви мене щиро любили. І от. Моє останнє світання. Я хочу зустріти останнє в своїм наступнім вічнім житті світання. Я виходжу в рідне місто, от сюди, до Луначарського... Чи куди це ми вже забрели? Ой, а ми не загубимось? Ха-ха... Ну так от. Тут, коли я ще не був вампіром, я й зустрів своє останнє світання і назавжди запам'ятав цей ранок, а решта стерлись із пам'яті. Ось перше бліде світло торкнулось вікон дев'ятиповерхівки, світло ставало яскравішим, і сонячне проміння лилось крізь віття миршавих парків... Ну і що тут смішного? Я стояв і думав про те, що розповідав мені вночі вампір, тобто ви. Я назавжди прощався зі світанком і з минулим життям. Потім пішов і сховався в під'їзд або ще куди. Це був мій останній світанок. Отак. Та ну вас!..

А вже під під'їздом її будинку, коли вже люди почали вилазити зі своїх нір та снувати туди-сюди, він їй вперто доводив:

— Ви її все не так розумієте! Насправді — книжка так собі, звичайно, слабенька. Але ви все одно не так... І ви мене не переконаєте! Ось згадайте, там військова колона заїжджає в мертве місто, так? А місто запущене, безлюдне, лиховісне, і осінь, і вампіри сидять по шпарах. А вони сидять в військових вантажівках і озирають похмурі вулиці, і командир відділення розказує, куди там по темному небезпечно заїжджати, і так далі. Але от тут уже... Тобто, коли вони сіли в вантажівку, то що він сказав сестрі, пам'ятаєте? Даремно я повернувся по неї. Розумієте? Отут уже все стало ясно і безповоротно! Вона його не любить, і ніколи не полюбить, та й навіщо врешті це йому, як він її тільки занапастить? І він врешті занапащає її, а не рятує, бо перетворює її на монстра, опосередковано, звичайно. Тобто він не рятує її, вона б все одно померла, і так — від його дій, від того, що він накоїв зі світом. А так вона б жила. Тепер же вона стала злом, і ця сцена з прольотом легіонів над передранішнім Києвом, там, де вони стоять на даху хмарочоса, тобто — це її примирення зі злом, от що це значить, от.

— Господи, ти заледве на ногах стоїш! Ніч провештатись... Та й я також.

— Що...? Ні! Все окей! Зараз... Зараз я дійду до зупинки і почалапаю додому, угу.

— Ні, ось перестань, нікуди я тебе не пущу в такому стані. Ходімо, поспиш у мене, а тоді...

— Але... не дуже зручно.

— Перестань! Ходімо.

В під'їзді вони вперше поцілувались.

А потім там, у квартирі, вже опісля того, як все відбулося, її переповнило щось... щось невимовне, щось... якесь справдешнє... щастя? Кохання? Вона такого ніколи не відчувала і розридалась у нього на руках.

А потім мимоволі, не знати як, все йому розказала.

Про вбиту нею дитину, яку вона тепер ніколи не зможе забути.

А він, замість того, щоб втішати її, або ще що, зашепотів, мов молитву:

— Я люблю тебе, я люблю тебе, я люблю...

І міцно-міцно її обіймав.

5

О Господи суций, Ти судиш їх за їх злодіяннями і міряєш вічною мірою, і спопеляєш наші держави, і спустошуєш наші обителі, і вмертвляєш наших халіфів, і скривавлюєш наше дитинство. Ти Господь милостивець, що створив нас із сухої глини, Ти Господь невимовний, що спустошив райські сади пам'яті, Ти Господь ревнитель, що створив лихих джинів з диму і вогню до нас. О, Господи вічний, я плакав, як видів кров невинних омертвлених немовлят, і їхніх ненароджених, і лики їхніх жон, і їхні сльози, і сполохи бомбардувань, і їхні мертві міста в туманах, о Господи всевеликий і всемилосердний, Господи моїх праотців.

О Господи суций, Ти даєш і забираєш життя, Ти змішуєш народи і створюєш покоління, аби вести наш рід в непевну далеч, Ти міряєш вічною мірою, Ти спустошуєш наше безславне минуле і будиш досвітні зорі в вишині світу, і стелиш піски, і несеш суховії пустель, і тягнеш дим по моїй забутий і збезчещеній вітчизні, о

Господи всякого сходу та всякого заходу, Ти ж вивів синів Ізраїлю і вивів також мій народ, Ти звелів пророкам: «Виступіть з Моїми рабами опівночі, і не страшіться їх, і не страшіться військових колон і всіх їхніх війств, бо ж дими століття подушать їх», і їх подушили дими століття. Глядіть лишень, скільки вони полишили яблуневих садків, і тихих рік, і пшеничних посівів в липневих присмерках, і дитинства, в котрому вони зросли, і вони полишили те навіки, бо ж воістину лиш Аллах посилає пророків, і лиш Аллах спопеляє і скривавлює, і лиш Аллах піддає забуттю, і лиш Аллах всемілостивий і всемілосердний.

О Господи сущий, Ти в туманах осінніх доріг, і в далечі спустошеного поля, і в світанні неяснім, і в тиші сонних безликих міст, і в тополиних алеях, і в плесах замулених рік, і в ковилі хутірських околиць, і в відблисках минулих літ. Ти вічно пробуваєш і передрікаєш нашу долю, і наших дітей, і наших онуків, і даєш нам жон смиренних, аби ми ступили з ними на рушники, і хиткі оселі, аби ми сховалися в них од суховіїв віку і аби ми відчули в них недовге життя, що Ти нам дав, о Господи всевеликий, Господи моїх праотців, воістину — Ти Господь-месник, що милує праведників та не помилує решту.

РОЗДІЛ СЬОМИЙ

(Ар-Рахман)

1

Юля нікому і ніколи не розказувала про той останній день, що вона провела з батьком, перед самим його арештом, котрий і розлучив їх назавжди. Іноді їй самій здавалось, що того дня не було — вона сама його собі вигадала або ж він їй наснився. Це було, здається, також восени, може, через рік після їхньої поїздки в гори.

Вона саме йшла з школи по курній малолюдній дорозі свого рідного смт в гущі степового Криму, йшла сама. Осінь ще тільки починалась, і було ще спекотно, навіть душно, а вітер ніс суховії.

Вона повернула в провулок і навіть не помітила, звідки взявся тато, він лагідно поклав їй на плече свою важку долоню — вона спочатку злякалась, а потім дуже зраділа.

— Папа, папа!..

Він сказав їй, що зараз вони поїдуть навідати одного дядька, татового знайомого, але про цю поїздку, мовляв, ніхто не має знати, ні мама, ніхто. Вона радо погодилась, і тато взяв її за руку, повів вуличкою до припаркованої поруч потертої іномарки.

За кермом машини сидів якийсь незнайомий хлопчина з недобрим поглядом, він криво всміхнувся до Юлі й хотів було жартома смикнути її за косичку, але тато відвів його руку, сухо мовивши:

— Не пугай ребенка. Поехали.

Юлі дуже сподобалось, що тато її таким чином захистив і поставив того неприємного хлопа на місце. За тим машина рушила, і вони, покружлявши тісними провулками, виїхали до околиць селища, за тим повернули на асфальтовану дорогу з населеного пункту. Вони їхали деякий час цією дорогою, і стріч їм їхали машини, і обганяли їх, а вздовж дороги тяглися спустошені пшеничні поля та електричні стовпи. Вікно з боку водія було опущене, і в салон залітав суховій, а тато весь час мовчав.

Вони звернули на ґрунтову дорогу і скоро виїхали в справдешній пустельний степ до самого виднокраю, по якому під подихами суховію хилилась дозем ковила, татарник та інші висохлі степові трави.

Їхня машина геть несподівано для Юлі заїхала в якась невеличке миршаве село серед степу — там була всього одна вуличка і на ній декілька досить злиденних хаток. Коло однієї з хат вони спинились, і тато вивів Юлю за ручку з машини, вона ступила сандалією в суху пилюку дороги, і та закурилась під поривом вітру. Тато вів Юлю за руку, і вони минули невисокий паркан, зійшли на ганок — недобрый хлопчина залишився в машині.

З будинку вийшов наче трохи старший за тата чоловік, він пильно подивився на Юлю, а потім пішов назад до будинку, запросивши і їх. Тато натомість опустився на одне коліно перед Юлею та поклав обидві свої важкі долоні їй на плече.

— Ти должна мне помочь, доченька, — сказав він.

— Конечно, пап, — з готовністю відгукнулась вона.

— Один дорогой мне человек... Не настолько дорогой, как ты и мама, конечно же, но он мне дорог, понимаешь?

Юля впевнено кивнула.

— Он должен получить от меня одну важную вещь, понимаешь? Одну очень важную вещь.

Юля, здавалось, розуміла. Вона знов кивнула.

— Но, понимаешь, этого человека охраняют очень плохие люди. Они охраняют его и днем, и ночью, и они не пускают меня к нему. Ну... наша мама ведь сердится, когда мы встречаемся, так ведь?

— Да.

— Но это не потому, что она плохая, и не потому, что я плохой, я ведь очень тебя люблю, доченька.

— Я тебя тоже очень люблю, папа!

Юлин голос урвался, їй захотілось заплакати, але тато пригладив їй волосся, і вона одразу заспокоїлась.

— Это потому, что она не понимает, не понимает, как мы нужны друг другу, так ведь?

— Да, — Юля знов кивнула.

— Ну вот так же и эти люди не понимают, как человеку нужна вещь, которую я хочу ему передать, они просто не понимают. Но они ведь поймут, поймут, как когда-то поймет наша мама... Когда ты передашь эту вещь, это очень, очень важно, дочка. Тебя они не узнают и пропустят к нему, и ты передашь эту вещь, понимаешь?

— Да, папа, я сделаю все, что ты скажешь.

— Я знаю. Но есть еще кое-что. Плохие люди пропустят тебя к этому человеку, но они отберут у тебя эту важную вещь, если увидят. Поэтому знаешь, что мы сделаем?

— Что?

— Мы спрячем ее, эту вещь, надежно спрячем, скажем... у тебя под одеждой. И когда мы придем в условленное место, этот человек подойдет к тебе и заберет ее, эту вещь. Запомни, ты не должна бояться — я буду рядом, хоть ты и не будешь меня видеть, я все равно буду рядом, и там будет еще много разных людей вокруг тебя, и этот человек будет предупрежден обо всем, понимаешь?

— Да, папа.

— Вот и хорошо, знаешь, что мы сейчас сделаем? Мы подготовимся, мы решим, как лучше спрятать эту вещь. Это... как примерка, как примерка одежды, понимаешь? Ничего страшного! Идем?

— Да.

Коли вони зайшли в затемнену глуху кімнату будинку, немов якусь комірчину з обдертими стінами, то ще певний час чекали в напівтьмі, навіть не розмовляючи, а за стіною на вулиці вили суховії, немов несучи кудись далеко Юлине дитинство. Юля сиділа на хиткому трухломому стільчику, а тато стояв позад неї, вдивляючись у проріз дверей. Потім у двері зайшов той самий старший чоловік, несучи щось... Юля бачила таку річ вперше — мабуть, то і справді була напрочуд важлива річ. Це був такий наче досить широкий поясок, і на ньому якісь такі продовгуваті штучки, і ще якісь наче дротики чи шнурки, звичайний наручний електронний годинник бозна й нащо, а ще такі ремні, немов на її шкільному рюкзаку.

Тато попросив Юлю зняти футболку, і вони зі старшим чоловіком ще досить довго надягали ту дивну річ на неї, а на вулиці все завивали суховії.

2

Генерал-майор, заступник начальника Генерального штабу Чубенко Ігор Михайлович був на межі втрати свідомості, коли все це відбулось, а відбулось все це до того ж напрочуд стрімко. Спочатку він почув віддалені постріли, так як з калаша, а трохи перегода — швидкі кроки під будівлею сільради і пронизливий скрик:

— Світлано, ти тут?! Відгукнись!

Кричав так наче хлопець, а за тим почувся начебто дівчачий приглушений голос:

— Єгоре, тихше, прошу!

Знов хлопець, але вже тихіше:

— Це її машина... — і знов скрик: — Світланко!

Вчителька стрепенулась і піднялась на ноги.

— Єгоре! — гукнула вона у відповідь.

— Замовкни! — ослабилим голосом прохрипів генерал-майор і направив на неї пістолет, вже заледве його втримуючи. — Я тебе завалю, сучко...

— Ви не розумієте, — розпачливо, але вже тихіше зойкнула вона. — Це мій наречений, це я його шукала...

— Прикрий свій довбаний рот... — злісно просичав генерал. — Заради Аллаха...

І тут раптово в приміщенні ввімкнулось освітлення, Господи всемілосердний, генерал зовсім забув про це кляте освітлення, а воно мигнуло і осліпило його на хвилину, і поки він лупав очима та цілився бозна куди, до приміщення забігло декілька людей, а його мимовільна бранка сахнулась від нього.

Коли він розлупався, то вгледів, що над ним нависає хлопчина в спортивних штаних та футболці з написом англійською, цілячись в генерала з АКСу, а його недавня бранка обіймає хлопчину з-за спини.

— Опустити пістолет, виродку, опусти негайно! — агресивно гарчав на нього хлопчина, хоч і виглядав при цьому наляканим.

— Я вистрелю... — тільки й зумів вимовити Ігор Михайлович, але тут од дверей долинув отой інший,

дівчачий голос.

— А може, то я вистрелю? — досить спокійно мовила невисока круглолиця дівчина в камуфляжній куртці та бриджах, що визирала з-за дверей, стоячи на одному коліні і досить-таки вміло цілячись в генерал-майора. — Як тобі такий розклад, га? Кидай довбаний ствол, негайно!

Генерал крутнув головою — все перед його очима попливло.

Він ще хотів перенацілити пістолет на цю нову юнку, але вона вистрілила перша — просто йому в голову, він різко відкинувся назад і, похилившись набік, сповз по недбало пофарбованій стіні Сулимівської сільської ради, обмазавши її в кров та власні мізки.

Єгор ошелешено зиркнув на Юлю і мовив було:

— Юлю... нащо ти...?

Але його очі раптово закотились і втворились затим суцільними більмами, те ж саме вмить відбулось і з Світланою Дмитрівною, а Єгор тим часом опустив автомат.

Юля встала і, поклавши свій АКС на обдертий стілець поруч, вернулася в коридор. Вона принесла звідти підсумок і, видобувши звідти армійський багнет-ніж, кинула підсумок туди ж на стілець.

— Ти маєш... — мовила Світлана Дмитрівна.

— Зробити все... — мовив Єгор.

— Якнайшвидше, — мовила з коридору Соля.

— Я знаю, — байдуже кивнула Юля, підійшовши до трупа генерал-майора, заступника начальника Генерального штабу Чубенка Ігоря Михайловича і, присівши, потягнула його за ноги так, що його голова глухо стукнулася об підлогу, залишивши на ній сліди крові та шматки мізків. — Допоможи мені.

Єгор та Світлана Дмитрівна підійшли до тіла з різних боків, а Соля в цей час зайшла з коридору і, переступивши через труп, стала коло стіни в його головах — очі в Солі також були суцільними більмами.

Єгор та Світлана Дмитрівна з обох сторін по черзі стягнули з трупа рукави куртки, а Соля опісля зняла через голову його тільняшку, поки ті підіймали — робили вони все те напрочуд скоординовано.

Тоді Юля відштовхнула в центр приміщення пістолет генерала і опустила на коліна коло тіла — Єгор та Світлана Дмитрівна в цей час, кожен зі свого боку, притиснули коліньми до підлоги плечі мертвого генерала, а Соля міцно тримала його голову.

Юля закотила рукава, занесла багнет-ніж над його татуйованими грудьми і, розмахнувшись, вдарила.

3

— Рабби, а'уузу бикя мин хамазаатиш-шаяятъын, ва а'уузу бикя рабби ай-яхдуруун...

Навкруг неї рвалась плоть і тріщали кістки.

— Рабби, а'уузу бикя мин хамазаатиш-шаяятъын, ва а'уузу бикя рабби ай-яхдуруун...

Навкруг неї лунали пронизливі передсмертні воання приречених і жахливе плямкання.

— Бисмил-ля, а'уузу би кялимятил-ляяхит-таамма мин гадабихи ва 'икаабихь, ва мин шарри 'ибяядихь, ва мин хамазаатиш-шаяятъын ва ай-яхдуруун!

Навкруг неї кров орошала стиглу пшеницю.

— Ашхаду алля иляха илля Ллаху ва ашхаду анна Мухаммадан расулю Ллах!

Але потім все стало швидко стихати, немовби ото віддаляючись кудись. Вона чула лиш подихи суховійних вітрів. А потім почула зовсім близько м'який жіночий голос з помітним східним акцентом:

— Яка відважна маленька мусульманочка! Мене, мушу зізнатись, навіть вразив твій іман на межі відчаю. Ти мене неабияк зацікавила, дівчинко, ну ж бо — розплющ свої оченята, розплющ...

Юля мовчала.

— Ну, розплющ свої гарненькі зелені оченята, не бійся мене — не така вже я й страшна.

І жінка наче розсміялась.

— Хто ви? — спитала Юля з неабияким острахом, а очей так і не розплющила.

— А ти не знаєш? Дивно.

І жінка знов розсміялась, а потім Юля зачула якийсь дивний тріск.

— Ні, не знаю, — мовила дівчинка чесно, а потім видихнула і зі здивуванням мовила:

— Заждіть, я що... як я? Я не могла...

І жінка знов розсміялась, а потім вивела рівно:

— Це тобі перший подарунок від мене, я знаю — ти мала клопоти з місцевою мовою, а от бачиш, як все просто. А якщо ти будеш мене слухатись, то отримаєш ще багато хороших подарунків, обіцяю. Мені потрібна така людина, як ти.

— Хто ви? — знов спитала Юля, трохи оговтавшись від здивування.

— Я дочка твого Аллаха, одна з дочок.

— Аллах не має ні дочок, ні синів! — запротестувала Юля.

— Це брехня, а втім — вважай, як тобі заманеться. Від такої маленької впертої шахідки я іншого й не очікувала.

— Я... — сковтнула Юля. — Я ніяка не шахідка.

— Ну, це не твоя заслуга, але хай буде по-твоєму. Це не стосується справи, — якесь незрозуміле плямкання, а потім знову. — Розплющ оченятка, Юлечко, розплющ їх. Не бійся мене.

— Звідки ви...? Як ви взагалі стільки... про мене знаєте?

— О, Аллах-Аллах... Таточку, хи-хи. Ну, я сподіваюсь, ти вже зрозуміла, що я хоча б не людина?

Юля просто кивнула.

— Ти чула щось про джинів? — знов якийсь таємниче плямкання, — вона там щось їсть?

— Ви джин?

— Власне, джінері, — поправила незнайомка. — Але так, я належу до цього роду-племені. Ти щось знаєш про нас?

— Не надто... — Юля задумалась, — хіба лиш казки. Пророк, — замовкла на хвилю та продовжила, — мир йому та благословення, згадував вас у книзі.

— Ну, як ти вже, мабуть, зрозуміла — в казках та надиктованих свідченнях вашого навіженого пророка не все правда.

— Не смійте так... Ви шайтан, от хто ви!

Жінка цього разу розсміялась напрочуд голосно.

— Може, й так, мене як тільки не називали... Давай я тобі поясню... Коротко і доступно для вашого недолугого розуму. Не ображайся, але ти б дійсно не все зрозуміла — ваш милостивий Аллах створив вас із сухої глини спустошених райських садів, де ми панували до того. Він створив вас надто... недолугими. Аби ви не повторили наш шлях. У нього було на початку шестеро дітей, таких же досконалих, як і він сам, він... Кожен з вас хоче мати дітей, і ваш Господь не є винятком. Отож він створив нас, дав нам всі свої якості і вічне життя, поселив нас... Ви б назвали це іншим всесвітом, набагато більш величним та благодатним, ніж оцей сірий та непримітний. І ми там спокійно собі поживали, нас було шестеро — трійко хлопчиків і трійко дівчаток. У нас були, як зараз би сказали, необмежені можливості — се був справдешній рай, справдешній Джаннат, не той загробний чи ще який, що їх вам обіцяє ваша релігія, якщо ви, звичайно, будете себе правильно поводити, дотримуватись шаріату, платити закят та ходити в Мекку — яка нісенітниця! Той рай, він був просто зараз, він давався тобі просто так при народженні, і ти пробував би в ньому вічно. Ваші мізки задурманені, люди! Ну чому, поясни мені, чому, якщо ваш Аллах так вас любить, то він посилає вас у це відразливе місце, дає вам оце калічне тіло з купою обмежень і хвороб та ще й вимагає чогось там дотримуватись, га? Чого б він зразу не дав вам той омріяний рай, заради якого, до речі, ви ладні різати один одному горлянки просто таки щохвилино. Вас дурять, люди, отямтесь-бо нарешті!

Вона знов розсміялась, а потім знов щось тріснуло і вона заплямкала. Та що ж там таке відбувається, о Аллах? Юля вже думала розплющити такі очі хоча б з цікавості, але натомість просто зауважила:

— На все воля Аллаха. Себто — йому краще знати, що...

— Ну, починається, Господи, як тільки з вами нудно! Ви ж якісь глиняні бовдури і більш нічого. Отож просто слухай мене, бінт Хавва, і не перебивай, добре? Він дав нам рай з усілякими благами, аби ми там розкошували і ні в чому не мали потреби. Спочатку все було просто чудово, ми народили своїх дітей, ті народили своїх. Направду ми жили так досить довго. А потім нам стало просто... нудно.

На цих словах певне що якийсь шайтан попутав Юлю розплющити очі.

— О Аллах милостивий!.. — тут же викрикнула вона і, впавши на спину, позадкувала по стиглій пшениці од того, що побачила.

Перед нею в пшениці сиділа, по-мусульманськи склавши босі ноги, жінка чи дівчина з густим смоляним хвилястим і навдивовижу довгим волоссям. Вбрана вона була в щось на кшталт армійської куртки чи то пак комбінезона. У неї була напрочуд дивна синювата, немов мертвецька шкіра, до того ж — якась бридотно слизька. Рукава були заковчені по лікті, а на пальцях довжелезні гострі та хижі пазурі, а найстрашніше те, що... Вона сиділа над вполовину вже розтерзаним трупом Руслана і тримала в своїх скривавлених пазурах якийсь шматок з його розірваної горлянки. Її власна шия, і підборіддя, і губи були також в крові, а з-під губ стирчали закривавлені ікла. А очі її були суцільними більмами.

— Чого ти? — мовила Аль-Узза, всміхнувшись. — Я маю намір розламати його череп та поласувати свіжими мізками. Це дуже смачно, хочеш, і тебе пригоду?

І вона, обхопивши голову Юлиного одногрупника своїми пазуристими пальцями, різко повернула її набік, так що почувся тріск шийних дисків. А потім Юля вгледіла, що в Руслана немає очей — на їх місці зіяли криваві діри.

— О Господи, припиніть це, припиніть! — Юля відвернулася і закрила очі руками.

Жінка наче зітхнула.

— Повернись сюди.

— Ні!

— Повернись, я не буду більш, я вже не голодна. Зваж, я маю владу примусити тебе дивитись.

— Ні, не маєте! — скрикнула Юля. — Аллах мене захистить.

— А він захистив тебе від твого правовірного татуса?

— Не ваша справа.

— Хоча взагалі-то так... може, й захистив. Опосередковано хоча б. Але він же допустив таку несправедливість, ой-ой-ой, ми ж так любили нашого таточка і вважали його героєм.

— Ви мене цим не проймете, — напрочуд твердо вивела Юля. — Навіть не намагайтесь.

— Непогано, — прицмокнула жінка, а тоді додала задумливо: — Навіть дуже непогано. А як ти зводила рахунки з життям, то де був твій Аллах... та ну ти глянь — і тут промашка. З цим нашим таточком Аллахом завжди так — ніби він і нічого не робить, а всі йому дуже вдячні. Але ми-бо, Юлю, ми-бо робимо. І робимо, коли просять, і нам не треба вашої вдячності. Повернись сюди.

Юля розплющила очі і повернулася, але тільки трошки — глянула на розпростертий труп Руслана. Аль-Узза прослідкувала за її поглядом і одним легким рухом, немов то була якась ганчірка, схопила труп двома пазуристими пальцями і жбурнула його собі за спину, так що той полетів просто в димну стіну пожежі позад неї. Дивна річ — поки вони говорили, пожежа наче не наблизилась до них і на метр, хоча вони й сиділи серед сухої пшениці.

— Оце мене в тобі і приваблює, — сказала Аль-Узза. — Саме це. Віриш — ні, я навіть починаю сумніватись щодо вас... Та можеш і не вірити, це, знову ж таки, справи не стосується. Отож дослухай мене. Нам стало нудно. Ти можеш мені не вірити, але коли століттями, тисячоліттями живеш невимовно щасливим життям і ні в чим не маєш потреби, то це врешті починає набридати. У вас просто немає того досвіду, а то б ви зрозуміли нас. Ваш Аллах... він просто вас дурить, повір. Ну от уяви — ти маєш все, що захочеш, у тому Джаннаті, все, що забажаєш. Рік, десять, сто, тисячу, мільйон років так. І... Розумієш, хочеться спробувати... щось нове?

— Але Аллах... — Юля не надто впевнено зауважила. — В раю Аллах відмінить всі наші тутешні потреби. Він воскресить нас у новій якості.

— Дур-ни-ці. Ну в якій якості Юлю, на що це буде схоже? Я не хочу уподібнюватись вашим брехливим імамам та вести подібні дискусії, але подумай сама, на що це буде схоже. На якийсь довічний дурман? Ти ж куштувала це, Юлю, куштувала дурман, правду я кажу? Невже це було щастя? Чи ваш Аллах подібний до торговця дурманом? Та й зрештою — звідки конкретно ти знаєш, що потрапиш в рай? Ти ж уже якось побувала за межею цього світу, Юлю, правду я кажу? І ти потрапила в місце, котре не надто було схоже на рай, скоріше навіть навпаки.

— По-перше, я не впевнена, що була десь, окрім породжених лихоманкою фантазій, химерних снів. А по-друге — то не ваша справа.

— Слухай. Я говорю серйозно. Якщо подумати, то ти не справжня мусульманка, ти не додержуєшся всіх цих догм і тому подібного, ти просто фантазерка, котра щось там надумала під впливом хворобливих настанов таточки-фанатика — ну з якого дива тобі потрапляти в рай?

— Лише Аллах вирішує, хто є хто і кому куди потрапляти, на все його воля.

— От вже ж завела пісеньку... Словом — слухай далі. Ти маєш все, і тобі стає нудно, і ти хочеш спробувати щось абсолютно нове. Піддатися дурману, розпусті, божевіллю, насиллю, збоченням... Ха-ха! Знаєш, як це вабить? В якийсь момент ти хочеш загарбати щось чуже, не з заздрощів, а просто, просто з цікавості — тебе ваблять нові відчуття. Навіть багато хто з вас чинить так, але ви б усі чинили так, якби знали, що вам за це нічого не буде, і більше того — якби ви ні в чому не відчували потреби, якби ви були всесильні і знали, що так буде вічно, що б ви не скоїли. Задумайся над цим. В якийсь момент береш щось чуже, в інший кривдиш когось просто так, аби подивитись, як він буде страждати, ха-ха!

— Це божевілля.

— Ні-ні, навряд чи. Ти просто не знаєш, про що говориш. Просто скажи мені зараз, про що ти мрієш. Юлю, я все одно знаю і так — можеш не критись, це ні до чого. Давай спростимо завдання — не будемо гадати про можливий рай, ще невідомо, чи існує він насправді десь, окрім проповідей. Давай про тутешнє життя, ну...

— Я...

— Ну, Юлю, ну. Уяви, що я виконую бажання, як джини з казок. Власне, я дійсно виконую бажання, і якщо ти будеш мені служити, то я виконаю будь-яке з твоїх бажань, і буду виконувати їх довіку — у мене є така влада, по всьому, що чиниться довкола, ти вже б мала це зрозуміти.

— Ви спокушаєте мене.

— Ні-і, це просто розмова! Я нічого не буду виконувати зараз — просто прошу тебе поділитися своїми мріями.

— Я...

— Юлю, не муч мене, я зараз заверещу від цієї нудьги! Давай разом зі мною, добре? Давай. Насправді твої мрії дуже прості. Ти у нас, як я бачу, сімейна дівчинка, і перше, що ти хочеш — це заробляти притомні гроші, аби забезпечити свою маму, аби мама так не залежала від вітчима, як залежить нині, так? Він, скажімо, не дуже добре себе поводить по відношенню до твоєї мами, так? Та й по відношенню до тебе також, якщо бути чесними, також — це, власне, одна з причин твоєї поведінки в підлітковому віці. Ти вважаєш, що мама заслуговує на краще життя, але вона залежить від вітчима, в тому числі і матеріально, та й ти поки також. Словом! Ти мрієш заробити гроші і купити мамі квартиру або будиночок, добре було б десь на південному березі Криму, там, де селяться оті всі нескінченні вельможі та військові пенсіонери, ну невже твоя мама не заслуговує на таке життя? Там би вже як хотіла — хотіла б, то жила би з тим вітчимом, зрештою, він дійсно не така погана людина і багато чим ви йому завдячуєте. Але різниця полягає в тому, що мама би мала свій дім, і непогано б, якби ще якісь заощадження — тоді б вона була в певному сенсі незалежною. Ну, Юлю, я правду кажу? Чого ти мовчиш? Добре — Юліні мрії, частина друга. Наша Юля хотіла би мати власну сім'ю. О, це вже більш серйозно! У нашої Юлі о-отакі недобрі вісті, у неї, як би це так сказати... ну, не надто добре склалися відносини з ровесниками, а особливо ж — хлопчиками. Бо наша Юля, вона, скажімо так, неординарна особа, зовсім трошки, але це не сприяє популярності в даних колах підлітків. — Аль-Узза витерла скривавлені руки об маскхалат, а потім його рукавом витерла губи. — О, це також одна з причин Юліної невдалої спроби самогубства, правда? Нашій Юлі дуже подобався один хлопчик, правда? А от Юля йому не подобалась. О, Юля ніколи не забуде той випускний, і як вона, хильнувши зайвого, просто-таки освідчилась йому, а він? У нього була наречена, так? О, вона була краща за Юлю, а Юля, як дурочка, стояла одна серед безлюдного шкільного коридору. А уяви, що цей хлопчик, або який захочеш, радо на тобі оженився і — о, яке щастя!.. Ви народили би собі діток! Таких от круглолиценьких, як ти, у-тю-тю, таких миловидних. І тут, а наша Юля, нагадаймо, непогано заробляє, і вони живуть... ну — не бідно, не як там в Джанкої наприкінці 90-х, і тут вже наша Юля стала би зразковою дружиною і матір'ю! Вона би не розійшлась зі своїм чоловіком, як мама, не осиротила би дітей, не множила би цього горя — вона би не допустила. Власне — мама не розходилась, вони не були одружені з твоїм татом, так, але тобі ж дуже хотілось, аби було інакше. І Юля би з чоловіком так виховували, так любили би своїх діток! Не так, як мама, що не звертала на Юлю уваги, і не так, як такий бажаний і схиблений фанатик-таточко, а так, як треба, о, ви б любили своїх діток... Ти ж любиш море, Юлечко? Я знаю, що любиш, хотіла би там жити. От уяви — в тебе з балкона видно море, справдешнє море, це якесь прибережне містечко на кшталт Ялти, абощо, ти милуєшся морем, а потім забираєш дітей зі школи на власному автомобілі, і ви також бачите море по дорозі додому, і ви заходите в універсам, а там — купуєте що завгодно, а головне — все, що захочуть твої діти, адже ти їх любиш і можеш собі це дозволити, словом — тут все не так, як у твоєму дитинстві. І будуть обновки, і веселі сімейні свята, і канікули з пляжем та сімейними походами в гори, будуть святкові вечери, і батьківська любов, словом, буде щасливе і безтурботне дитинство, котрого твій Аллах тобі не дав, як ти його не просила.

— Будь ласка, не треба, перестаньте...

— Що сталося? Ти плачеш, дорога Юлечко?

— Аллах любить мене...

— Що?

— Він послав мене сюди недаремно.

— От же ж напасть — та хоч і цілуйся зі своїм Аллахом, мені-бо що? Я говорю не до того, і я не для того викликала твої сльози, аби мучити тебе.

— А для чого?

— Аби ти зрозуміла! Зрозуміла врешті. Я запевняю тебе. Якщо. Ти. Будеш зі мною, то отримаєш це все негайно, коли захочеш, і запевняю тебе — це лише піщинка того велетенського всесвіту, що я тобі подарую. Ти зможеш буквально просити, що захочеш і коли захочеш. Але! Я знаю твої аргументи, і знаю, чого ти боїшся. Ти боїшся, що я шайтан, що я зло, але це не так, і я намагаюсь тобі цим прикладом довести це. Просто уяви, що ти отримала все те, що я отут перерахувала, так? І ти живеш так буквально вічність, і ти маєш, що захочеш, і дітей маєш мільйон, і чоловік страх як любить тебе. Юлю, просто повір, в якийсь момент ти просто захочеш бездушно познущатись над своїм коханим мужем, або спалити весь будинок із коханою сім'єю, і дивитись, слухати, як вони там волають, або зжерти власне немовля, як я тільки-но жерла твого одногрупника.

— Я не можу цього уявити, це хвороба, це збочення...

— Називай, як хочеш. Але це робиться зо всіма, хто успадковує рай, просто повір у це, і повір, що це не тому, що ми погані. Власне — можеш не вірити; якщо ти будеш зі мною, то ти, я думаю, відчуєш ці хворі бажання не раніше, ніж через якісь сто тисяч років, а отже... Навіть не важливо. Якщо ти думаєш, що твій Аллах покарає тебе за співпрацю зі мною, то це не так. Він насправді просто нічого не може заподіяти мені, бо, аби міг, то давно б заподіяв. Він, як би це, ну, по-вашому, створив камінь, що не зможе підняти, хи-хи, створив нас всемогутніми, як і він. Повір — ми такого нарobili в старому Джаннаті, що він би, аби міг, то й

сліду нашого б на землі не лишив. Передбачуючи твоє питання, я скажу, що місце, де я знаходилась досі, не є ні вигнанням, ні ув'язненням, і я спустилась туди сама. Там був... Ну майже той самий Джаннат, але мій персональний, як ви висловлюєтесь. От. І себто, якщо ти будеш служити мені, то він нічого не зможе тобі заподіяти, врешті — навіть якщо ти помреш, то я тебе воскресну, коли заманеться, а головне — ти мені потрібна, і це твоя головна гарантія, так би мовити. І тут ми вже переходимо до основного питання. Скажи мені — Аллах всесильний?

— Так.

— От. Тобто ніщо в світі не робиться без його відома, так?

— Т-так...

— Ото ж. А тепер подумай — аби він не хотів, щоб ми знов правили вже цим вашим світом і вами, то хіба б він дозволив, зробив можливим моє повернення та всі оці мої дії? Ні ж бо?

— Я не... взагалі-то...

— Отож-бо, Юлю, отож. Я відкрию тобі, Юлю, головну таємницю, яка по суті ніяка і не таємниця — він вами незадоволений, бо ви перетворюєтесь в нас. Задумайтесь, що ви робите зі своїм світом. Ви перетворюєтесь в нас неухильно, навіть будучи завідомо примітивними, простішими, ніж ми. І він, Юлю, ваш ненаглядний Аллах, вирішив, що інакше просто не буває, він поставив такий експеримент вдруге і зрозумів, що будь-які спроби закінчуються однаково і дають однаковий результат, от і все. І він вирішив, що раз так, то нехай уже його розбещені дітки керують вашим халіфатом, — я доступно пояснюю? Ти готова вислухати, чого я від тебе хочу? Ну? Можеш не вирішувати зараз, вирішиш пізніше, коли захочеш, але ти готова вислухати моє прохання?

4

Пшеничне поле за селом палало ясным пломенем. За ним зайнялись людські сіножаті, ближні лісосмуги, сухі трави на обочині автодороги, і їдкий смердючий дим устилав вже всеньке болото — простягався над баговинням та гнилісною водою, плутовся між понурими очеретами, підіймався людськими городами і, змішуючись із блідими туманами, підповзав до запустілих дворощ, устилав бур'яни та обніжки.

В садах стояла лунка тиша бентежного безнадійного літа, і лише цвіркуни порушували її. Або пси, що боязко скавчали в будах.

Серед самого села вже палахкотів покинутий піонерський табір, обшарпані коридори його будівель, палахкотів старий зарослий парк в торішнім листі, палахкотіли ближні до табору хати, і дим повз вулицями села, а самі ж ті вулиці мовби вимерли.

Лиш подекуди з тьми доносився глухий стогін, чийсь непевні кроки, чийсь таємниче плямкання. Млявий нічний вітерець середини літа розносив ті звуки з їдким димом по селу, шарудів листям тополинних алей над дорогами, колихав прапор над будівлею сільської ради.

А в самій сільській раді чинилось щось непевне.

Юля стояла на колінах над трупом генерал-майора, заступника начальника Генерального штабу Чубенка Ігоря Михайловича, тримаючи в долонях тільки-но вирізане з його грудей серце.

Закривавлений багнет-ніж валявся поруч.

Юля тримала закривавлену плоть покривавленими по лікті руками. Позад неї незворушно стояли двоє її однокласників та вчителька з суцільними більмами на місці очей, але Юля чогось відчувала на собі їхні пильні погляди.

— Тепер ти... — сказала Світлана Дмитрівна.

— Маєш передати... — сказав Єгор.

— Серце мені, — сказала Соля.

Юля ще раз глянула на свої руки та на те, що вони тримали, і кров генерал-майора здавалася їй чорною в нерівному помаранчевому світлі лампочки під стелею будівлі сільської ради.

Юля підняла очі і втупилася в недбало пофарбовану, обмазану в кров та мізки стіну Сулимівської сільської ради.

І мовила:

— Обійдешся.

І вона обома руками піднесла серце генерал-майора до рота, і вп'ялася зубами в жорстке пружне м'ясо. Ще досить тепла кров наповнила рот Юлі, побігла по підборіддю. Від смаку її занудило, проте вона змусила себе проковтнути перший шматок, а тоді відірвати ще і ще — швидше, швидше!!

Врешті, побоюючись, що абди нападуть на неї з-за спину, вона впала на скривавлену підлогу і, скрутившись калачиком, продовжила пожирати відразливе серце покійного генерал-майора. Шлунок її бурчав і хвилювався, але Юля їла, забруднюючи обличчя кров'ю, котра раз од разу вихлюпувалася на губи.

Світлана Дмитрівна, Єгор та Соля прийшли до тьми майже одночасно — вчителька обхопила голову руками, Єгор захитався, але встояв, а от Соля навіть впала на підлогу, і хлопець, помітивши це, кинувся їй допомагати. Коли він допоміг їй підвестися, а Світлана Дмитрівна крутнула головою, розганяючи запаморочення, вони так само одночасно глянули на Юлю, що сиділа на колінах над розпластаним трупом генерал-майора — рот, і підборіддя її були густо замазані кров'ю, кров стікала на блузку, рукави її армійської куртки були закочені по лікті і також були в крові, а сама вона немов злегка задурманено озиралась навколо.

— Юлю, що ти... — невпевнено подав голос Єгор. — Що ти зробила?

Вона поглянула на нього осоловіло.

— Я? З'їла його серце...

І показала на розпорошені груди генерал-майора.

— Ти що... біснувата також? — злякано вивів Єгор.

— Ну, якщо так, то і ви також... біснувати, — Юля нетвердо піднялась на ноги. — Бо ви мені в цьому допомагали.

— Що? — Світлана Дмитрівна швидко оглянула себе.

Те ж саме зробила і Соля, і, виявивши на руках бризки крові та навіть шматочок мозку, заверещала, обтрушуючись:

— О Господи милостивий!.. Як...?

— Зараз я все поясню... — задурманено кивнула Юля.

— Ти, сучко, будеш харкати власною кров'ю, коли я з тебе ще живої видеру твоє нікчемне серце! І твій Аллах тебе не спасе... — пролунав з-за заграбованого вікна сердитий жіночий голос з помітним східним акцентом.

Вони гуртом всі повернулися до того вікна, і те, що вони там вгледіли, було справдешнім жахом. У вікно зазірала жінка із мертвецьким слизьким і синюватим обличчям, суцільними більмами очей та ікластою недоброю посмішкою, вдягнута у радянський маскхалат типу «Берізка»... Словом — та сама.

— Не звертайте на неї уваги, — махнула рукою Юля. — Але краще не відходьте від мене далеко. Нині вона не має наді мною влади, а отже, поруч зі мною ви у відносній безпеці...

— Ти правильно зауважила — у відносній безпеці, — злісно мовила жінка за вікном. — На відміну від Іси, ти не знаєш повною мірою, як це діє, і я тебе дістану — будь певна. Його я дістала — дістану й тебе.

— Якого Іси? — спантеличено мовив Єгор. — Що за Іса?

— Не слухайте її! — прикрикнула на нього Юля. — Вона підбирає яку-небудь хитрість, аби добратись до мене. Це Аль-Узза, джин зі старих спустошених світів.

— Джин? — спитала Світлана Дмитрівна здивовано.

— Власне, один з їхніх імамів, тобто — правителів, це дуже сильний і небезпечний джин. Він випадково вирвався на волю позавчора...

— Тобто... типу вийшов з лампи? — здвигнув плечами Єгор.

— Ну... майже! — Юля роздратовано махнула руками і розвернулась знов до вікна — нині там наче нікого не було. — Послухайте, друзі, у нас мало часу, тому просто вислухайте мене і не сумнівайтесь у тому, що я скажу, бо, хоч це і здаватиметься хворою маячнею, але це — чиста правда. Хоча я й готова битись об заклад, що ніхто з вас ніколи не чув нічого подібного. Отож... Я не буду вдаватися в деталі, просто — це таке древнє чудовисько з потойбіччя, домовились? Довго пояснювати, та й зараз це ні до чого, добре? Аллах ув'язнив декого з них в тиші мертвих пустель, ну це... дійсно є щось на кшталт посудин абощо. Словом — в 79-му році радянська армія вторглась в Афганістан, за це, надіюсь, всі в курсі? Хоча б поверхово?

Всі закивали головами.

— Справжньою метою цього вторгнення було прикриття заходів щодо вилучення посудин із джинами з місць їхнього поховання та переправлення їх в Радянський Союз, це зрозуміло?

— Для чого? — ошелешено мовила Світлана Дмитрівна.

— У тому ж і суть! — вказала на неї пальцем Юля. — Джини мають колосальну силу, котру хотіли отримати в користування вожді СРСР. Джини завжди задурюють голови людям, особливо впливовим, переконуючи їх, що, мовляв, вони абсолютно безпечні і виконують будь-яке бажання.

— Це ваш Аллах задурює всім голови, а не ми! — пролунав десь за вікном роздратований голос Аль-Уззи, але самої її не було видно. — Як же ти помиляєшся, дівчинко...

— Не слухайте її! — махнула рукою Юля. — Аллах відправив їх у своєрідне вигнання не тому, що вони такі всесильні, а тому, що він їх любить, як і всіх своїх створінь, і хоче, аби вони там покаялись, але їм того не треба — вони знов хочуть запанувати і чинити беззаконня.

— Брехуха!.. — скрушно мовила Аль-Узза. — Я тебе знищу, наволоч! Знай — я тебе знищу.

— Отож... — Юля піднесла вгору вказівний палець і, крутнувшись, пройшла по кімнаті. — Ці

посудини були вивезені з Афганістану і вивчались в таємних НДІ, аж до самої перебудови. Була розроблена особлива військова доктрина Аль-Каззаб, згідно з якою джинами можна було шантажувати, наприклад, ті ж Сполучені Штати, або НАТО, або Китай — та кого завгодно! Якщо, наприклад, буде загроза ядерної війни, то посудини можна таємно сховати по території країни, по всій території СРСР, уявляєте? Це була така специфічна зброя масового ураження, розумієте? Дуже руйнівна. Крім того, вважалось, що джинів можна буде якимось чином контролювати після їхнього вивільнення... Але тут почалась Перебудова, всі ці суспільно-політичні процеси, Варшавський блок рухнув, та й сам Радянський Союз вже тріщав по швах! І от тоді-бо... Ви ж знаєте про ГКЧП, про серпневий путч?

— Ну... — вивела Соля.

— В загальних рисах, — довершила за неї Світлана Дмитрівна.

— Так от — змовники розраховували на допомогу джинів. Введення військ у столицю і вся ця імітація перевороту були насправді відволікаючим маневром! По всій території СРСР в ці дні були розіслані групи спецслужбовців з контейнерами, в яких сиділи джини. І таємно, розумієте, в атмосфері повної секретності ці контейнери були закладені в особливі таємні схованки! От що було зброєю шантажу для змовників того рокового літа! Але дещо пішло не так — не всі контейнери були доставлені, деякі вдалося перехопити, деякі були закладені, а потім видобуті назад... Розумієте — йшла масштабна внутрішньопартійна та геополітична гра! Врешті все поволі вгамувалось, але деякі джини були приведені таки в бойову готовність. Ви ж бачили її там за вікном? — Юля вказала на загразоване вікно.

— Ну так, — всі кивнули.

— Знаєте, чого вона носить куртку від маскхалата радянського зразка? Такі колись носили радянські десантники... Та вона ж просто кепкує з нас, збиткується! Корчить із себе типу радянського військовослужбовця. Це просто такий її дурний жарт. Так от, тут вже ми підходимо ближче до теми. В одній із груп був оцей-от покійний генерал-майор. Вони заклали джина на території піонерського табору в цьому селі! Але... джина не можна просто так закласти, і все — треба принести йому жертву. Тоді, влітку 91-го, оцей генерал-майор убив ні в чому не винну дівчину з тутешнього піонерського табору і вирвав її серце.

— Навіщо? — мовила Соля, а потім спохватилась. — Тобто зажди... — вона наморщила чоло. — Я дійсно пам'ятаю таку історію, я була тоді ще маленька, але батьки розказували якось. Про те, що от, мовляв, загубилась дівчинка з табору, і її так і не знайшли... То це що ж, була вона?

— Так, — Юля кивнула. — Її принесли в жертву джину, але й тут є одна складність... Розумієте, той, хто випустив джина, — він має таки на нього певний вплив. Це важко назвати справжньою владою, але джин немов... ну він немов завдячує цій людині і має для неї щось зробити. Саме звідси беруть початок всі оці легенди про виконання джином бажань. І ще — ця людина буде в певному сенсі захищена від дій джина, він не може на неї прямо впливати, от. А джину, в свою чергу, аби остаточно звільнитись, бажано заволодіти серцем цієї людини, тобто — буквально, вирвати і з'їсти. Тепер слухайте уважно і нічого не прогавте. Оцей чоловік сьогодні, дізнавшись про випадкове вивільнення джина та його силу, виїхав сюди, в село, аби вийти на зв'язок з Аль-Уззою і використати свій вплив на неї. Насправді це вона його спокусила, аби витягти з Києва, але це нині не надто важливо... Отож він, будучи важливою армійською шишкою, взяв із собою групу спецназу СБУ «Альфа» та навіть викликав повітряне прикриття операції від армійської авіації. Але Аль-Узза й тут його перехитрила, не варто було навіть сподіватись на інший розвиток подій. Вона не могла вселитись у когось із безпосередніх виконавців, аби той вбив або просто нейтралізував генерала, але вона вселилась в диспетчера на землі, котрий затим від імені генерала наказав пілотам гелікоптерів атакувати піонерський табір, буцімто прикриваючи групу Чубенка, але насправді група Чубенка в той час якраз там і знаходилась! Генерал-майор Чубенко був сильно поранений, але не мертвий, йому вдалося втекти звідти... Він хотів зв'язатись зі штабом, аби його екстрено евакуювали, він уже все зрозумів на той час, зрозумів, як він лохонувся, але зв'язку не було, і він став чекати приходу джина, ну або приходу смерті — як вийде. Він мав намір прострелити собі серце у випадку чого, аби воно не дісталось Аль-Уззі. В цей час ми були на тому полі, коло місця аварії гелікоптера — на нас там напали ці істоти, люди, в яких вселилась Аль-Узза, ну — це ви знаєте. Проте ви не знаєте, що тоді, після того побоїща, Аль-Узза явилась до мене і пропонувала угоду...

— Зажди, — спинив її Єгор. — А як ти взагалі вціліла... там?

Юля розвела руками:

— Мабуть, в це важко повірити, але я молилась. Читала заклинання на арабській, власне — рядки з Корану, котрим мене колись давно навчив батько, це довга історія... Отож, вона запропонувала угоду — я дістаю їй неушкоджене серце генерал-майора, а вона... Та чого вона тільки не обіцяла, це несуттєво.

— То це вона тобі все це розказала? — спитала Світлана Дмитрівна після короткої задуми. — Про джинів, і серпневий путч, і...

— Ні, — Юля мляво всміхнулась. — У це буде ще важче повірити, але, поки вона говорила, мені було одкровення. Коли я була у відчаї, я мовила: Аллах мене любить, — і мені раптом відкрилось абсолютно все, що було потрібно. Друзі, я не знаю, як це пояснити — зі мною таке вперше...

— І що ж ти зробила? — спитала зачудована Соля.

— Я прикинулась лояльною, зробила вигляд, що визнала її правоту, і погодилась добути для неї серце генерал-майора. Ну, і я грала рівно до тої миті, поки з'їла те серце сама.

— А навіщо тобі це було? — спитала Світлана Дмитрівна.

— Бо тепер я маю над Аль-Уззою ту ж владу, яку мав Чубенко, тепер їй потрібно вже моє серце! Ви що, не розумієте?

— Відверто кажучи, Юлю... — розвела руками Світлана Дмитрівна. — Я все чудово розумію, але не розумію лише, що це все нам дає. Ну добре, людський світ сходить з розуму і нищить сам себе, за селом, та вже й у самому селі палає нечувана пожежа, ми сидимо в сільраді цього села, а за вікнами цієї сільради сновигає потворне чудовисько з древніх легенд, і... воно хоче з'їсти твоє серце? Які наші дії? Сидіти і чекати, поки воно це зробить?

— Ні, — кивнула Юля. — Але ви, Світлано Дмитрівно, мислите в правильному напрямку...

Вчителька доброзичливо всміхнулася:

— Вибач, але я, просто по твоєму напрочуд впевненому тону, зробила висновок, що в тебе точно є якийсь план.

— План є, але він не оформлений, — звеселилась Юля, а потім підійшла до портрета Тараса Григоровича на стіні та зняла з нього дешеvu мальовану підробку вишитого рушника. — Отже, зараз я буду молитись, власне — правити намаз, мені потрібно трохи часу, а ви не відходьте далеко, але й намагайтесь мене не відволікати, добре? Мені необхідно щось на кшталт того, що я пережила там, на пшеничному полі, аби з'єднати все до купи. Просто будьте поруч.

Вона розклала рушник посеред кімнати і стала на його край.

Немовби задумалась на хвилину.

За тим підняла руки долоньями вперед на рівні плеч і мовила неголосно:

— Аллаху акбар.

Затим вона склала руки на грудях — праву руку поверх лівої — та зашепотіла:

— Субхаанакя аллаахумма ва біхамдікь, ва табааракьясмукь, ва та'алія джаддукь, ва ляя іляяхе гайрукь.

Коротке мовчання.

— Аузу білляхі мінашшайтаані р-раджім. Бісмилляхі р-рахмаані р-рахім...

Вона молилась і молилась, а потім кланялась.

Знов казала:

— Аллаху акбар!

І опускалась доземно на рушник, торкаючись чолом підлоги.

Її друзі в цей час відійшли подалі, до протилежної частини кімнати, аби їй не заважати — Світлана Дмитрівна так порадила.

— Ти в порядку? — спитала вона Солю. — Не сильно забилась?

— Та ні... — всміхнулася та мляво.

За тим Світлана Дмитрівна з Єгором почали пошепки з'ясовувати свої стосунки, і Соля тактовно відійшла до вікна і дивлялася собі в тьму літньої ночі.

Ті двоє все гомоніли:

— Єгоре, я так винна перед тобою...

— Перестань! Перестань, Світланко... Ну, серденьку моє, ну, будь ласка...

— Але ж я дійсно була неправа, Єгоре, я... Господи, я поводила себе як якась стерва, а потім... Я тебе просто-таки ненавиділа, коли ти поїхав! А вранці, коли я побачила військові колони на вулиці, то просто-таки відчула, що сталося щось страшне, а ти... Господи, сталося щось страшне, а ти невідомо де, і ми не разом...

— Кохана моя, ну...

«Господи, довбані голубки!» — думала роздратовано Соля. — «Не те щоб я ревнувала, але... Невже більш нічого в них нема на думці і нічого більш не хвилює?! Сьогодні загинуло скільки людей, в тому числі — знайомих їм, в тому числі — на їхніх очах, невідомо, що там з усією нашою ріднею, та й взагалі — світ котиться під три чорти, бо пробудилось лиховісне зло з далеких віків, а їм хоч би що! Ще б почали з'ясовувати, хто з них сьогодні не помив посуд! Це все просто не вкладається в голову...»

Юля в якомусь трансі виводила посеред кімнати своє:

— Ассалюму 'алейкум уа рахматуллах...

А ті шепотіли, обнявшись, якусь нісенітницю, і це, враховуючи жахливу Солину втому, зливалось просто-таки в справдешню лиховісну музику.

Вона притулилась обличчям до віконного скла.

І почула голос із далекого дитинства.

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ

— Солю, онучко, ти тут? — це був голос її бабці, він долинав звідкись із вулиці. — Що ти тут робиш серед ночі? Ходім лишень додому, Солятко! Я тебе відведу... Тато й мама зачекалися вже. Вони шукали тебе по всій окрузі, до мене приїжджали навіть... Солю!

Соля дрижала і нічого не відповідала.

— Солю!

І раптом бабця вийшла в пляму світла напроти вікна.

Це справді була її рідна бабця. Жива.

— Солю, рідненька! Виходь на вулицю негайно!

Крики почули Світлана Дмитрівна та Єгор, вони кинулись до Солі.

— Зачекай! — шепнув Єгор Світлані на півдорозі. — Я буду її тримати, раптом що, а ти... — він задумався. — Іди до Юлі, я не знаю... Може, вона якось прокинеться абощо, очунається... Без неї ми навряд чи зарадимо цьому лиху.

Світлана кинулась до Юлі, і застигла в нерішучості, може, за метр від неї — та сиділа на колінах, руки її були з'єднані та повернуті долонями догори, великі пальці відхилені вбік — вона немов тримала щось у жменьці.

— Солю! — шепнув тим часом Єгор на вухо дівчині. — Це не вона, ти ж знаєш...

— Знаю, — якось приречено кивнула Соля. — Але це так... дивно.

— Не піддавайся, Солю! — продовжував Єгор. — Вона одержима джином.

— Моя бабця давно померла, — промовила Юля. — А я її так любила. Вона жила в хуторку, тут неподалік... і коли у мене не ладилось з батьками, то я, бувало, тікала до неї, ночувала навіть рази два. Навіть хотіла поселитись у неї, яка дурість!.. — вона махнула рукою. — Це якийсь сон...

— Це жахливий сон, Солю, і ти не піддавайся йому!..

— Солю! — мовила бабця за вікном. — Тікай від цих людей, чуєш Солю! Це злі люди, бачиш, у що вони тебе втягнули... Ота бусурманка просто божевільна, хіба ж ти не бачиш? А оцей хлоп — він же тебе просто дурить! Лицяється до тієї жінки, немов не знає, як ти його сильно любиш...

Єгор здивовано вирячився у вікно, а потім на Солю — здавалось, він і справді не знав, як Соля його сильно любить.

— Ну все, досить, — пролунав позад них впевнений, але й ослаблений голос Юлі.

Вони розвернулись — Юля стояла за їхніми спинами разом із Світланою Дмитрівною.

— Аль-Узза, я хочу з тобою говорити — відповідай мені негайно.

— Я слухаю, — долинуло з-за того самого вікна, але голос був уже не бабці, а той самий — з помітним східним акцентом.

На місці Солиної бабусі незворушно стояла жінка-джин, так само страшна, з довгим смоляним волоссям, у тому самому дивному вбранні радянського десантника.

— Моє бажання таке — ти залишиш нас і цю будівлю до світанку, просто забудеш про її існування. По тому — забирай моє серце.

— Юлю!.. — перелякано видихнула Світлана Дмитрівна. — Що ти... Що ти таке кажеш?

— Зваж, людино — я тебе за язик не тягнула, — задоволено проговорила Аль-Узза. — Ти сама все вирішила.

— То ти згодна?

— Так. Час до світанку в обмін на серце. Я свідкую, що виконаю цю умову.

І вона зникла безслідно.

— Що ти твориш, Юлю? — мовив ошелешений Єгор.

— Я знаю, що роблю, — неемоційно вивела Юля. — Тепер знаю. Ви мені потрібні. До світанку ми маємо все виправити.

— Але як? — то вже Світлана Дмитрівна.

— Слухайте мене уважно... — Юля зосередилась. — Так... Хто з вас був поблизу цих місцин в серпні 1991-го року, в дев'ятнадцятих, двадцятих числах, ну — пригадуйте, хто був найближче? Солю, ти місцева — скільки тобі тоді було років?

— Заждіть! — спинила їх Світлана Дмитрівна. — Так я ж була в цьому піонерському таборі того літа, якраз у серпні — я все думала, чому мені знайома твоя історія з цією зниклою дівчиною, звідки? Насправді я її не знала, вона була старша за мене, але так, це сталося в мою зміну — нам тоді не дуже те все розказували, приховували...

— Стоп! — Юля немов привида побачила, втупившись у Світлану Дмитрівну. — Тобто ви були в цьому таборі того дня, коли... Скільки вам тоді було років?

— Та років тринадцять, здається...

— Господи, дякую! — Юля піднесла кулачки до рота і прикусила губи. — Як же все чудово складається! Ви потрібні мені всі троє, а ще мені потрібна карта села і околиць, вона має бути в приміщенні сільради, шукаймо її негайно! І якісь олівці, ручки... По шухлядах, столах, давайте! Тільки не виходьте на вулицю ні в якому разі!

І вони кинулись нишпорити по кабінетах, нічого, між тим, не розуміючи.

— Юлю, що ти хочеш? — спитала Світлана Дмитрівна, перегукуючись із дівчиною через розчинені двері кабінетів.

— Джини можуть вселятися в людей, правильно?

— Ну...

— А ми натомість вселимо вас у вас же, тільки в серпні 91-го року, — як вам ідея?

— Що? — Світлана від здивування випустила стос паперів з рук. — Як це можливо?

— Цілком... — Юля копирсалася в шухляді. — Цілком можливо, якщо використовувати такий сакральний предмет, як необхідне джину серце. Я ж вам казала, що, не споживши оце серце, вона не може повністю вивільнитись, тобто — частина її сили знаходиться в моєму серці, буквально. Звичайно, джин не може подорожувати в часі, але просто життя джина не вимірюється часом, воно стає, бо вони вічні, а наше навпаки — лінійне, подовжене в часі. Тому ми і зможемо це зробити. Звичайно, це, мабуть, буде мало на що схоже... Але який ми маємо вихід? Як ми ще зможемо все виправити, га?

— І що ж... — Світлана вийшла в коридор і, притулившись плечем до дверей кабінету, склала руки на грудях, спостерігаючи за Юлиним вовтузінням. — Що я маю там робити?

— Ви маєте спинити групу Чубенка, маєте забрати в них контейнер з джином. Це єдиний вихід.

— Юлю, на бога — мені в 91-му було тринадцять років... та я, власне кажучи, і зараз не надто схожа на спецназівця, а крім того — я й тоді, і зараз не знала географії цього села, і карта мені в цьому навряд чи допоможе.

— Послухайте, — Юля піднялась зі стосом якихось бланків у руках. — Я розумію, що завдання непросте, але ви, може, порадите мені відправити на це завдання чотирьохрічну Солю? Чи себе з самого Криму, чи навіть Єгора з Конотопа? Нам і так казково пощастило, що ви в ці рокові дні знаходились у селі, та ще й поблизу місця, де була закладена капсула, та ще й, у всякому разі, не були в цей час грудною дитиною. А щодо карти, то вона потрібна мені, а не вам — аби скоординувати зараз наші дії. Вести вас на місцевості буде Соля.

— Я? — відгукнулась дівчина з іншого кабінету. — Чотирьохрічна?

— Ні, навіть при бажанні у мене б не вистачило сил відправляти вас обох майже на два десятиліття назад. Мені хоч би зі Світланою Дмитрівною впоратись і встановити хоча б цей контакт. Ти залишишся тут і будеш тримати зв'язок зі Світланою Дмитрівною через Єгора. Мені здається, це оптимальний варіант. Єгор зі Світланою пов'язані на чуттєвому рівні, а ти з Єгором, словом — Єгор буде зв'язковим між тим часом і нашим, розумієте? Ти будеш вказувати Єгору, куди рухатись, а він, у свою чергу, буде передавати це Світлані Дмитрівні, та й взагалі буде її підтримувати морально та психологічно, адже не кожного дня ми провалюємось на два десятиліття назад, та ще й у своє підліткове тіло, — я не думаю, що це все буде напрочуд просто, от...

— Та вже ж, — похитала головою Світлана Дмитрівна.

— Знайшов! — гукнув Єгор з іншого кінця коридору.

— Неси до мене, в кабінет голови сільради — тут є олівці і ручки! — гукала до нього Соля.

— Це все чиста фантастика... — розвела руками вчителька, стоячи в дверях перед Юлею. — Не ображайся, але план такий собі — дуже схоже на витвір хворобливої уяви.

— Аллах милостивий, Світлано Дмитрівно!.. — звела та руки до неба. — Джин вирвався на волю та чинить бозна й що, нищачи наш світ, а ми з вами не можемо хоча б прогулятися в 91-й рік? Я вас благаю — здається, ще зовсім недавно ви говорили мені на лекції, що більш безнадійної справи, ніж навчити мене українській, на світі немає. Ну і?

— Лише твоя впевненість мене й підбадьорює, — трохи приречено кивнула головою вчителька. — Ходімо.

2

— Отже, запам'ятовуйте — особливо ти, Солю. О шостій — шостій тридцять машина з групою Чубенка завершила в околиці села по оцій от дорозі і стала отут. Машина — ВАЗ-2101, темно-зеленого кольору з тонованим склом, державні номери — 1824СУ, ясно?

— Зелена «копійка», з чорним склом.

— Так, «копійка», з чорним склом. Вона стала отут.

— Я знаю це місце! Там вигін і череда, ну раніше, як ходила колгоспна череда, то вона звертала вправо на пасовище, а прямо пляж, і там ще часто рибалять, немісцеві. Там зарості ще — плакучі верби та очерет, до речі...

— Точно, я це й бачила в своєму видінні. Не суть... Отож. Вони і стали там, ніби як рибалити, і контейнер... Слухайте уважно! Контейнер знаходився в цей час у машині, його особливо не охороняли, в усякому — від піонерів, як ви розумієте. Тепер головне. Отут, отут, і отут на ранок цього дня знаходились диспозиції групи офіцерів ГРУ під командуванням капітана Ткаченка — вони вели приховане спостереження за контейнером, вони мали... їхнім завданням, в першу чергу, було зафіксувати місце закладки джина, а при несприятливому розвитку подій — знешкодити групу Чубенка.

— Та якщо ж там товклась ціла рота спеців, то чого вони не схопили тих вироdkів одразу?

— Думаю тому, що зранку ще не ясно було, чия ж там у Москві візьме. Коротше кажучи — найбільш простий варіант — це аби Світлана Дмитрівна просто підійшла до когось із офіцерів Ткаченка і повідомила все як є, але не все так просто, як здається. По-перше, професійні шпигуни, що ведуть приховане спостереження, навряд чи підуть на контакт із малолітньою піонеркою, як ви розумієте. По-друге, вони можуть не повірити Світлані Дмитрівні... або повірити, але про всяк випадок її ізолювати, наприклад, дожидаючись відповідних наказів командування. В такому разі — наш план провалюється. І третє: я достеменно знаю, що з самого початку операції група Ткаченка вже провалена та все їхнє маскування, всі їхні застережні заходи не мають сенсу. А про те, що контейнер може вкрати якась малолітня піонерка, не може бути й мови — вони просто не розглядають такий варіант. В усякому — я сподіваюсь на це. Отож мій план такий — зранку, годині о восьмій-дев'ятій ледь не весь табір, всі загони йдуть на річку. Майже одночасно з прогоном колгоспної череди. Тобто — втворюється неабияка мішанина та гамір, там, коло річки. Там буде велелюдно. Ви, Світлано Дмитрівно, приходите туди разом з іншими дітьми і, користуючись моментом, крадете з машини контейнер — він в цей час знаходиться на задньому сидінні, лежить там спокійнісінько. Як вам такий план?

— А що робити потім?

— Бажано віддати контейнер капітанові Ткаченку, але якщо не буде можливості — то просто комусь із вихователів чи вожатих, скажете, що знайшли. В усіх цих випадках закладка не відбудеться — розголос... Туди набіжить купа секретних служб та все опечатають і опломбують. Послухайте — є варіант робити це протягом дня ще кілька разів, але мені ці варіанти видаються більш небезпечними, а крім того — ніч спливає, просто не вистачить часу окреслити їхні диспозиції, їхні маршрути, їхні дії протягом дня. Якщо у мене вистачить сили — то я зв'яжусь з вами там, в 91-му, безпосередньо або через Єгора. Ну, а якщо щось піде не так — треба діяти за обставинами. Ми маємо діяти там як єдиний організм, маємо стати однією неподільною свідомістю! Все... досить базікати — ніч спливає.

— Що треба робити?

— Ох... Сідаймо в коло та берімось за руки.

3

Вони сиділи так досить довго, і Світлані Дмитрівні вже здавалось, що нічого не вийде. Юля собі бубоніла заклинання арабською, а вони всі сиділи на підлозі сільради, взявшись за руки та заплющивши очі.

Врешті Світлана Дмитрівна розчаровано зітхнула та розплющила очі — скоро світання, і в них нічого не вийшло, як же гірко!

Але слова застрягли у неї в горлі.

Напроти неї сиділа вона сама, Світлана Дмитрівна Бунчук, та шепотіла заклинання арабською. На ній був той самий чорний розстігнутий светр на блискавці з капюшоном, під ним зеленувата кофтинка, джинсова вузька спідниця трохи вище колін, босоніжки стояли поруч... Словом, вся та ж одіж, в якій вона явилась у ці прокляті Сулими. Очі Світлани Дмитрівни Бунчук, котра сиділа напроти неї та шепотіла заклинання арабською, були заплющені, і вона тримала за руку Соломійку справа та Єгора зліва.

Вона опустила очі та оглянула себе — зачочена по лікті армійська камуфляжна куртка, забруднена засохлою кров'ю футболка, бриджі, кросівки... та й свого тіла вона не пізнавала. Це ж що виходить — вона тепер в тілі Юлі?

І тут пролунав втомлений голос самої Юлі, пролунав не в цьому журному приміщенні, а немов у голові Світлани Дмитрівни:

— Світлано Дмитрівно, будь ласка, не заважайте мені. Заплющте очі.

Вона підкорилась і тут же стала немов... засинати? Було дуже схоже на те. Вона немов провалилась кудись, в якусь яму абощо, немов закуталась у м'яку перину, так що ні світло, ні звуки ззовні до неї не

доходили.

Йй здалося, що вона знаходилась там дуже довго, либонь, там ззовні вже не тільки встигло зажеврїти оте ненависне світання, а й день мав промайнути, а може, навіть рік, десятиліття...

Але тут пройшов спалах, за ним ще один...

— У зв'язку з неможливістю за станом здоров'я виконання Горбачовим Михайлом Сергійовичем обов'язків Президента СРСР і переходом відповідно до статті 127/7 Конституції СРСР повноважень Президента Союзу РСР до віце-президента СРСР Янаєва Геннадія Івановича, — неемоційно виголошувала з екрану телевізора якась жіночка в жахливій смугастій кофтинці з огидною брошкою та червоному жакеті, із ще гіршою зачіскою, текст вона начитувала з листка. — З метою подолання глибокої і всебічної кризи, політичної, міжнаціональної, громадянської конфронтації, хаосу і анархії, що загрожують життю і безпеці громадян Радянського Союзу, суверенітету, територіальній цілісності, свободі і незалежності нашої Батьківщини...

Це що ж, 1991-й рік, чи як? Але чого ж вона не в таборі? Чи що це в дідька таке?

Світлана оглянула кімнату — це була стовідсотково квартира її батьків, але ще до того новомодного ремонту... В кімнаті, окрім неї, нікого не було, у вікно балкону під поривами шквального вітру стукотіло віття старого клена, мокрі та майже голі гілки з поодинокими жовтілими листочками, стукотіли бризки дощу, а за самим вікном, там, в далечі житлового масиву, догорала химерна вечірня заграва.

Себто це осінь, чи що? Але як же...

Світлана оглянула себе — вона начебто схудла, чи що? В правій руці пульт... Вдягнена в свій старий довгий в'язаний светр, котрий вже сто років як зносила, чорні лосини та домашні капці. Якийсь знайомий прикид, але точно не з 91-го року — де ж я? Але ж транслюється чогось ця мура...

Світлана знов кинула погляд на екран телевізора, зауваживши, що хоч це і потертий Panasonic, але в 91-му в них такого точно не було. Та й касетного відика, що стояв зверху також.

— Виходячи з результатів всенародного референдуму про збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік — продовжувала жахливо вдягнена жіночка, — керуючись життєво важливими інтересами народів нашої Батьківщини, усіх радянських людей...

Світлана не вигадала нічого кращого, ніж встати з дивана та підійти до дзеркала на стіні. А, ну все зрозуміло! На неї з дзеркала поглядала юна струнка дівчинка з зачіскою типу каре та доволі крикливим макіяжем... словом — та ж Світлана Дмитрівна, але ніяк не старше вісімнадцяти років.

І тут же, немов на підтвердження її здогадок, на екрані з'явився інший диктор — більш стильно вдягнений чоловік, він говорив:

— Можна сказати, що саме з цих слів трохи більше восьми років тому почався так званий серпневий путч, котрий завершив багато в чому криваву та трагічну історію Країни Рад, разом з тим і уособлюючи її своєрідну лебедину пісню. Нині ми згадуємо ці події як увертюру до нашого непростого десятиліття, і маємо розуміти, що якби вони не сталися — ми б усі нині, можливо, жили в іншій країні.

«Осінь 99-го? — прикинула Світлана Дмитрівна. — Ой леле, трошки не туди...»

І тут мигнув новий спалах.

Вона наново провалилася в ту м'яку беззвучну тьму, але цього разу почула в ній далекий приглушений голос Єгора:

— Світланко, рідненька, ми схибили. Юля радить тобі думати про дитинство — думай про дитинство.

Вона намагалася, і її скоро настиг черговий спалах.

Вона стояла в дверях ніби як ванної кімнати, а коло раковини в самій кімнаті вмивався міцно збитий чоловік у строгому костюмі без піджака, він закотив рукава сорочки по лікті, ослаблена краватка теліпалась на його шиї, наче зашморг. Він вмивався, а тоді, набравши води в долоні, зробив пару тяжких ковтків. За тим закрив кран, витерся.

— Ти ж розумієш, сама розумієш... — мовив він, підійшовши до Світлани впритул. — Зараз просто невдалий час для цього, це розлучення, а потім ця виборча кампанія, від якої багато чого залежить, сама розумієш. Журналюги блядські це все розкриють, роздзвонять по всій країні, будуть копирсатися в нашій брудній білизні — вони ж тобі самій проходу не даватимуть, невже ти цього хочеш, невже тобі це потрібно? А діти... У нас же ще будуть діти, Світланко!

Він поклав руки йй на плечі, а Світлана з жахом зазирнула в його очі і мовила болісно скривившись:

— Юлю, забери мене звідси!..

— Що? — не втямив чоловік.

Але тут мигнув наступний спалах, і все те видиво зникло без сліду.

Вона стояла в якомусь миршавому велелюдному коридорі, з пофарбованими в брунатне стінами та потрїсканою кахлею на підлозі, під стелею палали лампи денного освітлення. Люди снували коридором туди та сюди. Коло неї стояла молода дівчина в лікарняному халаті, з якимось стосом документів в руці. Вона торкнула Світлану за плече і мовила неголосно:

— Ну що, ходімо?

Світлана вирячилась на неї, мов на якого зловісного демона.

— Світлано? — озвалась знов дівчина. — То як?

Вона виглядала трошки спантеличеною.

— Зажди, зажди!.. — Світлана вивільнила руку, і одсахнулася від дівчини в лікарняному халаті. — Я не можу, ні! Не зараз... Я...

Вона виставила вперед руки немов обороняючись.

— Будь ласка, я... Я ще маю подумати, ще трошки, вибач.

І вона розвернулася та пішла миршавим коридором.

— Раптом що, то... ти знаєш, куди йти, — рівно вивела дівчина їй услід, неголосно, але так, щоб Світлана вже напевне почула.

Вона пройшла коридором на нетвердих ногах і присіла на крайню лавку коло самого вікна, опустила на підлогу свою сумку. На сусідніх лавках сиділи ще люди, про щось собі розмовляючи, та вона на них не зважала.

Вона просто сиділа на лавці, обхопивши долонею чоло.

Якийсь чоловік у камуфляжній куртці з сусідньої лавки до когось просторікував:

— Ми в самій Прип'яті дезактивацією займалися... Приписано респиратори одягати, та тільки толку з них. Та плюс — червень місяць, спека. Але зато винце смоктали справно — приписано було красне вино пить, вважалось — кров'яні тільця піддержує, чи щось таке. А я вам скажу: головне — в голову не брати. Я осььо не беру, 15 літ пройшло, а здоровий, шо бик. А ті, хто зо мною були та стали в голову брати, потім... Немає їх уже тут.

І тут вона почула голос Єгора:

— Світланко, кохана...

— Єгоре, ні, ні! — прошепотіла вона витерши рясні сльози. — Я не можу, я не буду! Не примушуйте мене робити це знову, ні! Я ж можу все виправити тепер, як же ж мені не скористатися цим шансом?

— Світланко, послухай мене, рідна, кохана — послухай!

— Ні, не говори мені цього, не говори! Ти знаєш, як я тебе люблю, але це...

Вона глухо розридалась, закривши руками лице.

— Світланко, якби це стосувалось лише мене, то я б кричав, горлав би тобі на вухо — біжи! Біжи на вулицю просто зараз, тікай з цього проклятого місця! Просто зараз... Ти знаєш, що я хочу лиш одного — аби ти була щаслива, і мені байдуже, як потім складеться моє життя, може, це призведе до того, що ми не зустрінемось або ти не покохаєш мене — нехай. Але Юля говорить, що якщо ти не зайдеш до цього проклятого кабінету просто зараз, то все провалиться, розумієш? Помру я, помреш ти, помре Соля і всі наші близькі, людська цивілізація загине, а сьогодні на світанку джин вирве з Юлиних грудей серце! Розумієш? Я нічого тобі не хочу наказувати, нічого не хочу в тебе просити, але ти маєш досягнути мої слова в повній мірі та сама прийняти рішення. Зваж лише — часу зовсім мало.

Далі він мовчав, а Світлана втупилась поглядом в ліквідатора в камуфляжній куртці і сиділа так зо хвилину чи дві. А потім мовила неголосно:

— Пробач мене, прошу, пробач. Мені так тяжко... Я не хотіла цього тоді, не хочу зараз, але... Я чинила так, як вважала правильним, я не джин, не Аллах, я всього лиш людина, нещасна викладачка провінційного вузу і... я не можу знати все, і не завжди можу виправити свої помилки, якими б тяжкими вони для самої мене не були. Просто знай це, і знай, що я тебе любила тоді, люблю зараз і дуже жалкую про те, що сталося... і надіюсь, що Бог чи Аллах, словом — наш небесний отець, творець нашого світу, він... він і справді любить всіх нас, як казала Юля, і він прийме тебе і простить мене. Прости мене, Господи, і ти прости мене...

І вона різко піднялась, схопила свою сумку і рушила миршавим коридором. Підійшла до дверей з дерматиною оббивкою, взялась за ручку, смикнула на себе та зайшла в кабінет.

Та знов пірнула в спалах.

4

З безоглядної тьми, мовби звідкись дуже здалеку, доносився звук піонерського горна. Він немовби повільно наближався. Врешті Світлана Дмитрівна розплющила очі і вгледіла над собою пологу стелю, що сходилась встик посеред приміщення.

Вона підняла голову і огляділась — шість чи сім ліжок, двійко кумедних віконечень навпроти, та ще, мабуть, за її спиною вікно — звідти ллється вранішнє світло і легка прохолода. Коло ліжок шухлядки, а на ліжках соваються дівчатка-підлітки років дванадцяти-тринадцяти десь. Світлана зачала протирати очі зі сну та раптом звернула увагу на свої руки — вони були маленькі, дитячі.

— Оце тобі... — тихо мовила вона.

Із сусіднього ліжка по її словах долинув скрип, якесь незграбне вовтузіння. Вона зиркнула туди — простирadlo здіймалося посеред ліжка в такий рівний горбик, що важко було вгадати під ковдрою людину, здавалось, ніби там накидано подушок або одежі. Може, так і було? А вовтузяться під ліжком? Але за хвилину горбик поворухнувся і змінив обриси, а потім випрямився, і простирadlo злетіло на підлогу, явивши раптом кирпате закудлане дівча.

— Оце тобі й підйом! — тицьнуло дівча вказівним пальцем в Світлану Дмитрівну і весело всміхнулось. — Виспалась?

Світлана марно намагалася згадати, як звати цю кирпату бешкетницю, але тут їй допомогли. З ліжка коло дверей хтось приречено промимрив:

— Катька знову встала перша за всіх... Поздоровляємо, може грамоту дадуть.

— Не заздри, не задри! — зацвірінькало дівча і, зірвавшись на ноги, почало підтанцьовувати коло ліжка. — А ти не заздри, отак! Зараз вихователь прийде, ворухіться.

Світлана Дмитрівна почала щось згадувати. Їй мерещилось, що оця Катька, Катря, — то найменша в їхньому будиночку, ба навіть у всьому загоні дівчинка із якоїсь небагатої, досить забитої колгоспної сім'ї. Її мали би взагалі приписати до загону меншеньких, але чогось не приписали, і тепер вона жила з ними в одному будиночку, сильно дошкуляючи міським принцесам, котрі корчать із себе напрочуд дорослих. Світлана Дмитрівна також згадала, що вона в ту зміну, в те літо була чи не єдиним другом тієї кирпатої бешкетниці. Ну що ж, доведеться, значить, не розчарувати її і сьогодні.

Вона вже намірялась сказати Катрі щось доброзичливе, але тут стрепенулась — несподівано почула в своїй голові чіткий голос Єгора:

— Ми на місці, — констатував той.

Світлана різко грюкнулась на ліжко, накрила голову подушкою і прошепотіла за тим:

— Єгоре, будь обережнішим, заради всього святого, і не лякай мене так! Зваж, що вони всі тебе не чують, а якщо мене просто звідси заберуть у психлікарню, то це справі не допоможе.

— Домовились, — приглушено відповів хлопчина.

— Агов, чого ти там сховалась? — штовхнула її в спину Катря. — Зараз вихователь явиться.

Світлана визирнула з-під подушки, лукаво посміхаючись.

— Мишей ловлю, — підморгнула вона Катрі.

— Яких мишей? — здивувалась та.

— Отаких малих вредних і кирпатих мишей! — вигукнула Світлана у відповідь і кинулась лоскотати Катрю.

Та намагалась втекти, а коли це їй не вдалося — впала на своє ліжко і просто голосно реготала, дригаючи худорлявими ніжками.

— Ото ще!.. — донеслось з одного кутка кімнати примхливе.

— Починається... — донеслось з іншого.

Світлана зауважила, що, мабуть, вона грає свою роль досить переконливо.

Тут же до будиночку зайшла вихователька, жіночка середніх років, Світлана Дмитрівна згадала саму її, але не її ім'я.

— Дівчатка! Знов ви заспали, тутечки! Ану прокидайтесь хутчіш! Умиватись, чистити зуби — хутчіш, хутчіш!

— Ото ще, Господи... — просичала про себе Світлана Дмитрівна, а затим додала, ледь ворущачи губами: — Якщо ми впораємось, то я вас, гадів, там сама повбиваю за цю екскурсію, їй-бо!

— Світлано Дмитрівно, ми більш не будем! — відповів Єгор збиткуючись.

Вона крутнула головою, але нічого не відповіла.

Натомість вона підійшла до своєї шухлядки — взяти зубний порошок та спортивний костюм. Мимоволі кинула погляд на тумбу сусідки, що стояла впритул — там лежала розкрита книжка обкладинкою догори. Вона прочитала назву: «Старик Хоттабыч», — і криво всміхнулась.

— Чудово, просто таки чудово... — просичала про себе.

Територія піонерського табору купалася в ранковому промінні серпневої зорі. Між будов по охайних тротуарах снували вихователі та піонервожаті, дівчора. Десять далеко на селі було чутно гул ранкової доївки корів на фермі, сонячні зайчики грали у вікнах, а п'яний літній вітер доносив з поля запах пшеничних нив.

Вихователька пошикувала весь їхній загін, Світлана Дмитрівна стояла в самому краю в парі з невгамовною Катрею. По дорозі до умивальників та все собі щось гомоніла — видно було, що їй дуже подобається в таборі. Світлана ж натомість лише для порядку всміхалася та хихикала при нагоді, а сама роззиралася все навкруги.

На півдорозі вона немов ненароком відвернулась від Катрі і мовила впівголоса:

— Може, мені втекти нині й податись до річки самій, га? Група Чубенка бо вже на місці...

Єгор взявся пояснювати:

— Вони-то на місці, але нам це мало що дає. Зараз там безлюдно, і підійти непоміченою тобі навряд чи вдасться. Крім цього, під час ранкової лінійки вас всіх ретельно перерахують, а себто — виявлять твое зникнення і зчинять переполох. Краще не ризикувати, діємо за планом. І ще, — мовив він після короткої паузи, — повідомляю, що це Юля робить всі ці викладки і вона просила в подальшому її без нагальної причини не турбувати — вона дуже втомлюється.

— Окей, — кивнула Світлана.

— Що ти сказала? — спиталась усміхнена Катря.

— Нічого, просто пирхнула, — усміхнулась вона у відповідь.

Умивальник, як і у всіх таборах цієї могутньої країни, знаходився на вулиці і являв собою химерну конструкцію з водопровідних труб з вмонтованими клапанами рукомийників. Світлана поморщилась від холодної води, поспіхом вмилась та нашвидкуруч почистила зуби — відверто кажучи, вона вже навіть забула, як користуватись тим клятим зубним порошком, хай йому лихो!

— Коли вже та річка? — спитала вона в Єгора роздратовано, коли вони знов строєм йшли на зарядку. — Боже, я цього цирку довго не винесу!..

— Спокійно, кохана... — розсудливо зауважив той. — Поки все йде за планом.

Довелось ще відбути й ту дурнувату зарядку на стадіоні. При чому — фізрук навіть особисто зробив зауваження Світлані Дмитрівні, позаяк та була надто пасивною, виконуючи вправу, і наприкінці обізвав її лінивцем.

— Не демаскуй себе, кохана, будь природніша.

— Тобі легко там повчати... — зауважила вона пошепки.

— Та не дуже... — мовив той. — Завваж, що я бачу все твоїми очима, чую твоїми вухами та іншими органами відчуття, відчуваю всі твої рухи, але сам не можу на це ніяк вплинути, окрім як використовуючи оцей закадровий голос...

Опісля зарядки горн тут же протрубив шикуватись на лінійку — Світлана важко зітхнула, але от Катря, либонь, лінійки любила понад усе в житті. Вона, широко всміхнувшись, вхопила Світланку за руку і потягла до їх будиночку, перевдягатися в форму. В форму. Світлана Дмитрівна відчула себе приреченою.

Вона стояла потім перед дзеркалом в темно-синій спідниці, білій парадній блузі з шевроном на рукаві та пов'язувала собі піонерський галстук — при цьому вираз на її обличчі видавав стан якогось крайнього ступору.

Та ще й Єгор той шепотів, імітуючи неабияку пристрасть:

— О, а ти була симпатичною юною піонерочкою...

— Закрий рот! — гримнула та, все ж мимоволі всміхнувшись.

— Що? — спиталась Катря, що, як зазвичай, крутилася з нею поруч.

— Я не тобі.

— А кому? — здивовано вирячилась та.

— Сама собі, — всміхнулась Світлана і жартівливо вщипнула дівчинку за носа.

Загони шикувались коло своїх помешкань та підходили так само строєм на лінійку. Алейки купалися в сонячному промінні, вітер з пшеничних нив посилювався, але був все ж досить теплим, ласкавим, колихав гойдалки поблизу танцполу та будки кіномеханіка, а сонячні зайчики повзали по пам'ятнику піонерам-героям посеред табору.

5

— Табір, рівняйсь, струнко! Головам ради загонів приготуватися до здачі рапортів! Здати рапорти!

— Загін, рівняйсь, струнко! По порядку номерів розрахуйсь!

— Перший!

— Другий!

— Третій!

— Четвертий!

— П'ятий!

— Шостий!

— Сьомий!

— Восьмий!

— Дев'ятий!

— Десятий!

— Одинадцятий!

— Дванадцятий!

— Тринадцятий, розрахунок закінчив!

- Перший загін, здати рапорт!
- Товаришу старший піонервожатий! Загін...
- Маяк!!!
- ...під девізом...
- Светить всегда, светить везде!!!
- ...у кількості тринадцяти чоловік на ранкову лінійку вишикуваний! Голова ради загону Іваненко!

Рапорт зданий!

- Рапорт прийнятий! Вільно!
- Загін, вільно!
- Загін, рівняйся, струнко! По порядку номерів розрахуйся!
- Перший!
- Другий!
- Третій!
- Четвертий!
- П'ятий!
- Шостий!
- Сьомий!
- Восьмий!
- Дев'ятий!
- Десятий!
- Одинадцятий!
- Дванадцятий!
- Тринадцятий!
- Чотирнадцятий!
- П'ятнадцятий, розрахунок закінчив!
- Другий загін, здати рапорт!
- Товаришу старший піонервожатий! Загін...
- Молодці!!!
- ...під девізом...
- Мы ребята молодцы, пионеры-ленинцы!!!
- ...у кількості п'ятнадцяти чоловік на ранкову лінійку вишикуваний! Голова ради загону Качур!

Рапорт зданий!

- Рапорт прийнятий! Вільно!
- Загін, вільно!
- Загін, рівняйся, струнко! По порядку номерів розрахуйся!
- Перший!
- Другий!
- Третій!
- Четвертий!
- П'ятий!
- Шостий!
- Сьомий!
- Восьмий!
- Дев'ятий!
- Десятий!
- Одинадцятий, розрахунок закінчив!
- Третій загін, здати рапорт!
- Товаришу старший піонервожатий! Загін...
- Звездочка!!!
- ...під девізом...
- Звездочка из кумача — мы внучата Ильича!!!
- ...у кількості одинадцяти чоловік на ранкову лінійку вишикуваний! Голова ради загону Сидоренко!

Рапорт зданий!

- Рапорт прийнятий! Вільно!
  - Загін, вільно!
  - Дружина, рівняйся, струнко!
  - Товаришу начальник табору! Піонерський табір «Орлятко» на ранкову лінійку вишикуваний!
- Старший піонервожатий Петренко.

— Для підняття прапора всім стояти струнко! Право підняти прапор надається піонерці першого загону Миколаєнко та піонеру третього загону Сидоренку! Рівняння на прапор! Прапор підняти!
— Вільно! Розійдись!

РОЗДІЛ ДЕВЯТИЙ

(Газават)

1

В цю неспокійну ніч на 20 серпня 1991-го року тьма всередині СРСР, а особливо ж в його столиці, все згущалась. Близько полуночі рота десантників з тульської десантної дивізії на десятку БРДМів прибула до будівлі Верховної Ради РРФСР для участі в охороні резиденції російських властей. Бійці виступають на боці народу та не підтримують вчинений у країні державний переворот.

Лікарні Москви готуються приймати поранених — близько полуночі по радіо Будинку Рад РРФСР була передана інформація про те, що токсико-реанімаційні відділення лікарень підготовлені для прийому можливих жертв. Медики звернулися до мітингарів та радили їм мати при собі наготові мокрі носові хустки і, в разі застосування отруйних речовин, закривати ними рот і ніс.

Близько першої години ночі був оприлюднений указ Президента РРФСР:

УКАЗ

Президента РРФСР Бориса Єльцина

Здійснивши державний переворот і відсторонивши насильницьким шляхом з посади Президента СРСР — Верховного Головнокомандувача Збройних Сил СРСР, — віце-президент СРСР Янаєв Г. І., Прем'єр-міністр Павлов В. С., Голова КДБ СРСР Крючков В. А., міністр внутрішніх справ СРСР Пуго В. Д., міністр оборони СРСР Язов Д. Т., Голова селянської спілки Стародубцев В. Л., перший заступник Голови Державного комітету з оборони Бакланов О. Д., президент асоціації промисловості, будівництва і зв'язку Тізяков Л. І. та їх спільники вчинили найтяжчі державні злочини, порушивши статтю 62 Конституції СРСР, статті 64,69,70,70 прим, 72 Кримінального Кодексу РРФСР і відповідні статті Основ кримінального законодавства Союзу РСР і союзних республік.

Зрадивши народу, Вітчизні і Конституції, вони поставили себе поза Законом.

На підставі вищевикладеного постановляю: співробітникам органів прокуратури, державної безпеки, внутрішніх справ СРСР і РРФСР, військовослужбовцям, котрі усвідомлюють відповідальність за долі народу і держави, які не бажають настання диктатури, громадянської війни, кровопролиття, дається право діяти на підставі Конституції та законів СРСР і РРФСР. Як Президент Росії, від імені народу, що мене обрав, гарантую вам правовий захист і моральну підтримку. Доля Росії і Союзу в ваших руках.

Президент РРФСР Б.Єльцин
Москва, Кремль.

Згаданий підрозділ ВДВ з Тули під командуванням генерал-майора Лебеда продовжує захищати резиденцію російського керівництва, їхня техніка налічує близько півсотні бойових машин і продовжує прибувати, зокрема близько четвертої години ранку прибули вантажівки з десантниками, озброєними гранатометами і автоматами. Вони також приступили до охорони «Білого дому» — техніка і солдати були виставлені по всьому периметру будівлі.

В цей самий час Таманська дивізія переходить на бік російської влади, а на вулицях столиці СРСР ідуть роботи по установці бетонних загороджень, щоб не допустити проходу танків.

Разом з тим о п'ятій годині ранку до Ленінграда підходить Вітебська дивізія КДБ СРСР а також Псковська дивізія міністерства оборони СРСР. Крім того, зафіксовано просування до міста колони з більше ніж сотнею середніх і близько півсотнею легких танків, батальйоном БТР...

О восьмій годині ранку стає відомо про арешт командувача повітряно-десантними військами Міністерства оборони СРСР генерал-лейтенанта Павла Грачова, котрий і направив той підрозділ повітряно-десантних військ із Тули для охорони Будинку Рад РРФСР. Стає відомо про переміщення армійських підрозділів у Владивостоці — на в'їзді в місто спостерігалось пересування колон танків і бронетранспортерів. Між тим військова комендатура Владивостоцького гарнізону повідомляє, що переміщення техніки пов'язані з планом бойової підготовки частин і підрозділів, зосереджених у місті, а

також наголошує, що армія виконує свій конституційний обов'язок.

Вранці 20-го серпня в Ленінграді відбуваються багатотисячні мітинги, а місцеві військові повідомляють, що армія не буде втручатися в них. У столиці народні депутати масово виїжджають в військові частини Московського гарнізону — вони інформують військовослужбовців про становище в країні в зв'язку з останніми подіями, про позицію і дії керівництва в цих умовах.

Багато кому там, в центрі, вже стає зрозуміло, що Країна Рад назавжди відходить в історію, але людям на периферії ще мало що відомо, а на півночі УРСР, у Сумській області її та Конотопському районі, на околиці невеликого села Сулими, в тамтешньому піонерському таборі піонери шеренгами просто рушають на звичайний собі буденний сніданок...

2

Сніданок був доволі несмачним — суп з макаронними зірочками, курка з рисом та компот. Світлана Дмитрівна, понуро бовтаючи ложкою, здивилась на стелю. З неї, обліпленої чимось липким кухонним, звисала мініатюрна модель першого радянського пасажирського реактивного лайнера Ту-104. На фюзеляжі невеликого літачка виднівся напис червоною фарбою «СРСР». Дійсно — подумала Світлана — вдала метафора, чорт забирай! Заслужений, знаменитий, потужний, а насправді — маленький та іграшковий, підвішений до стелі за недолугу ниточку, здається — тільки смикни хоч трошки, і він гехнеться на підлогу, неодмінно розколовшись при цьому на потворні шматки, котрі вже потім ніяким клеєм не склеїш...

— Ти чого не їси ото? — поцікавилась завше усміхнена Катря.

— Бо не голодна, — здвинула плечима Світлана Дмитрівна.

Вона побачила, як дівчинка швидко зиркнула на її миски та зашарілась за тим, але промовчала.

— Бери на здоров'я! — Світлана Дмитрівна приязно всміхнулась та посунула свою тацю до малої. — Смачного.

— Та ні... — ще дужче зашарілась та.

— Смачного! — подвинула Світлана свою тацю ще ближче до неї.

— Дру-у-угий загін! — долинуло від входу. — Зараз разом із першим і третім ідемо на річку, одягайтесь, беріть із собою все необхідне і гайда на шикування!

Світлана обернулась до виходу — там стояла їхня вожатка, чимала сільська дівка з якогось технікуму, значно менш делікатна та ввічлива за ту ж селянку Катрю.

— Ух ти! — відгукнулась і кирпата непосида, доїдаючи собі Світланину порцію. — На річку нас давненько не водили...

— А в тебе вдома річок немає? — спитала її Світлана Дмитрівна.

— В Карабутові-бо? — та поглянула на неї якимось сумно. — Та є, але маленькі... Ще пара ставочків недолугих. Таке...

— Ясно, — задумливо кивнула Світлана.

Коли вони виходили з столової, то вона не пішла до корпусів, а звернула до гойдалок.

— А ти чого не йдеш перевдягатись, Світланко? — гукнула до неї та причепа Катря.

— Не хочу нині купатись, — одповіла та. — Так, пройдусь просто.

Вона скинула сандалі та взяла їх в руку, пройшла по прохолодній, ще навіть росяній траві. Всілась на гойдалку та стала погойдуватись туди-сюди. Озирнулась навкруги — в таборі було в сю пору велелюдно, але поблизу вона наче нікого не помітила.

— Що мені робити, Єгоре? — тихо спитала вона. — Я не знаю, куди мені йти, коли я втечу, куди нести той контейнер з капсулою... Я думала, що я хоча б всередині табору орієнтуватимусь так-сяк, але я вже геть нічого не пам'ятаю!

— Не переймайся, — заспокоїв її хлопчина. — У нас все під контролем поки що. Коли прийде час, Соля зорієнтує тебе на місцевості, з моєю допомогою або ж сама. Та й Юля втрутиться, якщо буде необхідно, вона казала, що це можливо. Зараз не забивай собі голову зайвою інформацією, а просто йди з рештою загону до річки — там все побачиш і зрозумієш.

— У вас там скоро світанок?

— Власне, нам пощастило. Як виявилось, поки ми з тобою тут тусуємо — там час рухається дуже повільно. Як ото немов коли спиш, знаєш? Словом — часу ще вдосталь.

— Ну, слава Аллаху!

Коли загін шикували по двоє перед корпусами, Світлана Дмитрівна схопила сандалі та кинулась до своєї шеренги бігом. Катря вже звично чекала її в хвості колони.

— Бунчук! — оклинула її та дурна кугутська вожатка. — Ти чого в парадній формі?

— Подобається! — огризнулась Світлана, певне, напрочуд різко.

Вожата злісно зиркнула на неї:

— А, раз так — понесеш прапорець!

І подала їй червоний прапорець, котрим вона тепер мала замикати колону.

— Ні, ні, ні, ні! — заволав в її голові Єгор. — Ні, Світланко — це виключено! Позбудься його негайно, інакше це сильно нам все ускладнить...

Вона розгублено роззирнулася на всі боки, тримаючи той прапорець, мов бозна-що, але тут їй на допомогу прийшла кирпата Катруся.

— Давай я понесу, як ти не хочеш, давай! — безпосередньо зацвірінчала та і просто-таки одняла у Світланки прапорець.

— А я хіба дозволяла?! — спохватилась вожатка.

Але тут підійшла чимось, певне, заклопотана вихователька і відсторонила вожату, зі словами:

— Хай собі несе, як хоче... Збирайтесь хутко всі — перший та третій загін вже нас зачекалися коло виїзду!

Вони нарешті покидали територію табору шеренгами по двоє — пройшли під залізною аркою: «Ласкаво просимо! Табір Орлятко», завернули на курну дорогу через невелике пшеничне поле і спустились вниз асфальтованою вуличкою села до ферми, потім — іще вигоном спускались до самої річки. Незадовго перед ними якраз пройшла колгоспна черода корів та підняла куряву битого шляху, тож вони йшли трохи боком по траві та торф'янистому болотному ґрунту.

З вигона Світлана і побачила в далечі коло річки машину ВАЗ-2101 темно-зеленого кольору з тонованим склом — вона була абсолютно впевнена, що це саме та машина. Машина була вполовину схована між віття плакучих верб та очеретів, але все ж її було помітно звідси, од ферми, якщо, звичайно, знати, що шукати.

— Бачиш її? — почувла Світлана Дмитрівна вже Солин голос. — Кивни, якщо бачиш.

Світлана Дмитрівна легенько кивнула головою.

— А тепер подивись метрів на 100–150 лівіше, якраз коло пляжу. Бачиш там рибалок?

Вона знов кивнула.

— Голий до пояса — Чубенко, ти його пізнаєш. Прошу тебе — будь дуже обережною.

Світлана Дмитрівна навіть здригнулась — Соля ніколи з нею не була такою турботливою, але, зрештою — зараз ситуація така, що дійсно не до ревнощів...

Коли вони розташувались на березі і фізрук шикував вже перший загін для купання, Світлана бачила Чубенка напрочуд близько — вони з двома іншими сиділи за рідкими очеретами буквально в десяти кроках од прибулих піонерів. Чубенко на той час одягнув тільняшку і мляво розминався на березі — так, немов засидівся в одній позі. Він виглядав напрочуд сильним, фізично розвиненим — в його рухах, наче і недбалих на перший погляд, відчувалась міць, вправність. Розім'явшись, він знов спустився до води і перекинув одну з вудок подалі, про щось коротко перемовившись із товаришем.

Світлана озирнулась — Катря, як і раніше, стовбичила поряд з нею.

— Катрусю, — мовила вона. — Я відійду на хвилинку, добре? Не йди за мною.

— Чого? — спитала та здивовано. — А куди ти?

— Треба мені... — з награним роздратуванням повідомила Світлана.

— А... — кивнула головою кирпата. — Добре.

Катря покрокувала ближче до води, а Світлана знов роззирнулась навкруг.

— Слухай уважно... — пролунав у неї в голові занепокоєний Солин голос. — Бачиш отой очерет під річкою? Він виглядає рівним, але насправді там є така типу ямка, канавка — якраз на твій зріст. Швидко пригнись і пірнай в очерет, пірнай!

Світлана виконала — її наче ніхто не побачив.

— Тепер пригнись і рухайся, присівши, по цій канавці, поки я не скажу, давай! Стій! Визирни через очерет, але повільно... Чудово! Ти обійшла їх, обійшла! Клас!! Тепер просто підходь до машини, никаючись за вітами верб...

Коло машини наче нікого не було, і Світлана підходила до задніх дверець. Серце як не вискакувало з грудей. Врешті вона смикнула за дверці.

Вони зачинені!

— Підожди! Підожди! — тут же пролунав у неї в голові голос Єгора. — Та там же міг хтось бути! Хтось із них... Що ти робиш?

— Я дивилась — вони на річці! — прошепотіла Світлана Дмитрівна. — Тут інша проблема — дверцята зачинені. Зараз спробую ще передні, а то мо' доведеться чимось розбивати...

Вона обережно відкрила передні і зазирнула в салон, тоді відкинула замок на задніх...

Відкрила задні...

Контейнера на місці не було.

— Чорт! Чорт! Чорт!

Світлана обшукала всю машину, навіть витягла ключі запалювання та відкрила багажник — і не знайшла геть нічогосінько. Вона була в паніці, такій, що навіть не чула Єгорового крику в своїй голові:

— Світланко, серденьку, негайно перевір їх диспозицію коло річки! Вони на місці чи вже ні?

Врешті вона трохи зібралась та визирнула з-за віття плакучих верб.

Двоє псевдорибалок відходили від річки — прямували в напрямку села. Чоловіка в тільнящі з ними не було.

— Це Аль-Узза! — почула Світлана приречений Юлин голос. — Вона підказує йому. Вона якимось чином проникла сюди, в 91-й!

— Але як? — розпачливо махнула руками Світлана. — Як? Ти ж казала, що джини не можуть пересуватися в часі.

— Не можуть, але... Можливо, вона якимось чином паразитує на наших можливостях, як оце ми на її. Я не знаю. Можливо, вона, так би мовити, в'їхала сюди верхом на нас... Світлано, будь ласка, підійди ближче до пляжу, десь до того місця, де рибалили шпигуни. Я хочу подивитись твоїми очима на гурт піонерів — мені потрібно взнати, чи є серед них одна дівчина. Ти могла її знати — у неї таке каштанове хвилясте волосся...

Ховаючись за очеретом, Світлана Дмитрівна перебралась на місце недавньої риболовлі. Ці рибалки полишили всі свої снасті, навіть вудки, поплавки були закинуті в воду — один навіть смикався. Речі їх валялись то тут, то там, на розкладеній скатертині — недоїдений сніданок.

Світлана Дмитрівна розглядала звідси піонерів — перший загін ще купався, і вона без особливого клопоту відшукала серед них потрібну дівчину з каштановим волоссям — та весело плескалась у воді.

— Нічого не розумію... — вивела спантеличено Юля.

Зате Світлана Дмитрівна зрозуміла все, і її розпачу тепер просто не було меж. Вона не побачила серед піонерів кирпатої Катрі. Ні на тому місці, де вона її залишила, ні будь-де ще. Її просто не було на пляжі.

І Світлана вже знала, що її не було навіть поблизу.

— Її забрав Чубенко! Її забрав Чубенко, аби принести в жертву! Боже, що ж робити? Що мені тепер робити, Господи?

— Світлано, заспокойся, чуєш — заспокойся! Ще не все втрачено! — волала Юля в неї в голові. — Єгоре, поговори з нею, заспокой!

— Світланко, тихіше, тихіше, рідна! — говорив Єгор. — Слухай мене, слухай мене! Зараз Соля поведе тебе через болото до людських городів, чуєш? Ти за всяку ціну маєш відшукати там капітана ГРУ Ткаченка Олексія Михайловича, командира групи «Тайфун». Чуєш?

— Світлано! — заговорила Соля. — Просто роби, що я кажу. Подивись прямо, тепер трошки вліво. Бачиш там зарості кропиви? Біжи на них, швидше!

І Світлана побігла по болотистому торф'яному ґрунту.

Вона бігла і бігла чимдуж, доки не досягла тієї кропиви, там серед болотистих калюжок Соля допомогла їй віднайти непримітну стежечку, що петляла між комишів.

Вона йшла тою стежиною досить довго, перейшла дерев'яну кладку через досить глибокий рівчак і вийшла на сіножаті, побігла по них знов.

Не добігши до городів, вона спинилась — її спинив Юлин голос.

— Вони близько... Тепер кричи. Кричи щосили! Повторюй за мною: Капітане Ткаченко Олексію Івановичу, командире групи «Тайфун»...

— Капітане Ткаченко Олексію Івановичу, командире групи «Тайфун»!

— Старший сержант Чубенко Ігор Михайлович за позивним Іса...

— Старший сержант Чубенко Ігор Михайлович за позивним Іса!

— Зараз знаходиться в селі з контейнером...

— Зараз знаходиться в селі з контейнером!

— Махді в контейнері — Аль-Узза, імам...

— Махді в контейнері — Аль-Узза, імам!

— Він приведе її в ахірет...

— Він приведе її в ахірет!

— Він вже викрав дівчину з піонерського табору аби принести її в жертву джинину...

— Він вже викрав дівчину з піонерського табору аби принести її в жертву джинину!

— Ви маєте цьому за всяку ціну зарадити, інакше нашому світу кінець...

— Ви маєте цьому за всяку ціну зарадити, інакше нашому світу кінець!

І тоді вже додала від себе розпачливо:

— Капітане Ткаченку, путч провалиться, Єльцин візьме гору! Врятуйте нас, інакше ми всі помremo!..

Вона вже стояла і ридала, як маленька дівчинка... власне, вона і була зараз маленькою тринадцятилітньою дівчинкою. І раптом в хащах під яворами на краю городів щось заворушилось.

До неї наближались якісь тіні — насправді це було двоє бійців у маскхалатах з такими ж замаскованими гвинтівками, вона їх заледве могла розрізнити на тлі густих високих болотяних трав.

Вона, побачивши їх, підняла руки вгору, але так само продовжувала ридати — вже геть нічого не виділа за пеленою сліз.

— Хто ти така, дівчинко? Що ти тут робиш взагалі, і... Звідки ти знаєш все, про що тільки-но сказала?

Це був напрочуд спокійний чоловічий голос.

Світлана Дмитрівна швидко протерла очі і побачила над собою двох бійців у маскхалатах, а посеред них чорнявого, зарослого рідкою щетиною молодого чоловіка в звичайній картатій сорочці та варених джинсах.

Він поглядав на Світлану не те щоб так уже здивовано, але... якимось заклопотано або що.

— Я розумію, як в це важко повірити, товаришу капітане, але я... — вона кинулась пояснювати якомога швидше і більш стисло, — я дійсно Світлана Дмитрівна Бунчук, мені зараз тринадцять років, я піонерка з тутешнього табору, але разом з тим я говорю з вами з майбутнього, де Аль-Узза знищує наш світ. Вона вирвалась із Ахірету, в який Чубенко заклав її саме цього дня, і мені з групою друзів вдалося використати обманом сили джина, нам вдалося переміститись у 91-й рік, у моє тодішнє тіло, взяти його під контроль, аби все виправити, — вона поглянула на капітана. — Якщо ви мені не вірите, то просто подумайте, чи може тринадцятилітня дівчина говорити так, як я... Крім того — я знаю деталі таємної операції, про котру не відає майже ніхто у всій країні...

Вона благаюче дивилась на капітана.

Можна зрозуміти й цього капітана — думала про себе Світлана Дмитрівна — перед ним стоїть піонерка в синенькій спідничці, парадній блузці з шевроном, в піонерському галстуці, з обдертими колінами та розпатланим волоссям. Стоїть і розказує про те, що вона, мовляв, гостя з майбутнього, і про кінець світу також...

Капітан стояв і дивився на неї, а тоді раптом щось затріщало, і вона тільки зараз помітила портативну рацію в його руці. З рації донеслось:

— Тайфун-2, відповідайте Грифону, що там у вас відбувається? Відповідайте негайно. Ви знайшли Ісу?

Капітан ГРУ дивився на піонерку і підніс рацію до губ.

— Грифон, я Тайфун-2 — капітан Ткаченко доповідає. У нас надзвичайна ситуація, повторюю — у нас надзвичайна ситуація. Беру командування групою на себе, як зрозуміли, прийом?

— Тайфун-2, відставити! Яка ситуація? Відставити самодіяльність! Продовжуйте спостереження.

— Погано чую вас, Грифон, зв'язок зникає... До наступного виходу в ефір буду діяти по ситуації на свій розсуд, кінець зв'язку.

Ткаченко присів перед Світланою.

— Якщо ти з майбутнього, то, можливо, знаєш, де саме був закладений джин? Ну?

Юля тут же усно повідомила Світлані всі подробиці.

— Знаю, — кивнула Світлана. — Знаю. В піонертaborі, під пам'ятником дітям-героям, там має бути пластина піонерам-нащадкам...

— Я так і думав!.. — кинув збуджено капітан до бійців. — Чогось я так і думав, я ж вам казав!

Він знов підніс рацію до губ.

— Тимошенко, Савчук, негайно сконцентруватись на пошуках Іси! Живим чи мертвим добудьте мені його зараз же, з ним, імовірно, дівчинка років...

— Десяти!

— Десяти... яка вона з себе?

— Кирпата, низькоросла, в спортивному костюмі...

— Кирпата, низькоросла, в спортивному костюмі. Решта слідкують за Мусою та Рахметом, виконуйте. Іващенко, до мене! — гукнув він вже не в рацію.

З куців попід городами вибіг спантелений чоловік в майці та вельветових штанах, з пістолетом в руці. Ткаченко видобув з-за спини свій пістолет, перезарядив, ткнув за пояс і опустив на нього сорочку — те ж саме зробив і його підлеглий.

— Підеш з нами в табір, — сказав йому капітан. — Ви прикриваєте. — звернувся до решти бійців. — Повна бойова готовність, помітите Ісу — стріляйте на ураження!

За тим він взяв Світлану за руку, інший чоловік став з другого боку, трохи позаду. Так вони почали підніматись городами.

М'яке ранкове проміння тихого, невимовного та вічного серпня 91-го року, пробиваючись крізь крони дерев сільського парку, мерехтіло в очах Світлани, грало зайчиками на її юному обличчі.

Капітан ГРУ Ткаченко Олексій Іванович, неголений, у звичайній картатій сорочці та варених джинсах, вів її, тримаючи за руку, тьмяною алеєю парку — в іншій руці він, не криючись, тримав портативну рацію, а його підлеглий слідував за ними на декілька кроків позаду, постійно стривожено озиралось.

— Товаришу капітане, доповідаю... — після різкого писку протріщала рація. — Муса та Рахмет так і стирчать під магазином, п'ють пиво.

Ткаченко підніс рацію до губ та мовив роздратовано:

— А... ну їх на хер — в'яжіть просто зараз!

— Так точно, виконую.

— Можете світити ксивами направо і наліво...

— Вас зрозумів.

Через хвилину Ткаченко знов натиснув на кнопку рації.

— Савчук, доповідайте — що у вас там?

— Та, бля, як крізь землю провалився!..

— Шукайте!

— Вас зрозумів, продовжую пошуки.

— Нестеров, говорить Ткаченко.

— Нестеров на зв'язку, блін... доповідаю — порушників нейтралізовано, зараз грузимо в транспорт...

— Вивезіть їх кудись подалі та витрусіть мені з них, куди пішов Іса, будь-якою ціною, як зрозуміли?

— Вас зрозумів, виконую.

— Група Тайфун-2, слухай мою команду... Організувати негайно засаду на території піонерського табору, якщо побачите Ісу — стріляйте на ураження. Доповідайте мені по готовності.

Поодинокі перехожі в парку не звертали на їхню трійцю уваги — лише пара чоловік обернулось, либонь, завважили немісцевих чоловіків.

До Світлани ГРУшник не говорив більш — він повністю сконцентрувався на керуванні підрозділом та пошуках Іси.

— Говорить Савчук, — пролунав у рації схвильований голос. — Піонерку виявили, вона неприємна, підозрюваний сховався десь на території школи, як зрозуміли, прийом?

— Дівчинка жива?

Після хвили мовчання:

— Ми ще не знаємо, переслідуюмо Чубенка, прийом.

— Мені необхідно знати, ціла вона чи ні, чи є на ній рани, особливо в області грудей? Доповідайте негайно!

Звідкись віддалік долинули приглушені звуки пострілів.

— Ні, ніби нема, ми не помітили... Товаришу капітан, у нас тут перестрілка, хай решта підтягуються сюди, відбій зв'язку.

— Бля... — вилаявся Ткаченко, сховав рацію до кишені та дістав пістолет. — Іващенко, залишайся з дівчинкою — очей з неї не зводь! Я до школи, виконуй!

— Так точно, — кивнув той, дістав свій пістолет та взяв Світлану за руку.

— Не відходь від нього! — звернувся капітан до Світланки, вказуючи на підлеглого, а тоді побіг через парк навпрошки на звуки пострілів.

Вони з Іващенко рушили слідом, але неспішно.

Через хвилину постріли там вдалині стихли.

Світлана вже вирішила, що, либонь, їм все нарешті вдалося, але тут її проважний несподівано висмикнув руку і чогось захрипів.

Світлана розвернулась і побачила, як йому з-за спини перерізають горло. Його тіло гехнуло на асфальт алеї, а за ним зі скривавленим багнет-ножем стояв Чубенко, в імпортих спортивних штаних, кедах, тільняшці та з суцільними бильмами очей.

— Ну що, тварюко, ти чуєш мене там, в її голові? — спитав він оскаженіло всміхаючись. — Я обіцяла тобі, що ти будеш харкати власною кров'ю, коли я з тебе ще живої вирізатиму серце? Ну, насолоджуйся.

Світлана навіть потім не могла пояснити, як вона так швидко опанувала себе і не розгубилась, не застигла на місці. Може, далися знаки їхні спільні зусилля, а може... Може, так було треба, хтозна.

А однак, поки Аль-Узза в тілі Чубенка проголошувала цю жахаючу промову, Світлана не дивилася на неї, не молилася навіть — вона, мов ошаліла, втупилась на брезентову туристичну сумку, що лежала за спиною в Чубенка, на обочині асфальтованої алеї того близького і водночас такого далекого сільського парку з її дитинства.

Дівчинка відштовхнулася ногами та полетіла в той бік, боляче обдерши об асфальт лікті та до того вже

й обдерті коліна. Вона тут же звелась на ноги, підхопила сумку за ручку та чимдуж чкурнула навпрошки через той парк в бік, де, за її припущеннями, мала знаходитись Сулимівська середня школа.

Вона бігла і бігла, не озираючись, пробиралась через хаші, декілька раз боляче обранившись об голки акації, важка сумка вповільнювала її біг, а монстр переслідував її.

5

Він нагнав її просто перед виходом з парку, повалив на землю та забрався на неї зверху — сумка відлетіла в хаші. Вона намагалась вирватися, чимдуж пручалась, але біснуватий Чубенко притис її до ще вогкої з ночі землі та перегнилого торішнього листа.

Він раз і другий боляче вдарив її по обличчю та став душити — навіть дивно, як вона од самих тих ударів не втратила свідомості, може, її тримали товариші, там, у такому далекому та вже мовби й несправжньому майбутньому.

— Не відключайся, Світлано! Лише не відключайся, Світланочко — інакше всьому кінець! — волила там далеко Юля. — Я тебе молю — не відключайся!..

Але голос її здавався все більш далеким та неясним.

— Зараз я уб'ю тебе, сучко, — хрипів монстр. — А потім згвалтую і вирву твоє серце! Так закінчиться ваша недолуга прогулянка і ваш...

Він не договорив, бо сильний удар з ноги в висок звалив його на землю, відкинув подалі. Затуманеним взором Світлана вгледіла над собою неголене лице капітана Ткаченка.

— Як ти, дівчинко? Побоявся стріляти здалеку... — мовив він стурбовано, а тоді широко всміхнувся. — Жива! Слава богу, жива, а носик до весілля заживе, то нічого.

Він націлив пістолет на лежачого Чубенка, той тримався за голову.

Світлана піднялась на один лікоть і витерла кров з-під носа — та все цебеніла й цебеніла...

— Контейнер, сумка... — мовила вона кволо. — Вона он там, у хашах.

— Лежи, не вставай! — прикрикнув на неї капітан. — Відкинь голову назад, зараз ми тобі допоможемо... Тепер вже все під контролем.

До них підбігли бійці в маскхалатах, один взяв на приціл Чубенка, а інший перевернув його на живіт і вже зв'язував йому руки. Підбігали ще спецагенти в цивільному.

— Шеремет, допоможи дівчинці! Савчук, подавай транспорт! — командував капітан, а тоді взяв сумку і перевірів. — Все на місці, — всміхнувся задоволено.

Один із спецпризначенців схилився над Світланою і легенько обмацав їй голову, витер кров і дав понюхати нашатир чи щось таке...

— Є, можливо, легкий струс, але в цілому — нічого серйозного, — доповів він Ткаченку і дав Світлані змочену чимось ватку. — Затисни оцим ніс і надалі дихай через рот. І не крути різко головою...

Десь поряд зачувся голосний шум двигуна, тоді поряд наче різко загальмувала ще одна машина. Бійці в маскхалатах підняли Чубенка та повели хашами в той бік. Коли вони проходили повз, то Світлана помітила, що в старшого сержанта очі були вже звичайнісінькі, і він ними усе спантеличено роззирався довкола, немовби не розуміючи, що коїться.

Ткаченко передав сумку одному з бійців, за тим нахилився коло Світлани, обережно взяв її на руки і поніс через парк, підлеглі дріботіли за ним та попереду.

В провулку коло школи, ледь не наїхавши на клумбу, стояла вантажівка, трохи далі за нею — біласта «Нива». Бійці погрузили зв'язаного Чубенка в кузов і застрибнули слідом. Дехто з чоловіків у цивільному поліз туди також, а решта — в легковушку.

Світлана краєм ока, поки капітан Ткаченко ніс її до кабіни, помітила, що в кузові, окрім зв'язаних шпигунів, розпластавшись, лежало ще наче чийсь тіло, либонь — Іващенко.

— Обережно, голову! Вона у нас і так постраждала сьогодні... — попередив Ткаченко Світлану, коли залазив з нею в кабіну вантажівки.

Він всівся там, зручно розташувавши дівчинку в себе на колінах і руках, затим закрив дверцята і наказав водію:

— Їхай!

Затим скомандував у рацію:

— Група Тайфун-2, говорить капітан Ткаченко. Поздоровляю вас усіх з успішним виконанням завдання — Батьківщина вас не забуде ніколи! Тепер чешемо в область, в управління. Савчук, виїжджай вперед і дістань мигавку — сьогодні побудемо трошки героями.

Коли машина рушила, капітан неголосно сказав Світлані:

— А нашу головну героїню ми завеземо по дорозі в лікарню, ага?

— А Катря? — раптом згадала Світлана. — Що з нею?

Вона навіть спробувала підняти голову, але та дуженько закрутилась.

— Все добре з твоєю Катрею, вона вже на своєму місці в таборі. Лежи.

— Але хіба їй не потрібна медична допомога?

— Ну, на щастя, хіба що психологічна. Савчук із хлопцями нагнали Чубенка коло школи, і він просто штовхнув малу на землю, а сам побіг... Савчуку ніколи було перевіряти, що з нею, а вона тремтіла од страху і боялась поворухнутись. Її відвезли в табір ще раніше на «Ниви». І про тебе там уже в курсі, так що не переживай — ми ще подзвонимо й з лікарні, і в табір, і твоїм батькам. Чуєш...

Капітан завагався.

— Насправді... я навіть не знаю, якщо ти кажеш правду... Ні, я вірю, бо вже скільки всього відбулося, але історія, як розумієш, од того більш реалістичною чогось не стає... Себто я навіть не знаю, як правильно до тебе звертатись — ти чи ви.

Він недоладно всміхнувся.

— Власне, мені двадцять дев'ять років, якщо ви про це, — мляво всміхнулась і Світлана. — Але звертайтеся, як хочете, бо що стосується мене, то я навряд чи повірила би в таку маячню, аби сама в ній не брала участі.

— Це точно, — кивнув Ткаченко. — Це точно...

Він помовчав, дивлячись у вікно на дорогу — хтозна, що він там бачив, Світлані було з такого положення не видно, але шум їзди та хитання ресор її заспокоювало, заколихувало навіть.

— Ти ж, мабуть, у такому випадку скоро знову станеш дитиною? — спитав капітан.

— Ну, план був такий взагалі-то, — одповіла Світлана. — Але як воно поверне і чи все вдалося, як треба, я не знаю. Маю надію, що так і є.

— Знаєш, я, власне, от що хотів спитати... наостанок, так би мовити. Ти казала, що путч провалиться, так? І що Єльцин стане Президентом СРСР...

— Не СРСР, — поправила його Світлана, — а Російської Федерації. Тобто фактично СРСР вже не існує, а юридично це оформлять через декілька місяців. Номінально створять Співдружність незалежних держав, але це буде лише фікція. Союз розпадеться на декілька незалежних держав — Україна, Білорусія, Литва, Латвія, Казахстан, Азербайджан, Молдова... ну і Російська Федерація.

— Ну, я так і думав... — якимось скрушно хитнув головою капітан Ткаченко. — Я ж їм всім і казав! А війна якась буде?

— О, війн буде ціла купа, але невеликі, локальні, хоч і досить жорстокі — вони розтягнуться на десятиліття...

— І тут буде війна?

— За мою інформацією, нібито не повинна. На щастя.

— Ну, хоч так... — скривився ГРУшник. — А... яке взагалі піде життя? Ну, загалом.

— Загалом? Та загалом — таке, як і зараз. Буде, звичайно, щось на кшталт демократії, щось на кшталт капіталізму, та зближення з Заходом... але в цілому все те ж саме.

— Ех, — зітхнув офіцер. — А я ще планував послужити цій країні...

— Ви й послужили, — впевнено промовила маленька піонерка і заснула у нього на руках.

Він обережно відкинув пасмо волосся з її обличчя і, побачивши, що вона спокійно спить, знов став споглядати пшеничні ниви, що проносились за його вікном. Машина минула декілька самотніх хуторів серед поля, сумовиті лісосмуги, зарослий осокою край боліт. Затим вони проїхали вздовж столітнього брукованого шляху та звернули на Дубов'язівську дорогу, проїхали в тіні тополиних алей і виїхали на трасу Р60. Капітан ГРУ споглядав далекі села, занурені в дрижке марево серпневої спеки, та розмірковував про щось вельми дивне. Він не міг ще знати, а можливо, здогадувався, хтозна, що в наступні дні його ганебно витурять зі служби, позбавлять всіх нагород, у тому числі й бойових, та навіть офіцерського звання. Що через пару років кохана дружина його кине, повторно вийшовши заміж за якогось непевного іноземця, і що діти потому перестануть називати його батьком. Що в нього попереду напрочуд тяжкі дев'яності, найтяжче в його житті десятиліття, під час якого він сьорбне немалий ківш лиха, втворившись якимось несподівано для самого себе то членом організованого злочинного угруповання, то, як наслідок — в'язнем колонії суворого режиму. Він не знав про все це, та й навряд чи міг здогадуватись, але думав чогось нині про якусь дивину. Себто йому в голову прийшла якась дивна, чужорідна навіть думка, якої він між тим ніяк не міг позбутися. Вона говорила йому, що Бог любить своїх праведників та береже їх від усякого зла.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ

Рожеве світанкове проміння лилося крізь загразовані вікна понурих безлюдних кабінетів Сулимівської сільської ради, і вони всі прокинулись майже одночасно. Голови в них усіх страшенно боліли, самі вони були знесилені і просто-таки валялись покотом на підлозі.

— Що це... — подала першою голос Соломія. — Це що, світання? Чого ми тут? Невже нам не вдалось? Га? Юлю! — раптом закричала пронизливо. — Юлю, ти тут? Вона тебе ще не забрала?

Соля накарачка підповзала до одногрупниці і обняла її.

— Ми тебе не віддамо їй! — грізно сказала вона. — Хай собі йде, не віддамо...

— Звичайно, не віддамо! — підтвердив Єгор, тримаючись за голову. — Хай тільки прийде!..

— І що ви їй зробите? — скрушно мовила Юля, розплющивши очі. — А одначе щось тут не так...

— Що? — не втямив Єгор. — Що ти маєш на увазі?

Але Юля не відповіла, натомість вона підповзла до Світлани Дмитрівни і стала тормошити її за плече.

— Я не сплю... — сонно промимрила та. — Товаришу капітане, не сплю...

— Де? Твоя? Куртка? — роздільно виговорив Єгор, дивлячись пильно на Юлю.

— Яка куртка? — не втямила та. — Що ти маєш на увазі?

— У тебе була камуфляжна куртка, що ти забрала в вертольоті. Ти її не скидала, я пам'ятаю. Де вона?

— А дійсно... — Юля почала себе роздивлятись, а потім вигукнула. — А де генерал?!

— О, Боже — ти мене злякала... — промимрила Соля і також ухопилась обома руками за голову. — Не кричи лишень так.

— Тобто... — Юля округлила очі. — Труп генерала — його немає! І стіна, де він лежав, чиста, і я... у мене одіж не в крові, — що це таке?

— Машини... — прошепотіла Соля. — Машини! — заверещала несамовито, схопилась на ноги та вибігла в коридор.

— Ти чого? — крикнув їй услід Єгор.

— Машини гудуть далеко на трасі, чуєте? Гудуть!

Єгор прислухався. Мабуть, і справді, але він надто довго не слухав — підійшов до Світлани і допомагав їй встати. Аж тут в кімнату забігла усміхнена Соля і з криками: «Світланко!» обняла вчительку так, що та заледве не звалилась знов на підлогу.

— Двері! Чуєте, двері зачинені ззовні, а ми їх учора не зачиняли! Все налагодилось, ти нас всіх врятувала! — і знову липла до змарнілої вчительки.

— Ну, дай бог, щоб це і справді було так, Солятко... — мляво усміхнулась та, обіймаючи її у відповідь, але разом з тим і тримаючись за неї, щоби не впасти. — Але дякувати тут треба не мені, а в першу чергу нашій Юлі.

— І Юлі... — Соля полізла обійматись до Юлі, а Єгор поклав кримчанці руку на плече.

— Заспокойтесь, ще нічого не ясно... — крутнула головою та. — Може, то жарти Аль-Уззи. Дивно, що ми тут і все пам'ятаємо, я думала, що буде інакше.

І тут на вулиці почулись голоси. Хтось підходив до сільради.

Спочатку наче чоловічий, досить грубий:

— І так, зараз, Катерино Петрівно, в район її, в район, а сюди батьків...

І жіночий стурбований:

— Дмитрович, ну які там батьки, ну ти ж знаєш...

— А мені наплювати!..

І дівочий, мовбито захмелений:

— Я-а-а тут... ні при чому!..

— Закрийся! — знов чоловічий. — Хто «Переяславську Радугу» вкрав? Га?

— То не я-а-а, то вони...

— Закрийся, я сказав! Тиждень тебе по району шукали...

— Не ти-и-иждень, не тиждень... ик!

— Закрийся!

— Дмитрович, стій! А оно, глянь, машина! І... Дмитрович, а боже — там хтось є всередині!

— Ух йо!.. Оце тобі й на. Гм... Так, Петрівно, я пішов на захват, а ти... постережи ти її, заради Христа, добре?

— Звичайно.

— По-о-оліція Лос-Анджелеса!.. Хи!

— Закрийся, Пасічник, і тихо будь! Все, я пішов... Раптом шо — викликайте підмогу з району.

Друзі в сільраді здивовано Perezирнулися, але так і лишилися стояти. Тут грюкнули двері, ввімкнулось світло, і в приміщення залетів ошелешений міліціонер в парадній формі, навіть з краваткою, але сиділа вона на ньому, відверто кажучи, як на корові сідло. Та й кітеля чогось не було, а сама сорочка. Він був округлий

сам, із чималим пuzцем, але при цьому в кашкеті і з пістолетом. На обличчі в нього були свіжі подряпини та навіть назрівало щось на зразок синяка.

— Ану ані руш! — гукнув він, кумедно розставивши ноги. — Руки вгору!

Всі наші хутко підняли руки.

— Ви хто такі? — міліціонер позирав на них здивовано.

Либонь, він розумів, що на злочинців ці люди не схожі, але що ж вони тут в дідька забули, зрання в зачиненій сільраді?

— Ми... Цей... Ну тут... — замуликали студенти щось незрозуміле.

Але тут напрочуд швидко зорієнтувалась Світлана Дмитрівна.

Вона говорила якомога спокійніше та досить переконливо, а студенти в цей час стулили пельки і смирно стояли за її спиною.

— Товаришу міліціонер... — мовила вона винувато, — я так розумію, ви тутешній дільничний?

— Правильно розумієте, — міліціонер поправив кашкет, разом з тим протерши лоба від поту.

— Розумієте, тут така справа... Я не хочу скандалу і розголосу. Сталось дещо екстраординарне...

«Екстраординарне — правильна тактика», — відзначив про себе Єгор, але вголос, ясна річ, нічого не сказав.

— ... я викладачка Конотопського вузу, мій дядько ректор. Бунчук, Валерій Павлович, може, чули?

— Ну чув, так...

— Так от, ми просто... Це мої студенти, і ми просто відпочивали тут на річці, вони мене запросили, з нагоди скорого випуску, от.

— Але тут-бо ви як опинились? — не втямив дільничний.

— Я не пам'ятаю... — приглушено мовила Світлана Дмитрівна і винувато розвела руками — цей жест у неї вийшов дуже промовистим.

— Ви що... — дільничний здається почав в'їжджати. — Ви що, пили там, ага?

Він звеселився трошки, а тоді якось спохмурнів.

— Чи, може, — вивів загрозливо, — щось серйозніше було, га?

— Ні, ну що ви, як ви могли подумати, ні!.. — Світлана Дмитрівна наче навіть обурилась. — Всього лишень... Ну, погуляли трошки, ну, з ким не буває?

І ніяково всміхнулась, а тоді стала говорити неголосно, але переконливо:

— Товаришу дільничний, ви можете переконатись — ми тут нічого не вкрали, нічого не пошкодили. Як ми узагалі сюди потрапили, як уже й було сказано, не пам'ятаємо. Тому я була би вам дуже вдячна, аби ми якось розійшлися з миром, без зайвого розголосу. Там моя машина, я б забрала дітей і поїхала в місто, а вам... була би ду-у-уже, дуже... вдячна.

— От лихо з тим гулянням!.. та з тою оковитою... — дільничний опустил пістолет, а потім і взагалі сховав його в кобуру. — Нічого мені від вас не треба, хіба тільки... Ви ж у місто їдете?

Світлана кивнула.

— Ну от, як підкинете мене туди з однією малолітньою злодюжкою, то вважайте, що розійшлися з миром. Вліземо ж усі? А то нам, як кажуть, машин не видають по селах мотатись... Ото табельний дадуть, і крутись, як хочеш — хоч на машину ним заробляй, а хоч часників спиняй, хе-хе.

Світлана всміхнулась:

— Звичайно, доведемо з радістю, — а потім спитала ще з награною цікавістю: — А вона дуже небезпечна, та ваша злодюжка?

— Зо мною не буде, — запевнив її дільничний. — Не переймайтесь. То в нас у селі тут просто-таки козаностра якась...

Він пояснював, поки вони всі виходили на вулицю, в ранкові тумани та прохолодне липнєве світання.

— Ця дурочка, школярка ще, з неблагополучної сім'ї... Ото зникла десь із гульок в клубі тутешньому, і тиждень її з собаками по всьому району шукали. Ну, а найшли в борделі, право слово — з двома жовтневськими черметчиками жила вона... І помагала їм картину з школи вкрасти, пила з ними! Хотя наше їм та картина здалась — неясно. А як найшли: ці два дурбеліки пам'ятник в піонертаборі розламали, ну як — хотіли розламати, прицінювались, та їх голова сільради примітила, Катерина Петрівна, оно вона стоїть... Вона за тим табором наглядає, сама колись тамички літувала, ото й шкода їй його — пам'ять дитинства як-не-як. Так от вона їх там і прижучила з чоловіком, він у нас тутешній. Ну і нагнали, міліцію викликали — ми ж все Жовтнєве і перетрусили... Так їх, головне, вдома не було вже — кудись злиндилі, певно що у райцентр, гроші пропивати та од нас ховатись... Та нічого — найдемо, не переживайте, найдемо! А ця там як там — з ними жила як жінка, от як. Оце хочу трошки полякати міліцією — може, за ум візьметься, хоча — де там той ум і який ум? Ех... Приб'ють десь колись або зіп'ється, як мати. Ну — хоч не моя вина. Та й сердито трохи — бачите, як вона мене оброботала, як з Жовтнева вів? — показав на своє лице.

Коли вони вийшли на вулицю, то до сільради під'їхала ще одна машина — Русланів позашляховик.

Дільничний пішов до прикованої наручниками до крильця сільради юної, певне що сильно захмеленої дівчини в самих шортах, топі та міліцейському кітелі на голих плечах. Вона стояла і хиталась там, а її підтримувала за лікоть невисока огрядна жіночка з добрим кирпатим лицем.

— Все, Катерино Петрівно, не треба викликати нікого. Повіз я її у відділок, сам... добрі люди попались.

— А чого ж ті добрі люди по сільрадах ночами лазять? — спиталась та недовіриливо.

— Того, Катерино Петрівно, — дільничний напрочуд переконливо зобразив осуд. — Що треба хоча б двері сільради на ніч закривати! Вони заблудили, з болота їхали, підійшли глянути табличку, як село називається, і бачать — двері навстіж. Ну й зайшли спитатись, подумали — мабуть, хтось є вже на роботі.

— Так я ж наче зачиняла вчора! — кинулась та виправдовуватись.

— Не знаю, що ти там зачиняла, може, хліви свої, а тільки мені твої ключі не знадобились, на!..

Голова Сулимівської сільради Катерина Петрівна не стала сперечатися з дільничним. При його впертості це не мало сенсу, та й... Може, й дійсно не зачинила — ну з ким не буває? Крім того, вона задумалась над тим, чому чужа жінка, що вийшла тільки-но з сільради, здається їй знайомою. Хоча з знову ж таки — мало там... Може, й знайома. Бачила, може, де в місті, або, може, вона з Карабутова, рідного села Катерини Петрівни, в якому вона напрочуд рідко бувала після того, як вже більше десяти років тому вийшла сюди, в Сулими, заміж. Питати вона не стала, бо була напрочуд делікатною та ввічливою.

Тим часом до наших студентів та їхньої викладачки підійшли одноклассники — хвастовитий Руслан, усміхнена Оленка з Сашком.

— Ну ви дали жару! — звернувся Руслан до Єгора. — Куди ви нічю запропастились, га? Ми прокинулися всі — речі на місці, а їх і пелиху немає! Ну ми давай по селу... Там ще на другій машині по околицях їздять.

— Правда, що ви тут робили? — здивовано спитала Оленка.

— Господи, друзі... — натхненно вимовила Соля. — Як же я вас усіх люблю!

І обняла Оленку, Сашка, а наостанок навіть хвастовитого Руслана.

— І я також... — видихнув Єгор і одночасно стиснув в обіймах Оленку та Сашка.

— Та що з вами, блін, таке? — спитав широко здивований Руслан і вступився в Юлю, що стояла позаду. — Ви нічого такого... прикольного не вживали часом? — спитав у неї.

— Не дивись на мене так, — розвела руками Юля. — Я обійматись не полізу, навіть не мрій.

— О, стоп... — Руслан задумався. — А як це ти по-українськи шпребхати навчилась?

— А я й уміла, — здвигнула плечима кримчанка. — Просто невеликий ти пан, аби з тобою шпребхати, а це вже дістав просто...

І вона рушила до машини Світлани Дмитрівни, а Руслан ув'язався за нею, жартівливо підлещуючись:

— Юлю!

— Одстань.

— Ну обніми!

— Нізащо.

— Разочок!

— Ні.

Ця гра продовжилась би ще, аби Руслан не зіткнувся ніс до носа зі Світланою Дмитрівною, котра йшла від дільничного.

— О... — вирячив він очі. — Доброго дня, Світлано Дмитрівно. А ви чому тут?...

— Руслане... — вона підняла руки долонями вперед і мляво всміхнулась. — Словом — довга історія...

— Ну ясно, ну ясно... — загадково проговорив Руслан, коли вже вона сіла в машину. — Тепер вся ця пригода більш-менш проясняється...

— Чуєш, розумнику, — поплескав його по плечу Єгор. — Ти не хочеш завтра, наприклад, наші речі розвезти по квартирах? Або хоча б у інститут привези — ти ж на машині їдиш...

— Я-то на машині, — кивнув Руслан. — Але чого ви самі не заберете?

— Ми вчотирьох поїдемо нині в місто, на машині Світлани Дмитрівни — з'явилися... деякі справи. Ви ж уже знаєте звідси дорогу, не заблудитесь.

— Та ми-то не заблудимось... — награно зітхнув Руслан. — Але й ти не перетомися там зі своїми справами. А то, я бачу, мо' ти гарем там собі завів, ні? Га?

Він глузливо всміхнувся, а Єгор ще раз із силою лягнув його по плечу:

— Речі, — мовив він спокійно. — Завтра або в понеділок.

— Окей, — кивнув Руслан. — Завтра або в понеділок, як вийде.

Дмитрівна, поруч із нею Єгор. Позаду вмістились у наступному порядку — Юля, Соля та сулимівський дільничний. У дільничного на колінах всідалась захмелена дівка, прикута при цьому до дільничного наручниками.

Ще в селі вони знов вгледіли знайомі обличчя — це були хлопець та дівчина, що зганяли череду корів у вигон до болота. Власне, хлопець був знайомий лише Юлі, а дівчина — лише Солі та Єгору. До того ж — аби пастухи зустріли десь цих трьох, то ніколи б не пізнали. Та все одно — студенти були раді бачити їх не менше, ніж своїх однокласників.

Дорогою вони майже весь час мовчали, лише дільничний іноді просив пригальмувати на обочині, бо ту діваху постійно нудило. Сама діваха, до речі, також була знайома Солі, Єгору та Юлі, але уважні читачі, я думаю, і так це вже зрозуміли, правда?

Отож під час одної з таких вимушених зупинок, коли дільничний зі своєю бранкою вийшли з салону, Світлана Дмитрівна тихо спитала у решти:

— Як ви думаєте, чому ми все пам'ятаємо?

— Хтозна... — звела брови Юля. — Значить, хтось хоче, щоб ми пам'ятали. Мені цього достатньо.

Вони проїхали пожвавленим вранішнім містом, щиро радіючи тому, що не зустріли на вулиці ні одної військової колони, та й взагалі — ніякого військового транспорту і навіть жодного військовослужбовця.

Завезли дільничного з його бранкою до відділку, той щиро дякував Світлані Дмитрівні за поїздку і хотів, певне, повідати ще якусь сулимівську бувальщину наостанок, але його бранку знов почало нудити, і він швидко зо всіма розпрощався.

Коли вони нарешті залишились в машині самі, Світлана Дмитрівна дістала свій мобільний і, повернувшись назад, сказала так суворо, немов була на лекції:

— А тепер, молоді люди, негайно в порядку черги дзвоніть своїм батькам та іншій рідні — звітуйте, що з вами все в порядку, і повідомте, що вдома ви сьогодні не ночуватимете.

— А де ми ночуватимемо? — спитала весело, хоча й трошки здивовано, Соля.

— Як то де? — здивувалась у відповідь Світлана Дмитрівна. — У мене, ясна річ. Можете так і сказати рідні.

Врешті дзвонити взялась лише Соля. Юля пояснила, що мати її вітчима все одно не вміє користуватись мобільним, домашнього ж у неї нема, та й немає потреби — вона сказала їй-бо, що буде в неділю, тому — нічого страшного. Світлана Дмитрівна пропонувала, правда, заїхати, якщо потрібно, але Юля сказала, що то зайве. Єгор же повідомив, що зі своїми знов посварився, навмисне їх ігнорує та не хоче з ними говорити. Світлана Дмитрівна вже разом із Солею насипались на нього, але він демонстративно надувся, тож вони більше не наполягали.

А от Солі довелось отримати дистанційної прочуханки від своїх турботливих предків — ті нарікали, що от, мовляв, вони дзвонили вчора ввечері, а вона не брала слухавки. Власне — говорила мати Солі, а татко бурчав віддалік, але в слухавку його бурчання було добре чутне. Врешті Солі довелось терпляче пояснити їм, що то, либонь, не вона не брала слухавки, а просто не було покриття, та й взагалі — якщо і не брала, то нічого страшного не відбулось, просто вона загулялась, це нормально, зважаючи на її вік. Мати наче заспокоїлась, а от батько продовжував бурчати на задньому фоні.

— Що не влаштує тата? — тактовно поцікавилась Соля.

— Ой... — мати приснула. — Не зважай, Солятко. То він знов у телевизор втупився і президента поносить на чім світ стоїть. Кричить оце нині: аби тебе, гада, хто пристрелив!..

— Ну, про ваші зловісні плани поневолення всесвіту — не по телефону, — віджартувалась Соля і віддала мобільний Світлані.

— Знаєте що, дітки... — мовила та, від'їжджаючи від міліцейського відділку. — Я зараз скажу страшну річ, і подібної ви від мене більше ніколи в житті не почувете, але все ж... З годину тому я говорила представнику правоохоронних органів, що ми буцімто вчора напились до відключки, так?

— Так.

— Так.

— Так... — погодились всі, не надто розуміючи.

— Але мені тепер здається, що це непедагогічно — в присутності учнів брехати стороннім людям, та ще й представникам правоохоронних органів, хіба ні?

— Ну так...

— Так.

— Так.

— Я от до чого хилю — оскільки ми навряд чи зможемо повернутись у минулу ніч, та й не дай Бог!

— Не дай Бог!

— Не дай Бог!!

— Не приведи Аллах!!!

— Ну от... але я й не думаю, що така справа, як пиятика до відключки, обов'язково потребує стрибків у часі...

— Та ні, не потребує...

— Ні...

— Ні.

— Отож я й подумала, що ми можемо надолжити цю справу, так би мовити, заднім числом, і не виглядати такими вже брехунами... Словом — дітки, поки я остаточно не відчула себе кимось на кшталт тої пропащої дівки, що чалиться нині в відділку міліції, давайте просто проголосуємо підняттям рук. Хто за те, щоби набратись до відключки?

Вона роззирнулась по салону, густо при цьому почервонівши, і мовила полегшено:

— Всі за, чудово.

— Одноголосно, — прокоментувала Соля.

— Ліс рук! — філософськи зауважив Єгор.

Всі запитально зиркнули на Юлю і та, здвигнувши плечима, печально зітхнула:

— Машалла...

— Тоді ідемо в супермаркет, — кивнула Світлана Дмитрівна. — Так чи інак, треба затаритись продуктами для нашого святкового обіду. Уявляю, які ви голодні!

— О так!

— Не те слово!

— Що є, те є...

Коли вони вже припаркувались коло під'їзду Світлани Дмитрівни та виносили з машини сумки, Соля спинила Єгора. Вона підождала, поки вчителька з Юлею сховаються в під'їзді, а тоді мовила:

— Я хочу тобі дещо сказати, просто зараз.

— Солю, я... — він почервонів.

— Ні, я... Просто вислухай. Без всяких недомовок. Абсолютно щиро. Ви любите один одного. По-справжньому. Просто — будьте щасливі. І нічого не думай.

— Дякую тобі, — тепло мовив Єгор.

І поцілував Солю в чоло.

3

Оскільки після всього, що трапилося з нашими героями за цю неспокійну липневу ніч в селі Сулими Конотопського району Сумської області, дорогі читачі, мабуть, як і сам автор, вже встигли звикнути до них, то ж мені видається, їм було би цікаво дізнатися про їхню подальшу долю.

І почну я, з вашого дозволу, з Юлі. Вона, поза всяким сумнівом, на те заслуговує. Отож після всіх описаних пригод наша Юля сильно здружилась з рештою учасників їхньої ситуативної групи, і зокрема — зі Світланою Дмитрівною. Саме вона допомогла їй через рік, після закінчення тутешнього ВУЗу, вступити в досить-таки престижний столичний університет на факультет сходовознавства. Юля там досягла неабияких успіхів — зокрема, в царині арабської мови, а бездоганна українська ще й посприяла її скорому влаштуванню в апарат МЗС у якості перекладача.

Крім цього, позаяк арабісти — це товар у певному сенсі штучний, а висококласні й поготів, то Юля могла цілком пристойно заробляти, окрім усього іншого, і репетиторством та усілякими приватними замовленнями. Це дозволяло їй відчувати себе в столиці самодостатньою з фінансової точки зору, навіть підтримуючи переказами своїх матір та вітчима в Джанкої та стареньку вітчимову матір в Конотопі. З вітчимом, до речі, вона на той час вже помирилась. А головне — їй насправду подобалася її робота.

Зрештою вона влаштувалась синхроністом нашого диппредставництва в одній із важливих близькосхідних країн, затим деякий час працювала по міжнародних підприємствах, словом — довелось об'їздити масу країн.

Коли на її малій батьківщині раптом стало неспокійно, то їй, в основному через старі зв'язки в МЗС, вдалося не лише перевезти матір та вітчима в Київ, але й вибити для них пільгову квартиру як для вимушених переселенців. Сама вона на той час тільки-но вийшла з декретної відпуски і працювала собі в столичному ВУЗі звичайним викладачем, бо чоловік не схвалював її постійні роз'їзди, а дитині потрібна була мати тут і зараз.

4

Єгор зі Світланою Дмитрівною через короткий час після всіх цих подій побрались. Досить довго вони не хотіли заводити дітей, Світлана так само працювала в місцевому інституті, а Єгор намагався влаштувати

свою естрадну кар'єру — інколи це вдавалось, інколи не дуже.

Врешті він напозичав то там, то сям грошей, на що Світлана дуже лаялась, та відкрив магазинчик музичних інструментів, приладдя та всілякої субкультурної атрибутики... На Світланіне здивування, бізнес пішов. Хоча магазинчик і не приносив якихось надприбутків, але дозволяв Єгору вносити суттєву долю в сімейний бюджет, крім усього — жили вони досить аскетично, хоча й не надто стабільно.

Не надто стабільно, але весело — апофеоз їхнього сімейного життя завершився тим, що вони після майже двох років разом несподівано розвелись, а через півроку знов побрались вдруге. Тоді ж, в цьому новому старому шлюбі, в них і народився первісток — хлопчик, котрого вони, не вагаючись, назвали Олексієм. Наступного року народилась дівчинка, котру вони назвали Юлею. Вони часто жартували на ту тему, що як Аллах пошле їм ще дітей, то непогано б, аби це знов була дівчинка, бо ж у черзі ще стоїть ім'я Соломія.

5

Життя ж самої Соломії складалось досить нецікаво, як вона сама вважала — в усякому, коли вони вчотирьох (а пізніше і зі своїми сім'ями) кожного року виїжджали на символічні іменини в Сулими, то їй, Солі, навіть особливо нічого було розказати товаришам.

Після завершення навчання Соля трохи пропрацювала лаборантом в Сумах, але їй те швидко набридло, і вона повернулася до батьків — торгувала в супермаркеті побутової техніки в якості продавця-консультанта, і її те цілком влаштовувало. Вона, як і раніше, любила гуляти вечірнім містом в самотині, згадуючи минуле та часом задумуючись про якісь далекі і не до кінця їй самій зрозумілі речі, але з подібних думок після подій того літа якось несподівано вивітрилась вся притаманна їм до того приреченість та гіркота.

З особистим життям у Солі було ні те ні се — у неї того пам'ятного літа несподівано розпочався бурхливий роман з хвальковитим одноклассником Русланом, вони зустрічались із рік, але потім розійшлись. Були кавалери і в Сумах — часто дуже перспективні, але вона якось...

Відверто кажучи, її навіть трошки дивувало в собі те, що вона якось не особливо-то й заздрить сімейним подругам з їхніми чоловіками й дітьми — Світлані, Юлі... По-доброму радіє за них, так, але геть не заздрить. По-дівочому ніби й мала б, але чогось не заздрить.

А чого заздрити? Бог дасть — будуть і діти, і сім'я, на все воля Божа.

Іншалла, машалла... — чи як ото там каже Юля?

Здорова Соля, здорові її батьки — онде вже майже повністю перебрались у свою стару сулимівську хату, ремонт там зробили, а квартиру в місті лишили на Солю.

Ну і нехай.

Іншалла, машалла...

Зате онде вийшов новий альбом її улюблених W.A.S.P. і Соля вже немов абсолютно щаслива.

ЕПІЛОГ

З ПАПКИ «А»

Листування за серпень 1991-го

Надзвичайно секретно

23. 08. 91

Шапошникову, копію — Руцькому

В найкоротший термін провести ретельне розслідування інциденту з залученням Комітету державної безпеки, інформувати особисто Бакагіна В. В. про перебіг. Генералу армії Михайлову В. М. рекомендувати капітана Ткаченка від служби відсторонити, встановивши за ним цілодобове спостереження, групу Тайфун-2 негайно розформувати. Не допустити витоку інформації за всяку ціну.

Ельцин

25. 08. 91

Єльцину

Ткаченка взято під варту, на допитах він вперто мовчить. Звідки отримав інформацію про Махді, не повідомляє. Провели співбесіди з його підлеглими — безрезультатно. Через загрозу більшого розголосу ми не можемо як слід опрацювати всіх членів групи — потребуємо Вашої санкції. Зі свого боку, раджу завершити розслідування на даному етапі та засекретити його результати, Ткаченка випустити з-під варту та звільнити з лав Збройних сил, мотивуючи злісним перевищенням повноважень з його боку, невиконання прямих наказів командування, злочинною халатністю. Негайно вилучити боєздатні контейнери з республіканських відомств.

Бакатін

25. 08. 91

Єльцину

Повідомлення для ЗМІ не потрібне — через оперативно вжиті нами міри дезінформації та відволікаючу операцію всесоюзного масштабу даний інцидент, на щастя, не набув широкого розголосу. Виконання санкціонованих Вами дій відбувається за планом.

Руцькой

29. 08. 91

Шапошникову, копію — Руцькому, Бакатіну

Доведіть до їх відома (підкреслено), що боєздатні контейнери необхідно (підкреслено) перепідпорядкувати російським республіканським органам за той термін, поки внутрішньополітична ситуація остаточно не стабілізується.

Єльцин

КІНЕЦЬ

(2015–2016)

<p>All rights reserved. This book or any portion thereof may not be reproduced or used in any manner whatsoever without the express written permission of the publisher except for the use of brief quotations in a book review.</p> <p>Strelbytskyy Multimedia Publishing</p> <p>Saksaganskogo str., 58, office 8 Kiev, Ukraine, 01033</p> <p>tel. +38044 331-06-20 e-mail: dmytro.strelb@gmail.com</p>	<p>Всі права захищені. Ця книга або будь-яка її частина не може бути відтворена або використана якимось іншим чином без письмового дозволу видавця, за винятком використання цитат із книг або іншого способу, передбаченого законодавством.</p> <p>«Мультимедійне видавництво Стрельбицького»</p> <p>вул. Саксаганського, 58, оф. 8 Київ, Україна, 01033</p> <p>тел. +38044 331-06-20 e-mail: dmytro.strelb@gmail.com</p>
---	---

**Електронна книга видана мультимедійним видавництвом
«Мультимедійним видавництвом Стрельбицького»**

З нашими виданнями електронних книг та аудіокниг ви можете ознайомитися на сайтах:
www.strelbooks.com **www.audio-book.com.ua**

Бажаємо приємного читання!

Свої зауваження та пропозиції спрямовуйте на e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

**Ця книга охороняється авторським правом
Copyright © 2016
«Мультимедійне видавництво Стрельбицького»**